

Pályázati útmutató 2018

LIFE Éghajlat-politikai „hagyományos projektek”

FIGYELEM:

A LIFE Éghajlat-politikára vonatkozó 2018-as felhívás egyszakaszos folyamat marad

Az útmutató a Szerződő Hatóságnak a LIFE Éghajlat-politika alprogramjához benyújtandó pályázatok kidolgozásához nyújt segítséget. Célja, hogy segítse a pályázókat a pályázatok tartalmának kidolgozásában.

Ez a dokumentum csak a LIFE pályázatok jelen kiírására („LIFE 2018”) érvényes. Emellett ez az útmutató csak az Éghajlat-politika alprogramban az alábbi típusú „hagyományos” projektek pályázataira vonatkozik: „kísérleti projektek”, „demonstrációs projektek” és „bevált gyakorlati projektek”, valamint „tájékoztató, tudatosságnövelő és terjesztési projektek”. A LIFE 2018 kiírásának többi eleméhez külön dokumentumok elérhetők a LIFE weboldalon.

A LIFE orientációs dokumentum (amely szintén elérhető a LIFE weboldalon) útmutatást nyújt a pályázóknak megtalálni a számukra legmegfelelőbb LIFE alprogramot és kiemelt területet, amelyhez benyújthatják pályázatukat. Ez a dokumentum tárgyalja a különbségeket a LIFE és más közvetlen EU-s támogatási programok között.

Ez az útmutató a 2018. évi pályázati csomag része, amely tartalmazza az alábbi olyan dokumentumokat is, amelyeket egy LIFE pályázat benyújtása előtt alaposan el kell olvasnia.

- A 2018. évi LIFE Éghajlat-politika pályázatainak értékelési útmutatója**
- a LIFE Minta támogatási szerződés Különös és Általános feltételei.**

Újdonságok 2018-ban

1. Új éghajlat-politikai szakterületek a LIFE program 2018–2020. évi többéves munkaprogramjából származtatva;
2. Új éghajlat-politikai munkaterületek a 2018-as felhíváshoz;
3. Felülvizsgált értékelési kritériumok (lásd a 2018-as értékelési útmutatókat);
4. Változás a LIFE Éghajlat-politika alprogram társfinanszírozási arányaiban a teljes elszámolható projektköltségek 55%-ára (LIFE rendelet 20. cikk (b) pontja).

Tartalomjegyzék

1. A LIFE BEMUTATÁSA6

6

6

7

8

8

1.5.1 Milyen nyelven nyújthatók be a pályázatok?8

1.5.2 Ki nyújthat be pályázatot?9

1.5.3 Mekkora egy LIFE projekt optimális költségvetése?11

1.5.4 Mekkora az EU társfinanszírozás maximális aránya a LIFE programban?12

1.5.5 Milyen mértékben kell hozzájárulniuk a projektek kedvezményezettjeinek a projektek költségvetéséhez?12

1.5.6 Mi a projektek optimális kezdő dátuma és időtartama?12

1.5.7 Hol hajthatók végre a LIFE projektek?13

1.5.8 Ki irányítsa a LIFE projektet?13

1.5.9 A projekt tevékenységek kiszervezése13

1.5.10 Milyen feltételek mellett részesíti előnyben a LIFE program a transznacionális projekteket?14

1.5.11 Milyen mélységben kell kidolgozni a LIFE pályázatot?14

1.5.12 Folyamatban lévő tevékenységek14

1.5.13 A projekt és tevékenységeinek fenntarthatósága14

1.5.14 Kutatási tevékenységek és nagy infrastruktúra15

1.5.15 Komplementaritás egyéb EU-s támogatási programokkal16

1.5.16 Korábbi LIFE projektet folytató, illetve azon alapuló pályázatok17

1.5.17 Az éghajlat-politikai előnyök számszerűsítése17

1.5.18 Koordinációs követelmény ugyanazon vagy hasonló problémára irányuló pályázatok között17

17

2. LIFE Éghajlat-politika20

20

22

24

2.3.1 Általános tárgykör és célkitűzések24

2.3.2 Kapcsolat az EU éghajlat-politikai céljaival24

2.3.3 Uniós szakpolitikai területek és kapcsolódó munkaterületek a 2018-as felhíváshoz25

2.4 „Alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz” kiemelt terület31

31

31

2.4.3 Uniós szakpolitikai területek és kapcsolódó munkaterületek a 2018-as felhíváshoz32

2.5 „Éghajlat-politikai irányítás és tájékoztatás” kiemelt terület35

2.5.1 Általános tárgykör és célkitűzések35

2.5.2 Kapcsolat az EU éghajlat-politikai céljaival35

2.5.3 Uniós szakpolitikai területek és kapcsolódó munkaterületek a 2018-as felhíváshoz36

40

40

3.2.3.2 Általános szabályok41

42

3.3.1 Adminisztratív adatlapok (A. adatlapok)42

3.3.2 A projekt leírása (B. adatlapok)48

3.3.3 A javasolt akciók részletes technikai leírása (C. adatlapok)54

3.4.3.4 Pénzügyi pályázati adatlapok63

3.5 Jelentések72

3.6 Melléletek73

4. Ellenőrzőlista74

76

76

77

78
78
80
83

1. A LIFE BEMUTATÁSA

1.1 Mi a LIFE?

A **LIFE** az Európai Unió környezetvédelmi és éghajlat-politikai programja a 2014. január 1. és 2020. december 31. közötti időszakra vonatkozóan. A LIFE jogi alapja az Európai Parlament és a Tanács 2013. december 11-i, 1293/2013/EU számú rendelete¹ (a továbbiakban „LIFE rendelet”).

A LIFE programot két alprogram alkotja: a Környezetvédelem alprogram és az Éghajlat-politika alprogram.

A **Környezetvédelem alprogram** három kiemelt területet ölel fel:

- **LIFE Környezet és erőforrás- hatékonyság**
- **LIFE Természet és biodiverzitás**
- **LIFE Környezetvédelmi irányítás és tájékoztatás**

Az egyes kiemelt területek tematikus prioritásait részletesen a LIFE rendelet III. függeléke írja le.

Az **Éghajlat-politika alprogram** három kiemelt területet ölel fel:

- **LIFE Az éghajlatváltozás mérséklése**
- **LIFE Alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz**
- **LIFE Éghajlat-politikai irányítás és tájékoztatás**

A LIFE program végrehajtásának pénzügyi keretösszege 3,457 milliárd euró, amelynek 75%-a (2 592 491 250 eurót) a Környezetvédelem alprogramban, 25%-a (864 163 750 eurót) pedig az Éghajlat-politika alprogramban kerül felhasználásra.

A LIFE rendelet 17. cikk (4) bekezdése szerint a teljes (éghajlat-politikai) költségvetés legalább 81%-át éghajlat-politikai projektek támogatására kell fordítani cselekvési támogatás, illetve adott esetben pénzügyi eszközök formájában.

A második többéves LIFE munkaprogram a 2018–2020 közötti időszakra 413,25 millió eurós költségvetést szán az Éghajlat-politika alprogram számára.²

1.2 „Hagyományos” projektek

A LIFE rendelet 2. cikke meghatározza a különböző projekt típusokat, amelyek a LIFE 2014–2020 programban támogathatók.

A „hagyományos” projekt típusok az alábbiak:

- **a „kísérleti projektekben”** olyan technikákat vagy módszereket alkalmaznak, amelyeket korábban sehol nem alkalmaztak és nem próbáltak ki, és amelyek potenciális

---

¹ Az Európai Parlament és a Tanács 1293/2013/EU rendelete (2013. december 11.) a környezetvédelmi és éghajlat-politikai program (LIFE) létrehozásáról és a 614/2007/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről, amely az EU Hivatalos Lapjának L 347/185 számában jelent meg 2013. december 20-án.
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:347:0185:0208:EN:PDF>

² A Bizottság 2018. február 12-i végrehajtási határozata a LIFE program 2018–2020. évi többéves munkaprogramjának elfogadásáról, Az Európai Unió Hivatalos Lapja L 39, 2018. február 13., 11. oldal;
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32018D0210>

környezetvédelmi vagy éghajlat-politikai előnyöket nyújtanak a jelenlegi bevált gyakorlathoz képest, illetve amelyek hasonló helyzetekben nagyobb méretekben is alkalmazhatók.

- **„demonstrációs projektek”**: a projekt konkrét, például földrajzi, ökológiai vagy társadalmi- gazdasági összefüggéseiben új vagy ismeretlen akciókat, módszertanokat vagy megközelítéseket a gyakorlatban létrehozó, vizsgáló, értékelő és terjesztő projekt, és amely hasonló körülmények között máshol is alkalmazható;
- **a bevált gyakorlati projektekben** a projekt sajátos körülményeit figyelembe véve megfelelő, költséghatékony, korszerű technikákat, módszereket és megközelítéseket alkalmaz.
- **„tájékoztató, tudatosságnövelő és terjesztési projektek”**, amelyek a kommunikáció támogatását, a környezetvédelmi és éghajlat-politikai alprogramokban keletkező információk és a tudatosság terjesztését szolgálják.

Az alábbi táblázat összesíti, mely projekt típusokat benyújtására nyújtanak lehetőséget az Éghajlat-politika alprogram egyes kiemelt területei:

Kiemelt terület	Cselekvési támogatásra alkalmas projekt típusok	Indikatív költségvetési összeg 2018
Az éghajlatváltozás mérséklése	Bevált gyakorlati, demonstrációs és kísérleti projektek	21,989 millió euró
Alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz	Bevált gyakorlati, demonstrációs és kísérleti projektek	20,750 millió euró
Éghajlat-politikai irányítás és tájékoztatás	Tájékoztató, tudatosságnövelő és terjesztési projektek	6 millió euró

Az Éghajlat-politika alprogramban az összes „hagyományos” projekt típusra a cselekvési támogatások társfinanszírozására rendelkezésre álló indikatív teljes összeg 48 739 millió euró. Ez a felosztás indikatív, és az egyes kiemelt területeken benyújtott pályázatok számától függően változhat. Kivételes esetekben, ha a három közül valamelyik kategóriában nem volna elegendő olyan pályázat, amelyek minősége eléri a kívánt színvonalat, akkor a pénzeszközök elosztását ennek megfelelően módosítják.

A LIFE program valamelyik kiemelt területén finanszírozott projekteknél elkerülendő, hogy a projekt egy másik kiemelt terület környezetvédelmi vagy éghajlat-politikai célkitűzéseit veszélyeztesse, és ahol csak lehetséges, szinergiákat kell találni a különböző célkitűzések között, valamint pozitív elbírálásban részesül a zöld közbeszerzés is.

1.3 Hogyan, hol és mikor nyújthat be pályázatot?

A LIFE program cselekvési támogatására pályázóknak pályázataikat a LIFE program weboldalán elérhető eProposal webes eszköz segítségével kell beadniuk.

A pályázati alkalmazás tartalmazza valamennyi adminisztratív (A), szakmai (B és C), valamint pénzügyi (F) adatlapot, és rendelkezik a megfelelő dokumentumok (térképek, fotók, diagramok,

grafikonok, kötelező adminisztratív és pénzügyi mellékletek) csatolásához szükséges funkciókkal. A pályázati adatlapok részletes leírása a dokumentum 3. fejezetében található. Az eProposal eszköz használatának részletes leírása a dokumentum 3. mellékletében található.

A pályázóknak pályázataikat az eProposal rendszer útján a Szerződő Hatóság felé 2018. szeptember 12-én. brüsszeli helvi idő szerint 16:00

A pályázat 2018. szeptember 12-ig (brüsszeli helyi idő szerint 16:00 óráig) tetszés szerint módosítható, érvényesíthető és (újra)benyújtható. Javasoljuk, hogy a beadási időszakban rendszeresen töltsék fel tervezetüket, hogy elkerüljék az utolsó pillanatokban az internet-kapcsolatból és egyéb informatikai (IT) meghibásodásokból eredő problémákat. Minden újabb beküldéssel felülírják a korábban továbbított változatot (a korábban feltöltött változatokat nem archiválják, és ezért azok a későbbiekben nem elérhetők).

A jelen útmutatóban leírt pályázatoknál a Szerződő Hatóság szerepét az Európai Bizottság Kis- és Középvállalkozás-ügyi Végrehajtó Ügynöksége (EASME) látja el.

A pályázat kidolgozása során a pályázóknak további tudnivalókért célszerű felvenni a kapcsolatot a LIFE nemzeti kapcsolattartóival; a tagállamok nemzeti és regionális LIFE hatóságainak nevét és kapcsolati adatait tartalmazó lista megtalálható a LIFE weboldalán az alábbi címen:

<http://ec.europa.eu/environment/life/contact/nationalcontact/index.htm>

1.4 Hogyan választják ki a LIFE projekteket?

A projektek kiválasztási eljárásának technikai módszerét, a kiválasztási és odaítélési szempontokat a LIFE többéves munkaprogram 2018–2020 5. fejezete írja le. Az eljárás alkalmazásának részletes leírását megtalálja a „LIFE éghajlat-politikai pályázatok értékelési útmutatója 2018” dokumentumban.

Nagyon fontos:

A Szerződő Hatóság a pályázóval való valamennyi levelezésre a pályázó által az A2. adatlapon feltüntetett kapcsolattartó személy e-mai címét használja egyedüli kapcsolattartási pontként. Ezért ennek egy érvényes és aktív e-mail fiókhoz kell kapcsolódnia, amelyet az értékelési folyamat időszakában naponta ellenőriznek.

Az egyedi támogatási szerződések aláírására a Szerződő Hatóság részéről várhatóan 2019. május-június hónapokban kerül sor. A projektek megkezdésének legkorábbi dátuma **2019. június 15.** (a részletes menetrend az 1. Mellékletben található).

1.5 Általános útmutatás a pályázóknak

Ez a fejezet egyes gyakran feltett kérdésekre ad választ azzal kapcsolatban, hogyan kell megfogalmazni egy LIFE pályázatot a LIFE Éghajlat-politika alprogram három kiemelt területén. A politikai prioritásokra vonatkozó egyedi iránymutatások a 2. részben találhatók; az egyes technikai és pénzügyi adatlapok kitöltésével kapcsolatos javaslatokat pedig a dokumentum 3. része tartalmazza.

1.5.1 Milyen nyelven nyújthatók be a pályázatok?

A Szerződő Hatóság nyomatékosan javasolja, hogy a pályázók a pályázat technikai részét, de különösen a pénzügyi részét angol nyelven töltsék ki, bár a pályázatok az ír és máltai kivételével az EU bármelyik hivatalos nyelvén beadhatók.

A pályázat címét és a B1. adatlapot („A projekt összefoglaló leírása”) mindig angol nyelven kell beadni. A B1. adatlap **emellett** beadható a pályázat nyelvén is.

Meg kell jegyezni, hogy a támogatási szerződés, a projekt irányítása, a formális jelentések, a kulcsfeladatok és a Szerződő Hatósággal folytatott minden kommunikáció nyelve angol.

1.5.2 Ki nyújthat be pályázatot?

Az Európai Unióban bejegyzett bármely jogi személy nyújthat be pályázatot.

A pályázatokban részt vevő szervezetek a kedvezményezettek alábbi három típusának egyikébe eshetnek: (1) közjogi szervek, (2) magántulajdonban lévő kereskedelmi szervezetek és (3) magántulajdonban lévő nem kereskedelmi szervezetek (köztük a nem kormányzati szervezetek, NGO-k).

A „közjogi szerv” meghatározása a nemzeti hatóságok szerinti, függetlenül azok szervezeti formájától – központi, regionális vagy helyi szervezet –, illetve az irányításuk alá tartozó testületektől, amennyiben ezek az illető nemzeti hatóság nevében és annak felelősségére működnek. Azoknak a közjogi testületekként bejegyzett egységeknek, amelyek e kiírás keretében pályázni kívánnak, bizonyítékot kell szolgáltatniuk arra vonatkozóan, hogy a közjog által irányított testületek számára előírt valamennyi feltételnek megfelelnek, és arról, hogy amennyiben a testület beszünteti a működését, jogait, kötelezettségeit, tevékenységét és adósságait egy közjogi szerv átvállalja. A teljes definíció a „Közjogi szerv nyilatkozata” függelékben található, amelyet minden olyan kedvezményezettnek ki kell töltenie, amely „közjogi szervként” kíván részt venni a pályázaton. Ez alól csak azok a központi (pl. minisztérium) és helyi kormányzati szervek (pl. tartományi, helyhatósági, regionális stb.) képeznek kivételt, amelyeknek a „közjogi szervi” jellege magától értetődő.

Az úgynevezett „egyéni vállalkozókat” (az olyan szervezeteket, amelyek egy személy tulajdonában és irányítása alatt állnak, és nincs jogi elkülönítés a vállalkozás és tulajdonosa között) természetes személyeknek tekintik, és ezért ebben a kiírásban nem vehetnek részt kedvezményezettként vagy társult félként.

A koordináló kedvezményezett jogállásától függően a pályázattal kötelezően beadandó adminisztratív dokumentumok részletes leírását lásd a „LIFE éghajlat-politikai pályázatok értékelési útmutatója 2018” dokumentumban.

Amennyiben a pályázat társfinanszírozását jóváhagyták, az a pályázó lesz a **koordináló kedvezményezett**, aki a projekt végrehajtásáért felelős. A koordináló kedvezményezett lesz a Szerződő Hatóság kizárólagos kapcsolattartója, és az egyetlen kedvezményezett, amely közvetlenül készít beszámolókat a Szerződő Hatóság számára a projekt szakmai és pénzügyi előrehaladásáról.

A Szerződő Hatóságtól érkező EU hozzájárulást a koordináló kedvezményezett fogadja, és gondoskodik annak szétosztásáról a társult kedvezményezettekkel kötött partnerségi

megállapodásokban foglaltak szerint. A koordináló kedvezményezettnek közvetlenül részt kell vennie a projekt technikai megvalósításában és a projekt eredményeinek terjesztésében.

A koordináló kedvezményezettnek kell viselnie a projekt költségeinek egy részét, így pénzeszközökkel is hozzá kell járulnia a projekt költségvetéséhez. Ebből kifolyólag nem kérheti a felmerülő költségeinek 100%-os visszatérítését.

A koordináló kedvezményezettnek be kell mutatnia jogállását (az A2 pályázati adatlap kitöltésével), amely igazolja, hogy az EU-ban jegyezték be.

A koordináló kedvezményezett mellett a LIFE pályázatokban részt vehet egy vagy több társult kedvezményezett, és/vagy egy vagy több társfinanszírozó.

A **társult kedvezményezett** lehet az Európai Unión kívül bejegyzett jogi személyiséggel rendelkező szervezet, amennyiben a koordináló kedvezményezett székhelye az Európai Unió területén található. Ahhoz, hogy társult kedvezményezett lehessen, a szervezetnek olyan, az EU-n kívüli tevékenységeket kell ellátnia, amelyek szükségesek az EU környezetvédelmi és éghajlatpolitikai célkitűzéseinek megvalósításához, valamint a szerződésekben meghatározott tagállami területeken végzett beavatkozások hatékonyságának biztosításához. Más szóval, az EU-n kívül bejegyzett olyan szervezet nem megfelelő, amely csak a szakértelmet nyújtja, vagy csak az EU-ban végrehajtott tevékenységekben közreműködik. A társult kedvezményezett mindig köteles technikailag is hozzájárulni a pályázathoz, ezáltal felelősséget kell vállalnia a projekt egy vagy több tevékenységének végrehajtásáért. A társult kedvezményezettnek pénzügyi hozzájárulást is biztosítania kell a projekthez. Továbbá el kell látnia a kedvezményezettet a Szerződő Hatóságnak benyújtandó jelentések elkészítéséhez szükséges dokumentumokkal.

A LIFE pályázatokban nincs meghatározva a részt vevő társult kedvezményezettek lehetséges száma. Az olyan pályázat is érvényes, amelyben nincs más résztvevő, csak a koordináló kedvezményezett. Ugyanakkor a kedvezményezettek részéről mindenképp indokolt olyan partnerek bevonása, amelyek értéket adnak a projekthez, például ha a partnerség erősíti a pályázat demonstrációs jellegét, uniós hozzáadott értékét, illetve eredményeinek és tanulságainak hatását és/vagy átültethetőségét.

Az olyan közvállalkozásoknak, amelyek köztulajdonban vannak, és amelyek egy közigazgatási szerv eszközének vagy technikai szolgáltatójának tekinthetők, és amelyek a közigazgatási szerv irányítása alatt állnak, de a gyakorlatban különálló jogi személyiségük van, kedvezményezettnek kell lenniük, ha a közigazgatási szerv a projekt egyes tevékenységeinek végrehajtásával ezeket a vállalkozásokat kívánja megbízni.³

Minden társult kedvezményezettnek igazolnia kell jogállását (az A5 pályázati adatlap kitöltésével), és teljes körű információt kell szolgáltatnia az EU tagországról vagy külső országról, amelyben bejegyezték. Emellett minden kedvezményezettnek – akár az EU-ban jegyezték be, akár nem – nyilatkoznia kell arról, hogy nem áll fenn vele kapcsolatban az EU pénzügyi szabályzatának

---

³ Ez a helyzet például Spanyolországban az „empresas públicas” esetében, mint például a TRAGSA vagy EGMASA, valamint Görögországban a regionális fejlesztési ügynökségeknél.

106. cikk (1) bekezdésében és 107 cikkében leírt helyzet⁴ (az A3 vagy A4 pályázati adatlap aláírásával – az utasításokat lásd a dokumentum 3. részében).

A magántulajdonban álló kedvezményezetteknel a Szerződő Hatóság elfogadhatja, hogy egy **kedvezményezetthez társult szervezetként** részt vesznek egy projektben, amennyiben megfelelnek a Minta támogatási szerződésben és annak X. mellékletében (Pénzügyi és adminisztratív irányelvek) leírt minden feltételnek. Azonban a szervezetek szövetségeinek társulása komplikálhatja a projekt szerkezetét, és így negatív hatással lehet a projekt technikai és pénzügyi következetességére. Tehát teljes mértékben a Szerződő Hatóság mérlegelési jogköre, hogy elfogadjá-e a társult feleket, de semmilyen körülmények között nem kerül sor társulások elfogadására olyan közösségi kedvezményezettekhez vagy szervezetekhez, amelyek nem felelnek meg maradéktalanul a társult szervezetek alábbi leírásának.

A társult szervezeteknek meg kell felelniük a pályázókra vonatkozó alkalmassági és nem-kizárhatósági feltételeknek, és valamilyen szerkezeti kapcsolatban kell állniuk az érintett kedvezményezettel (pl. jogi vagy tulajdonosi kapcsolat), amely sem nem korlátozódik a projektre, sem nem egyedül a projekt megvalósítása érdekében született (tehát a kapcsolatnak a támogatástól függetlenül is léteznie kell; léteznie kellett a pályázati felhívás megjelenése előtt, és érvényben kell maradnia a projekt befejezése után).

Társult szervezetként elfogadhatók a kedvezményezett közvetlen irányítása alatt álló szervezetek (pl. leányvállalatok vagy első szintű társvállalatok), a kedvezményezettet irányító szervezetek (anyavállalatok) VAGY tagsági viszony esetén, ha a kedvezményezett olyan hálózatként, föderációként vagy szövetségként van meghatározva, amelyben a javasolt társult szervezetek részt vesznek. **Azonban ha több kedvezményezett kíván ugyanazzal a „társult” szervezettel dolgozni, akkor célszerűbb a „társult” szervezetet „kedvezményezettként” megadni.**

A **projekt társfinanszírozója** csak pénzeszközöket biztosít a projekt számára, nincs technikai felelőssége, és nem részesülhet az EU pénzügyi támogatásából. Emellett a projekttel kapcsolatban nem lehet a projekt egyik kedvezményezettjének sem alvállalkozója.

Egyes, határozott idejű, egyedi feladatok végrehajtására a pályázat előirányozza **alvállalkozók** igénybevételét. Az alvállalkozók külső szolgáltatásokat nyújtanak a projekt kedvezményezettjeinek, akik a kapott szolgáltatásokat teljes egészében megfizetik. A kedvezményezettek (beleértve a hozzájuk kapcsolt szervezeteket is) nem lehetnek egyben alvállalkozók. Az alvállalkozókat általában nem nevezik meg a pályázatban; ha mégis, akkor be kell tartani a LIFE Minta támogatási szerződés Általános feltételeit.

A koordináló kedvezményezettre, társult kedvezményezettre, leányvállalatokra, társfinanszírozókra és alvállalkozókra vonatkozó egyes szabályok részletesebb leírását lásd a LIFE Minta támogatási szerződésben.

1.5.3 Mekkora egy LIFE projekt optimális költségvetése?

A projekt költségvetésének nincs rögzített minimuma. Míg a múltban több nagy, ambiciózus projektet (pl. amelyek összköltsége 5 millió euró fölött volt) finanszírozott a program, a kis

⁴ Az Európai Parlament és a Tanács 966/2012/EU, Euratom rendelete (2012. október 25.) az Unió általános költségvetésére alkalmazandó pénzügyi szabályokról és az 1605/2002/EK, Euratom tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről, HL L 298 2012.10.26. 1. o.

projektek (pl. amelyek összköltsége 500 000 euró alatti) ritkán voltak sikeresek korlátozott hatásuk, és ebből adódóan alacsony hozzáadott értékük miatt.

Az éghajlat-politikai irányítási és tájékoztatási projektek pályázóinak tanácsos figyelembe venniük, hogy az általuk tervezett projektakcióknak (és -költségvetésnek) elegendően nagyoknak kell lennie ahhoz, hogy a projekt valódi eredményeket érjen el, jelentős uniós hozzáadott értékkel.

1.5.4 Mekkora az uniós társfinanszírozás maximális aránya a LIFE programban?

A 2018–2020. évi második többéves LIFE munkaprogram időszaka alatt a „hagyományos” projektek uniós társfinanszírozási aránya legfeljebb az elszámolható projektköltségek 55%-át érheti el.

Az elővátelezett kifizetési ütemterv a következő:

	1. előfinanszírozás	További előfinanszírozás(ok)	Végelszámolás
Nincs időközi jelentés	70%	0%	max. 30%
1 időközi jelentés	30%	40%	max. 30%
2 időközi jelentés	30%	20%	max. 30%

Felhívjuk a figyelmet, hogy a tevékenységre vonatkozó beszámolók között eltelt idő legfeljebb 18 hónap lehet.

1.5.5 Milyen mértékben kell hozzájárulniuk a projektek kedvezményezettjeinek a projektek költségvetéséhez?

A koordináló kedvezményezett és a társult kedvezményezettek részéről ésszerű pénzügyi hozzájárulás várható el a projekt költségvetéséhez. A kedvezményezett pénzügyi hozzájárulása bizonyítja, hogy elkötelezett a projekt célkitűzéseinek megvalósítása iránt – a nagyon alacsony pénzügyi hozzájárulás ezért az elkötelezettség hiányának jele.

A pályázatot elutasítják, ha bármelyik kedvezményezett pénzügyi hozzájárulása a pályázat költségvetéséhez 0 euró.

Emellett ahol közjogi szervek vesznek részt koordináló vagy társult kedvezményezettként egy projektben, pénzügyi hozzájárulásuknak a projekthez meg kell haladnia (legalább 2%-kal) a projektre terhelt bérköltségeiket a nem „kiegészítő” személyzetre. Ennek részletes leírását a dokumentum 3.4 szakaszában találja meg.

1.5.6 Mi a projektek optimális kezdő dátuma és időtartama?

A projekt időbeli tervezése során a kedvezményezetteknek tisztában kell lenniük azzal, hogy a LIFE 2018 projektek támogatási szerződéseinek aláírására várhatóan 2019. május-június hónapokban kerül sor. A projektek megkezdésének legkorábbi lehetséges dátuma **2019. június 15.** A projekt megkezdése előtt felmerült költségek nem elszámolhatók, és nem szerepelhetnek a projekt költségvetésében.

A LIFE projekteknek nincs kötelezően meghatározott időtartamuk. A projekt időtartamát úgy kell meghatározni, hogy elegendő idő legyen a projekt valamennyi tevékenységének elvégzésére és célkitűzéseinek elérésére. A legtöbb projekt időtartama 2–5 év.

A Szerződő Hatóság csak kivételes esetekben járul hozzá a projekt időtartamának meghosszabbításához. A korábbi LIFE program tapasztalata az, hogy sok projektnél problémát okozott valamennyi projekttevékenység befejezése a javasolt projektidőtartam alatt, elsősorban a projekt során tapasztalt, előre nem látható késedelmek és nehézségek miatt. A kedvezményezetteknek ezért javasoljuk, hogy megfelelő biztonsági tartalékot (pl. 6 hónapot) építsenek be a pályázatuk menetrendjébe.

A kedvezményezetteknek azzal is tisztában kell lenniük, hogy ha egy projekt minden tevékenységét a várható befejezési dátumnál korábban elvégzik, akkor a projekt záró jelentése korábban beadható, és megkaphatják az utolsó kifizetést a projektnek a támogatási szerződésben szereplő befejező dátuma előtt.

1.5.7 Hol hajthatók végre a LIFE projektek?

A LIFE projekteket az Európai Unió valamelyik tagállamának területén kell végrehajtani. A LIFE programban az EU-n kívüli és tengerentúli országokban és területeken (OCT-ken) is finanszírozhatók tevékenységek, amennyiben a koordináló kedvezményezett székhelye az EU-ban van, és alaposan megindokolják, hogy az EU-n kívül végzett tevékenységekre az EU éghajlatpolitikai célkitűzéseinek elérése érdekében, valamint a szerződésekben meghatározott tagállami területeken végzett beavatkozások hatékonyságának biztosításához van szükség (például egy több országon átfolyó folyón végzett tevékenységek esetében). Ne feledje, hogy ez csak kivétel, mert lehetőség szerint valamennyi tevékenységet az EU határain belül kell elvégezni. Azonban ha az adott problémát nem lehet sikeresen megoldani a nem-EU országokban végzett tevékenységek nélkül, akkor erre van lehetőség. A megfelelő adatlapokon minőségi és mennyiségi bizonyítékokkal kell alátámasztani az EU-n kívüli tevékenységek szükségességét ezeknek a tevékenységeknek a leírásában.

Az Európai Bizottság 2013/C-205/05 számú (HL C-205, 2013. július 19., 9–11 oldal) feljegyzésében megfogalmazott támogathatósági feltételek, amelyek az izraeli szervezetek támogathatóságára, valamint az Izrael által 1967 óta megszállva tartott területeken végzett tevékenységekre vonatkoznak az EU által 2014-től kezdődően a nyújtott támogatásokra, díjakra és pénzeszközökre, a jelen pályázati kiírás minden tevékenységére érvényesek, beleértve az EU pénzügyi szabályzatának 137. cikkében leírt, harmadik félre vonatkozó szabályokat.

1.5.8 Ki irányítsa a LIFE projektet?

Az elvárás az, hogy a projektet a koordináló kedvezményezett stábjja irányítsa. Azonban megfelelő indoklás esetén lehetséges, hogy a koordináló kedvezményezett közvetlen irányítása alatt álló alvállalkozó végezze. A projekt irányítására vonatkozó bármilyen más elképzelést megfelelően ki kell fejteni és alá kell támasztani. Javasoljuk, hogy minden projektnek főállású projektvezetője legyen.

A pályázatban világosan le kell írni, ki menedzseli a projektet, mekkora személyi állományt és mennyi időt rendeltek hozzá ennek végrehajtására, hogyan és kik hozzák meg a projekttel kapcsolatos döntéseket a projekt időtartama alatt (azaz kik és hogyan ellenőrzik a projekt menedzsereit).

1.5.9 A projekt tevékenységek kiszervezése

A kedvezményezetteknek igazolniuk kell, hogy a javasolt projekt tevékenységek végrehajtására technikailag és pénzügyileg képesek és alkalmasak. Ezért a költségvetés külső segítségre szánt összegének aránya 35% alatt tartandó. Ennél magasabb arány csak akkor elfogadható, ha megfelelő indoklást adnak hozzá a pályázatban.

A LIFE Minta támogatási szerződés Általános feltételeit a külső segítség igénybevételénél is be kell tartani.

1.5.10 Milyen feltételek mellett részesíti előnyben a LIFE program a transznacionális projekteket?

A LIFE rendelet jelzi, hogy a társfinanszírozásra alkalmas projektek kiválasztása során a Szerződő Hatóság különleges figyelmet fordít azon transznacionális projektekre, ahol a transznacionális együttműködés alapvető fontosságú az éghajlat-politikai célkitűzések garantált eléréséhez. A 6. értékelési szempont alapján plusz pontokat kap az a projekt, amelynél a transznacionális megközelítés hozzáadott értéke megfelelően bizonyított. Amennyiben ezt bizonyítékkal alátámasztják a pályázatban, akkor a projekt magasabb pontszámot kap a kiválasztási eljárás során, és nagyobb eséllyel kap támogatást.

Fontos megjegyzés: A LIFE rendelet szerinti értelmezésben a „transznacionalitás” csak a tagállamok közötti, valamint a tagállamok és a LIFE programban a LIFE rendelet 5. cikke alapján részt vevő harmadik országok közötti együttműködésre vonatkozik. Az Unión kívüli, illetve tengerentúli országokban és területeken végzett tevékenységek bár lehetségesek a LIFE rendelet 6. cikke szerint, de magasabb pontszámot nem érnek a 6. értékelési szempont alapján.

1.5.11 Milyen mélységben kell kidolgozni a LIFE pályázatot?

A pályázat legyen a lehető legtömörebb és legjobban érthető. A pályázóknak érdemes kerülniük a terjedelmes pályázatokat.

Világos és részletes leírást kell adni a projekt tevékenységeiről. Ahol ez indokolt, a javasolt tevékenységek helyszínének tisztázásához térképeket is kell csatolni.

A broszúrákat, önéletrajzokat és hasonló dokumentumokat nem kell benyújtani, az ilyen beadott dokumentumokat az értékelésnél figyelmen kívül fogják hagyni.

1.5.12 Folyamatban lévő tevékenységek

A projekt megkezdése előtt már folyamatban lévő tevékenységek nem támogathatók.

Ahol a projektben végrehajtott akciók jelentősen eltérnek a korábbi vagy folyamatos tevékenységektől gyakoriságukban vagy intenzitásukban, azok nem tekintendők folyamatosnak. A pályázónak megfelelő információkat kell szolgáltatnia a pályázatban, aminek alapján ez elbírálni.

Kivételes esetekben a múltban elvégzett és befejezett tevékenységek esetében, ha a projekt során ezeknek a hasonló gyakorisággal és intenzitással való megismétlését javasolják a projekt során, a pályázónak igazolnia kell, hogy ezekre a tevékenységekre a LIFE program hiányában nem került volna sor.

1.5.13 A projekt és tevékenységeinek fenntarthatósága

A LIFE projektek jelentős befektetést képviselnek, és az Európai Unió nagy fontosságot tulajdonít e befektetések hosszú távú fenntarthatóságának. A projekteredmények közép- és hosszú távú fenntarthatóságát a projekt végrehajtását követő fenntartási kapacitás garantálja, amely magában foglalja a folytonosságot, a megismétlést és/vagy átültetést. A kedvezményezetteknek a projekt időtartama alatt kötelezően meg kell vizsgálniuk, hogyan lehet a projekteredményeiket megőrizni, fenntartani, továbbfejleszteni és használni vagy megismételni/átültetni a projekt alatt vagy a befejezése után. A sikeres folytatás, megismétlés és/vagy átültetés stratégiát igényel, amelynek része a projekt által nyújtott megoldások hatásának megsokszorozása, egy szélesebb résztvevői kör mobilizálása, annak érdekében, hogy elérjék a kritikus tömeget még a projekt időtartama alatt, vagy a LIFE projekt befejezése után rövid, de legfeljebb közepes időtávon belül. Ez meghaladja a tudásátadást és a hálózatépítést, és átülteti a projekt során kifejlesztett és/vagy alkalmazott megoldásokat a gyakorlatba a projekt időszakán túlmenően, máshol vagy más céllal.

Az összes pályázatnak (beleértve azokat is, amelyeket állami hatóságok, non-profit szervezetek és kutatás- fejlesztési ügynökségek nyújtanak be) tartalmaznia kell egy részletes megismételhetőségi és átültethetőségi stratégiát, részletezve az ehhez kapcsolódó tevékenységeket és célkitűzéseket. A választott technikai léptéknek és a tervezett projekteredményeknek egyértelműen lehetővé kell tenniük a javasolt megoldás megvalósítását és/vagy folytatását, hogy egyértelmű, jelentős, ambiciózus és hiteles, valamint az (uniós) éghajlat-politikához kapcsolódó előnyöket nyújtson már a projekt megvalósítása alatt és az azt követő 3/5 éven át. A sikeres projektek jellemzően kialakítanak egy kötelezően végrehajtandó megismétlési és átültetési tervet a projektakciók részeként.

A LIFE finanszíroz piacközeli megoldásokat tartalmazó („close to market”) projekteket

Az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentésére vagy a klímaváltozáshoz való alkalmazkodásra öko-innovációs, biogazdasági, körforgásos gazdasági, innovatív technológiai és egyéb eszközökkel történő technikai megoldásokat kipróbáló és demonstráló projekteket bátorítják az ún. „piacközeli” pályázatok benyújtására. Az ilyen pályázatokat a legjobb elérhető technológiákra kell alapozni, és céljuknak az ipari és kereskedelmi technológiai érettségi szint elérésének kell lennie. Az ipari és kereskedelmi alkalmazás megkezdődhet már a LIFE projekt időtartama alatt, és azt hiteles üzleti stratégiának kell támogatnia, amely magában foglalhatja például egy üzleti modell kidolgozását, valamint befektetési és piaci elemzéseket. A tervezett megoldás eredményeként várható nagyobb teljesítményt és előnyöket számszerűsíteni kell az elvárt éghajlat-politikához kapcsolódó előnyök szempontjából. A hiteles üzleti terv, valamint a megismételhetőségi és átültethetőségi terv kidolgozása a piacközeli projektek kötelező megvalósítandó eredményei közé tartozik.

További útmutatás a „2018. évi pályázati útmutató: LIFE Környezet és erőforrás-hatékonyság” című dokumentum 2.3.1. fejezetében található.

1.5.14 Kutatási tevékenységek és nagy infrastruktúra

Ha a pályázók a Horizont 2020 program – a 2014–2020⁵ évekre vonatkozó kutatási és fejlesztési keretprogram – részeként uniós támogatást kaptak, a projektet alátámasztó ismeretek fejlesztésére

⁵ Az Európai Parlament és a Tanács 2013. december 11-i, 1290/2013 számú (EU) rendelete a „Horizont 2020” kutatási és innovációs keretprogram (2014–2020) részvételi és terjesztési szabályainak megállapításáról, valamint az 1906/2006/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről HL 347, 2013. december 20, 81. o.).

és bővítésére irányuló korlátozott kutatás végezhető egy LIFE projekt keretében. A kutatás kizárólag a projekt célkitűzéseire irányulhat, és azokhoz szorosan kell kapcsolódnia. A pályázónak részletesen be kell mutatnia, hogyan függ a projekt megfelelő bevezetése ezektől a kutatási tevékenységektől, valamint, hogy a meglévő tudományos alapok nem elegendők, illetve azt is, hogyan fogják felhasználni a további ismereteket a projekt tevékenységekben és hogyan érik el annak célkitűzéseit. Ilyen esetekben a tudományos publikációk a projekt fontos eredményének tekintendők.

A nagy infrastruktúrákat létrehozó projektek nem tartoznak a LIFE program tárgykörébe, és ezért nem támogathatók. Egy projektet akkor tekintenek nagy infrastruktúra létrehozására irányulónak, ha abban „egy infrastruktúra elem” létrehozásának költsége meghaladja az 500 000 eurót. Az „egy infrastruktúraelem” jelentése az F4a adatlapon leírt valamennyi elem, amely fizikailag biztosítja az infrastrukturális befektetés működését (pl. csövek, alapozások vagy földmozgatás a kék-zöld infrastruktúrához⁶, a technológiai berendezések elhelyezésére szolgáló épület stb.). Az összeg kivételes esetekben túlléphető, ha a pályázatban részletes technikai indoklást adnak arról, miért szükséges az infrastruktúra a LIFE rendelet 14., 15., vagy 16. cikkében leírt célkitűzések hatékony megvalósításához.

1.5.15 Komplementaritás egyéb EU-s támogatási programokkal

A LIFE rendelet 8. cikke szerint a LIFE program által támogatott tevékenységeknek biztosítaniuk kell a következetességet és a szinergiákat, továbbá kerülniük kell az átfedéseket az Unió más támogatási programjaival. A Szerződő Hatóságnak és a tagállamoknak kiemelt figyelmet kell fordítaniuk az Európai Regionális Fejlesztési Alappal, az Európai Szociális Alappal, a Kohéziós Alappal, az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alappal, az Európai Tengeri és Halászati Alappal és a Horizont 2020 programmal való koordinációra.

A LIFE program támogatja a projektekben a Horizont 2020 környezetvédelmi és éghajlat-politikai kutatási és innovációs eredményeinek felhasználását. Ebben a környezetben társfinanszírozási lehetőségeket biztosít az egyértelmű környezetvédelmi és éghajlat-politikai előnyöket biztosító projekteknek, amelyek a LIFE program és a Horizont 2020 program közötti szinergiákat erősítik.

Ezért alapvető fontosságú, hogy mielőtt benyújtják pályázataikat a Szerződő Hatóságnak, a kedvezményezettek alaposan ellenőrizték, hogy a projektjükben javasolt tevékenységek a gyakorlatban támogathatók vagy támogatottak-e más uniós forrásból.

A kedvezményezetteknek tájékoztatni kell a Szerződő Hatóságot az EU költségvetésétől kapott bármely vonatkozó anyagi támogatásról, továbbá az uniós költségvetés által támogatandó, folyamatban lévő pályázataikról is. A kedvezményezetteknek azt is ellenőrizniük kell, hogy nem kapnak-e olyan működési támogatást a LIFE programból (vagy egyéb EU-s programokból), amely kettős finanszírozáshoz vezetne.

---

⁶ A környezetbarát infrastruktúra a természeti és természetközeli területek hálózata, amelynek kialakítása és irányítása széles körben nyújt ökoszisztéma szolgáltatásokat, és óvja a biodiverzitást. A környezetbarát infrastruktúra különböző környezetvédelmi funkciók széles tartományát öleli fel, a környezetbarát tetőktől az ártéri zöldövezetekig és szabad folyású folyókig. A további tudnivalókat lásd: http://ec.europa.eu/environment/nature/ecosystems/index_en.htm
A környezetbarát infrastruktúrát városi környezetben alkalmazzák, nagyobb hangsúlyt fektet a csapadékvizek kezelésére.

Ennek elmulasztása az A7. adatlapon a pályázat elutasításához vezethet.

1.5.16 Korábbi LIFE projektet folytató, illetve azon alapuló pályázatok

Ha a pályázó egy korábbi LIFE projekt folytatását javasolja, az A7. adatlapon világosan írja le, miért szükséges a projekt újabb szakasza, és hogyan fogja ez kiegészíteni a korábbi projektben elért eredményeket. A pályázónak a fenntarthatóság bemutatása során (B6. adatlap) azt is le kell írnia, hogy a további folytatás hogyan biztosítható a LIFE programtól eltérő források felhasználásával. Végül, de nem utolsó sorban minden kulcsfontosságú tevékenység leírása során (C. adatlapok) a pályázónak pontos információkat kell szolgáltatnia arra vonatkozóan, hogyan épül az adott tevékenység a korábbi projektszakaszban végrehajtott hasonló tevékenységekre, és hogyan egészíti ki azokat.

A pályázóknak szükséges bemutatniuk, hogy figyelembe vették a LIFE által támogatott más, hasonló problémákkal foglalkozó pályázatokat is. Be kell mutatniuk, hogyan épül pályázatuk a többire, és miben különbözik azoktól, illetve hogyan működnek együtt azokkal, ha még folyamatban vannak.

Az értékelési eljárás során ezeket a szempontokat alaposan ellenőrzik.

1.5.17 Az éghajlat-politikai előnyök számszerűsítése

A tervezett megoldás eredményeként várható nagyobb teljesítményt/előnyöket számszerűsíteni kell az elvárt éghajlat-politikai előnyök szempontjából. Ehhez világosan meg kell adni a kiinduló állapotot is. Az éghajlat-politikai előnyöket egy ún. életciklus-megközelítést alkalmazva kell bemutatni (ahol ez releváns), és ennek egyértelműnek, alaposnak, ambiciózusnak és hitelesnek kell lennie. Ebből a szempontból ügyelni kell arra, hogy a pályázat releváns adatlapjain leírt éghajlat-politikai előnyök konzisztensek legyenek a LIFE kulcsfontosságú projektszintű mutatóinak táblázatában feltüntetett értékekkel.

1.5.18 Koordinációs követelmény ugyanazon vagy hasonló problémára irányuló pályázatok között

Bizonyítékok vannak rá, hogy ugyanazt vagy hasonló pályázatot növekvő számban adják be különböző programokhoz, gyakran ugyanabból a tagországból.

Az ilyen helyzetek elkerülésére nyomatékosan javasoljuk a pályázóknak, hogy forduljanak a nemzeti kapcsolattartóhoz: (<http://ec.europa.eu/environment/life/contact/nationalcontact/>) annak ellenőrzésére, hogy a pályázat témájával nem foglalkozik-e más pályázó is. Ebben az esetben a pályázókat az együttműködésre ösztönzik, hogy kerüljék az esetleges átfedéseket és erősítsék a szinergiákat.

1.6 Személyes adatok védelmére vonatkozó záradék

A pályázatokban szereplő személyes adatok, például a kedvezményezettek és társfinanszírozók neve, címe és egyéb kapcsolati adatai bekerülnek egy ESAP nevű adatbázisba, amely az EU intézményei és ügynökségei, valamint a titoktartási szerződéssel rendelkező külső értékelők csoportja számára elérhető. Az ESAP adatbázist kizárólag a LIFE pályázatok értékelésének kezelésében használják.

A sikeres pályázatok ugyanezen adatai egy másik, BUTLER nevű adatbázisba kerülnek át, amely az EU intézményei és ügynökségei, valamint a titoktartási szerződéssel rendelkező külső értékelők csoportja számára teszik elérhetővé az adatokat. A BUTLER adatbázist kizárólag a LIFE pályázatok kezelésében használják.

Minden projekt összegzése, a koordináló kedvezményezett nevével és kapcsolati adataival együtt felkerül majd a LIFE weboldalára, ahol nyilvánosan elérhető lesz. A koordináló kedvezményezett felkérés esetén köteles a megadott adatok helyességét ellenőrizni.

A sikeres kedvezményezettek, valamint a projektjeik keretében elnyert támogatási összegek a Pénzügyi átláthatósági rendszer⁷ nyilvános adatbázisba szintén bekerülnek.

Az Szerződő Hatóság vagy alvállalkozói a sikertelen pályázók személyes adatait a jövőbeli pályázatokkal kapcsolatban nyomon követésre felhasználhatják.

Ezen folyamat során a Szerződő Hatóság és alvállalkozói betartják az A személyes adatok közösségi intézmények és szervek által történő feldolgozása tekintetében az egyének védelméről, valamint az ilyen adatok szabad áramlásáról szóló, 2000. december 18-i 45/2001/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletet. Természetesen Önnek joga lesz, a birtokunkban lévő adatait megtekinteni és javításukat kérni.

Egy LIFE pályázat beadása magába foglalja azt is, hogy a pályázó hozzájárul a pályázatban szereplő személyes adatainak a fentiek szerinti használatához. Az adatokat a fentiekben leírtaktól eltérő, semmilyen más célra nem használják fel.

---

⁷ Pénzügyi átláthatósági rendszer (Financial Transparency System, FTS) – Európai Bizottság: http://ec.europa.eu/budget/fts/about_en.htm

A pályázatok kulcsfontosságú elemei	Ellenőrzőlista
A probléma azonosítása	- Írja le a problémát és annak gyökerét - Írja le, kiket érint a probléma – tisztázza a célközönséget és azt, hogy miért azt választotta ki - Ellenőrizze, hogy a pályázat mindenben egyértelműen megfelel-e a LIFE felhívás követelményeinek - Ellenőrizze a LIFE honlapján lévő adatbázisban, hogy volt-e hasonló projekt ugyanezen a területen és tisztázza, hogy hasonló megoldások alkalmazhatóak-e a pályázatában
Az alaphelyzet leírása – B2. adatlap	- Írja le világosan a jelenlegi helyzet éghajlati/környezeti veszélyeit és tudatossági/kommunikációs kihívásait <u>a megcélzott konkrét kontextusban</u> - Adjon meg mennyiségi és/vagy minőségi alaphelyzeti adatokat beleértve az éghajlat-politikai és a tudatossági/kommunikációs kihívásokra vonatkozó adatokat is - Nevezze meg az adatok forrását
A pályázat célkitűzéseinek leírása	- Írja le, hogy várhatóan mit fog elérni a projekt (várható hatások), ki hajtja végre és mikor - Töltse ki a projektindikátorok Excel táblázatát a várható projektindikátorokkal és más mutatókkal, ha vannak - Tisztázza, hogy az eredményeket a pályázat befejezése után is fenntartják-e és ha igen, hogyan és milyen mértékben
A pályázat tevékenységeinek leírása	- Írja le, miért van szükség a tevékenységre (megvalósítható-e a várható eredmények elérése?), milyen tevékenységekről van szó, ki fogja végrehajtani őket, mikor és milyen forrásokra van szükség – költségvetés, emberi erőforrás és berendezések - Ellenőrizze, hogy a pályázat tartalmaz-e konkrét akciókat a pályázat eredményeinek megismétlésére és átültetésére vonatkozóan - Világosan írja le, a probléma és az alaphelyzeti adatok, valamint az elvárt eredmények közötti logikai kapcsolatot - A projekteknek nem lehet negatív hatása, például a környezetre és a biodiverzításra vonatkozóan. A pályázó adott esetben teljes életciklus-elemzést (Life Cycle Analysis, LCA) készíthet és azt a projekt benyújtandó anyagai között szerepeltetheti. - Csatoljon egy stratégiát és a hozzá tartozó akciókat, amelyek biztosítják az eredmények fenntarthatóságát és felhasználását a projekt befejezése után.

2. LIFE Éghajlat-politika

2.1 Mit jelent a LIFE Éghajlat-politika?

A **LIFE Éghajlat-politika** kifejezett célja a LIFE program 3. fejezetében lefektetett általános célkitűzések maradéktalan megvalósítása:

- elősegíteni az erőforrás-hatékony, alacsony szén-dioxid-kibocsátású és az éghajlatváltozás hatásaihoz rugalmasan illeszkedő gazdaság felé való elmozdulást;
- az uniós éghajlat-politika és a kapcsolódó jogszabályok kidolgozásának, végrehajtásának és érvényesítésének javítása;
- elősegíteni az éghajlat-politikai célkitűzések más uniós politikákba, valamint a köz- és magánszektor gyakorlatába történő integrálását;
- jobb éghajlat-politikai irányítás megvalósítása valamennyi szinten, beleértve a civil társadalom, a nem kormányzati szervezetek és a helyi szereplők hatékonyabb bevonását.

Az Európai Tanács⁸ 2014 októberében megállapodott a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó éghajlat- és energiapolitikai keretről, amelyben az EU számára kötelező célként tűzi ki az üvegházhatású gázok kibocsátásának 40%-kal történő csökkentését 2030-ra a gazdaság egészére vonatkozóan, továbbá szintén kötelező célkitűzés, hogy a felhasznált energia legalább 27%-a megújuló energiaforrásokból származzon. Emellett irányadó célkitűzésként jelenik meg az energiahatékonyság 27%-kal történő javítása a 2030-ra előre jelzett energiafogyasztáshoz képest. A Párizsi Megállapodás jelöli ki az uniós megközelítést: az Európai Tanács által elfogadott 2030-as energia- és éghajlat-politikai keret a Párizsi Megállapodás betartásához is szükséges prioritás.

Ahogy az az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak a LIFE program létrehozásáról szóló EU rendeletében⁹ le van fektetve: „egyedi megközelítésekre” van szükség, amelyek kezelik a célkitűzések tagállami gyakorlatokba való beépítésének eltérő szintjeit, a jogszabályok eltérő szintű és nem megfelelő megvalósítását a tagállamokban, valamint a szakpolitikai célok és az azokkal kapcsolatos információk elégtelen terjesztését és népszerűsítését.

Az e felhíváshoz tartozó pályázatoknak **támogatniuk kell az Európai Unió éghajlat-politikáját és fel kell készíteniük az Uniót a következő években bekövetkező éghajlat-politikai kihívásokra.** A „Stabil és alkalmazkodó képes energiaunió és az előrettekintő éghajlat-politika keretstratégiája”¹⁰ és a Bizottság 2011. december 15-i „Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású, versenyképes gazdaság 2050-ig történő megvalósításának ütemterve” című közleménye (a 2050-ig szóló ütemterv) elismerte, hogy az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való áttérés szempontjából továbbra is kulcsfontosságú lenne az éghajlatváltozás mérséklésére irányuló új megközelítések vizsgálata. Az „Erőforrás-hatékony Európa” kiemelt kezdeményezés a fenntartható növekedés elérése érdekében támogatja a fejlődést az alacsony szén-dioxid-kibocsátású és az éghajlatváltozás hatásaival szemben ellenállóképes gazdaság felé, és hosszú távú keretet biztosít számos szakpolitikai területen végrehajtható akciókhoz, ideértve az éghajlatváltozást és az energiát is. Ezen felül a Bizottság „Az éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodásra vonatkozó uniós stratégia” című közleménye értelmében biztosítani kell az

⁸ Európai Tanács 2014. október 24-i következtetései

⁹ Az 1293/2013. sz. rendelet (3) preambulumbekkezdése

¹⁰ COM(2015)80 végleges

éghajlatváltozáshoz való hatékony alkalmazkodás több területre átnyúló uniós prioritását is¹¹. Ezenkívül az éghajlat-politikai célkitűzések megvalósításához nélkülözhetetlen a – különösen a tudatosság növelése, a kapacitásépítés és az érdekelték bevonása révén megvalósuló – jobb irányítás.

Ezért az Éghajlat-politika alprogram szerint a pályázatoknak az alábbi három kiemelt terület **egyikének célkitűzéseire hozzá kell járulnia**:

- Az éghajlatváltozás mérséklése
- Alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz és
- Éghajlat-politikai irányítás és tájékoztatás.

A pályázóknak ki kell választaniuk, hogy mely kiemelt terület célkitűzéseire járulnak hozzá, és ezt jelezni kell a pályázati űrlapon az eProposal rendszerben. Indokolt esetben lehetséges, hogy a pályázat **egynél több kiemelt terület célkitűzéseire** is hozzájáruljon.¹²

A LIFE program erőforrásai használatának optimalizálása érdekében a LIFE Környezetvédelem alprogramja alá tartozó akciók és a LIFE Éghajlat-politika alprogramja alá tartozó, az éghajlatváltozás mérséklésével és az alkalmazkodással kapcsolatos intézkedések közötti kapcsolatokat elő kell mozdítani^{13, 14} (például ahol csak lehetséges, elő kell segíteni az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodást, valamint a biodiverzitás megőrzését; az erdők és a talaj, a vízhiány és aszályok esetében, továbbá foglalkozni kell az árvízveszély kezelésével; a széndioxid-kibocsátás csökkentésével és a levegőminőséggel stb.). A LIFE rendelet, valamint az EU alkalmazkodási stratégiája is kiemeli az ökoszisztéma alapú megközelítések fontosságát. Minthogy ez a megközelítés nyilvánvalóan sokszoros hasznot teremt, a pályázóknak el kell dönteniük, hogy a pályázat az eredeti megfogalmazása és kialakítása szerint inkább az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás felé, vagy a természetvédelem területére irányul-e, hogy a LIFE program megfelelő alprogramjának keretében pályázhassanak. Példaként említhetők ezen a területen: a tőzeglápok helyreállítása, a partvidéki átrendezés vagy a folyami árterület helyreállítása. A városi területekre vonatkozó projektek a környezetpolitikán túl szintén létrehozhatnak előnyöket az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás és az éghajlatváltozás mérséklése terén. Példának hozhatók: olyan projektek, amelyek az épületek hőszigetelésével, a zöld infrastruktúrával és víztakarékossággal foglalkoznak.

A LIFE Éghajlat-politika alprogramhoz tartozó projektek által kidolgozott megoldásoknak, módszereknek és megközelítéseknek alkalmasnak kell lenniük arra, hogy magán-befektetések, más uniós vagy nemzeti finanszírozási programok, továbbá, ahol alkalmazható, pénzügyi eszközök felértékeljék és támogassák őket.

Azok a projektek, amelyek egy kiemelt területen alááshatják egy másik kiemelt terület környezetvédelmi vagy éghajlat-politikai célkitűzésit, nem kerülnek támogatásra, hacsak ezt a hatást a pályázatban egyértelműen ki nem fejtik és meg nem indokolják, és a lehetséges alternatívákat, valamint az enyhítő és az alkalmazkodást célzó intézkedéseket megfelelően meg nem tervezik.

---

¹¹ COM/2013/0216 végleges

¹² Az 1293/2013. sz. rendelet (18) preambulumbekzdése

¹³ Az 1293/2013. sz. rendelet (16) preambulumbekzdése

¹⁴ Az 1293/2013. sz. rendelet (17) preambulumbekzdése

A korábbi LIFE programokkal kapcsolatban szerzett tapasztalatok rávilágítottak arra, hogy az erőfeszítéseket konkrét környezetvédelmi és éghajlat-politikai prioritásokra és cselekvési területekre kell összpontosítani. E tematikus prioritások listája nem lehet kimerítő, hogy a pályázók más területekre vonatkozóan is nyújthassanak be pályázatokat, valamint új ötleteket vethessenek fel válaszul az új kihívásokra.¹⁵ A LIFE rendelet általános céljaival összhangban a pályázókat különösen arra ösztönzik, hogy a **három kiemelt terület éghajlatváltozással kapcsolatos speciális kihívásait célozzák meg, amint az az uniós szakpolitikai területek és munkaterületek úrlapban le van írva.**

2.2 Melyek az éghajlat-politikai projektek?

A LIFE rendelet szerint a LIFE Éghajlatváltozás mérséklése és az Alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz projektek kísérleti, demonstrációs vagy bevált gyakorlati projektek lehetnek.

- A **kísérleti projektekben** olyan technikákat vagy módszereket alkalmaznak, amelyeket korábban sehol nem alkalmaztak és nem próbáltak ki, és amelyek potenciális környezeti vagy éghajlat-politikai előnyöket nyújtanak a jelenlegi bevált gyakorlathoz képest, illetve amelyek hasonló helyzetekben nagyobb méretekben is alkalmazhatók. Ezek a projektek egy módszer hatékonyságának értékelésére irányulnak, hogy tájékoztassák az érdekelteket az eredményekről, és bátorítsák őket ott, ahol a projektben sikeresen kipróbált technikák és módszerek alkalmazhatók.

Megjegyzendő, hogy egy kialakult megoldás/tevékenység/módszertan alkalmazása olyan földrajzi régióban, ahol korábban még nem alkalmazták, nem „kísérleti”, hanem „demonstrációs” tevékenységnek minősül.

- **„Demonstrációs projekt”**: a projekt konkrét, például földrajzi, ökológiai vagy társadalmi-gazdasági összefüggéseiben új vagy ismeretlen akciót, módszertant vagy megközelítést a gyakorlatban létrehozó, vizsgáló, értékelő és terjesztő projekt, és amely hasonló körülmények között máshol is alkalmazható. A megfelelő szintű uniós hozzáadott érték eléréséhez azt kell bemutatniuk, mennyire működnek a céltechnikák és módszerek a projekt kontextusában. Egy sikeres demonstrációs projekt minden potenciális érintett fél számára elérhető, és arra törekszik, hogy más érdekelt felek is használják a projektben bemutatott technikákat és módszereket. Azok a demonstrációs projektek, amelyek nem csupán helyi, hanem nemzeti vagy határokon átnyúló szinten valósulnak meg, magasabb uniós hozzáadott értékkel rendelkezhetnek.

A **demonstráció szintjét** illetően a projektet olyan technikai szinten kell végrehajtani, amely lehetővé teszi a javasolt kísérleti projekt technikai és gazdasági életképességének nagyobb léptékben történő értékelését. A pályázatnak a projekt szintjének megválasztását a fentiek tükrében kell indokolnia. Különösen a döntéstámogató rendszerek, tervezési eszközök stb. és hasonlóak kifejlesztését szolgáló projektekben kell szerepelnie specifikus projektakciónak a projekt szakmai és gazdasági életképességének, továbbá az **alaphelyzettel való összehasonlítás** képességének bemutatására vonatkozóan.

---

¹⁵ Az 1293/2013. sz. rendelet (36) preambulumbekzdése

Megjegyzendő, hogy egy kialakult bevált gyakorlati tevékenység/módszertan alkalmazása olyan földrajzi régióban, ahol korábban még nem alkalmazták, „bevált gyakorlati” akciónak tekintendő.

- **A bevált gyakorlati projektekben** a projekt sajátos körülményeit figyelembe véve megfelelő, költséghatékony és korszerű technikákat, módszereket és megközelítéseket alkalmaznak. Minden potenciális érintett fél számára elérhetők, átültethetők és illusztrálják az elvégzési módot.

A LIFE rendelet szerint a LIFE Éghajlat-politikai irányításba és tájékoztatásba a következők tartoznak bele:

- **A tájékoztató, tudatosságnövelő és terjesztési projektek**, amelyek célja a Környezetvédelem és az Éghajlat-politika alprogram terén történő tájékoztatás, információterjesztés és tudatosságnövelés támogatása. A LIFE rendelet 16. cikkének megfelelően különösen az Éghajlat-politikai irányítás és tájékoztatás kiemelt terület egy vagy több általános céljára kell irányulniuk. Az éghajlat-politikai irányítás és kapacitásépítés fejlesztését célzó projekteket erősen ösztönzik.

Valamennyi projektnek hozzá kell járulnia a LIFE programnak a LIFE rendelet 1. cikke szerinti általános célkitűzések megvalósításához. Ez azt jelenti, hogy a projekt által bemutatott éghajlat-politikai előnyöknek egyértelmű felhasználási céllal kell rendelkezniük, és hozzá kell járulniuk az alacsony szén-dioxid-kibocsátású és az éghajlatváltozáshoz alkalmazkodó társadalom építéséhez, és/vagy az éghajlat-politikai célkitűzések köz- és magánszektor gyakorlatába történő integrálásához.

Az előírt uniós hozzáadott érték elérése érdekében a fő projekt eredmények és/vagy tanulságok monitorozása, értékelése és aktív terjesztése a projekt és az nyomon követés szerves része.

2.3 Kiemelt terület: Az éghajlatváltozás mérséklése

2.3.1 Általános tárgykör és célkitűzések

A LIFE rendelet kimondja, hogy az üvegházhatásúgáz-kibocsátás csökkentésének elősegítéséhez az Éghajlatváltozás mérséklése kiemelt területen az alábbi célkitűzések tartoznak¹⁶:

- a mérsékléssel kapcsolatos uniós szakpolitika és jogszabályok végrehajtásának és fejlesztésének elősegítése, ideértve a más szakpolitikai területeken történő érvényesítést is, különösen az éghajlatváltozás hatásainak mérséklését célzó szakpolitikai vagy irányítási megközelítések, bevált gyakorlatok és megoldások kidolgozása, vizsgálata és demonstrációja révén;
- az éghajlatváltozás hatékony mérséklésére irányuló tevékenységek és intézkedések kidolgozásához, felméréséhez, monitorozásához, értékeléséhez és végrehajtásához szükséges tudásalap fejlesztése, valamint az e tudás gyakorlati alkalmazására való képesség megerősítése;
- az integrált megközelítések, például az éghajlatváltozás mérséklésére irányuló helyi, regionális és országos szintű stratégiák és cselekvési tervek kidolgozásának és végrehajtásának elősegítése;
- hozzájárulás az éghajlatváltozás mérséklését célzó, ismétlésre, átadásra vagy más területeken történő általános érvényesítésre alkalmas innovatív technológiák, rendszerek, módszerek és eszközök kifejlesztéséhez és demonstrációjához.

2.3.2 Kapcsolat az EU éghajlat-politikai céljaival

Az Éghajlatváltozás mérséklése kiemelt terület projektjeinek hozzá kell járulniuk az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság felé vezető átmenethez, valamint ahhoz az uniós célkitűzéshez, hogy az üvegházhatású gázkibocsátás 2030-ra az 1990-es szinthez képest 40%-kal csökkenjen, továbbá hogy a megújuló energia és az energiahatékonyság legalább 27%-os legyen a „business-as-usual” forgatókönyvhöz képest.

Az üvegházhatásúgáz-kibocsátás csökkentésére irányuló uniós szakpolitika és jogszabályok elsősorban az alábbiakat célozzák:

- megújuló energiák,
- energiahatékonyság,
- az EU kibocsátás-kereskedelmi rendszere,
- energiaigényes és magas üvegházhatásúgáz-kibocsátású ipari termelés,
- földhasználat, mezőgazdaság és erdészet,
- a természetes szénelnyelők megőrzése és továbbfejlesztése,
- közlekedés és üzemanyagok,
- fluortartalmú üvegházhatású gázok és az ózonréteget károsító anyagok,
- szén-dioxid-leválasztás és -felhasználás

---

¹⁶ A 1293/2013 sz. LIFE rendelet (EU) 14. cikkelye

- szén-dioxid-leválasztás és -tárolás¹⁷,
- a tagállamok, a regionális és helyi hatóságok erőfeszítései az üvegházhatásúgáz-kibocsátás mennyiségének csökkentésére, és
- az üvegházhatású gázok monitorozása és bejelentése.

2.3.3 Uniós szakpolitikai területek és kapcsolódó munkaterületek a 2018-as felhíváshoz

A LIFE program 2018–2020. évi többéves munkaprogramja szerint¹⁸ a következők az **uniós szakpolitikai területek (2018–2020-as többéves prioritások)**:

1. A tagállamok és a regionális/helyi hatóságok erőfeszítései az üvegházhatásúgáz-kibocsátás mennyiségének csökkentésére az EU kibocsátás-kereskedelmi rendszerében és a közös kötelezettségvállalási rendeletben nem lefedett ágazatokban: közlekedés és üzemanyagok, mezőgazdaság, építőipar (pl. épületek energiahatékonysága) földhasználat, földhasználati változások és erdészet;
2. Az üvegházhatású gázok elszámolásának és az éghajlatváltozás hatásainak mérséklésének kialakítása és megvalósítása a földhasználati ágazatban;
3. Olyan földművelési gyakorlatok kialakítása, amelyek hatást gyakorolnak a kibocsátásokra és a kibocsátások megszüntetésére;
4. Olyan tevékenységek, amelyek fokozzák a kibocsátás-kereskedelmi rendszer működését, és amelyek hatást gyakorolnak az energiaigényes és magas üvegházhatásúgáz-kibocsátású ipari termelésre;
5. Fluortartalmú üvegházhatású gázok és az ózonréteget károsító anyagok;
6. Az üvegházhatású gázok hatóságok által történő monitorozása és jelentése.

Az 1., 2. és 3. számú szakpolitikai területek és a kapcsolódó munkaterületek (2018. évi prioritások):

1. A tagállamok és a regionális/helyi hatóságok erőfeszítései az üvegházhatásúgáz-kibocsátás mennyiségének csökkentésére az EU kibocsátás-kereskedelmi rendszerében és a vállaláselosztási határozat nem lefedett ágazatokban: közlekedés és üzemanyagok, építkezés (pl. épületek energiahatékonysága) földhasználat, földhasználati változások és erdészet;
2. Az üvegházhatású gázok elszámolásának és az éghajlatváltozás mérséklésének kialakítása és megvalósítása a földhasználati ágazatban;
3. Olyan földművelési gyakorlatok kialakítása, amelyek hatást gyakorolnak a kibocsátásokra és a kibocsátások megszüntetésére.

¹⁷ A széndioxid megkötését és tárolását szolgáló infrastruktúra kiépítése meghaladja a LIFE program hatályát, és azt egyéb uniós programok (például az Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz a CO₂ csővezetékeken keresztül történő szállításához vagy az Innovációs Alap) útján támogatják.

¹⁸ A Bizottság 2018. február 12-i 2018/210/EU végrehajtási határozata a LIFE program 2018–2020. évi többéves munkaprogramjának elfogadásáról

Az elvárások szerint a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek 2018 tavaszára el kell fogadnia egy olyan éghajlatvédelmi jogszabályt, amely kijelöli, hogyan fogja 2030-ra az EU elérni a Párizsi Megállapodásban vállalt 40%-os kibocsátáscsökkentést a nem-ETS ágazatokban. Ez a jogszabály 2021-től lesz hatályos. A közös kötelezettségvállalási rendeletről (ESR) és a földhasználatra, a földhasználati változásokra és erdőgazdaságra (LULUCF) vonatkozó rendeletről szóló jogszabályok közvetlenül lefedik a földhasználati ágazatot. Az ESR kibocsátáscsökkentési célokat jelöl ki a tagállamok számára a nem-ETS ágazatokban, beleértve a közlekedést és üzemanyagokat, az épületeket és a mezőgazdaságot. Ez a jogszabály kiterjed a metán- és dinitrogén-oxid-kibocsátásra, amely a mezőgazdasági tevékenységek következménye (műtrágya használata, állatállomány, trágyakezelés és egyéb). Emellett a LULUCF rendelet megköveteli a tagállamoktól annak biztosítását, hogy a LULUCF-ágazat által elnyelt üvegházhatású gázok mennyisége legalább egyenértékű legyen a kibocsátással. Ezen felül a Bizottság 2017 novemberében közzétett, „Az élelmiszer-ágazat és a mezőgazdaság jövője”¹⁹ című közleménye hangsúlyozza, hogy a jövőbeli közös agrárpolitika fő célkitűzése az, hogy hozzájáruljon az Európai Unió környezetvédelmi és éghajlat-politikai célkitűzéseéhez.

A földhasználati ágazat előtt álló egyik legfőbb kihívás azoknak az intézkedéseknek az ösztönzése, amelyek biztosítják, hogy a tájakkal (erdő, talaj és mezőgazdaság) kapcsolatos uniós tevékenységek hozzájáruljanak a Párizsi Megállapodás célkitűzéseéhez. Ezeket az intézkedéseket olyan módon kell végrehajtani, amely nem veszélyezteti az élelmiszer-termelést, hozzájárul az emberi eredetű kibocsátás és az elnyelés közötti egyensúly 2050-ig történő helyreállításához, ugyanakkor megőrzi és továbbfejleszti a földfelszíni nyelőket (szén-dioxid-leválasztás) és tárolókat (szén-dioxid-tárolás) is. Ebből a célból innovatív megoldásokat kell kipróbálni és bevezetni, különösen arra való tekintettel, milyen lehetőség rejlik bennük a megismétlésre és átültetésre a régiók és a tagállamok között.

A LIFE program támogatja továbbá az olyan projekteket, amelyek fokozzák a vizes élőhelyeknek és tőzeglápoknak az éghajlatváltozást mérséklő szerepét, illetve a **talajerózió** különböző formái által előidézett éghajlat-változási problémák megoldására irányulnak. Végezetül a faanyagok kaszkádszerűen történő hasznosítását népszerűsítő lépések szintén egy projekt részét képezhetik, hogy kiaknázásra kerüljön a faipari termékek fontossága mind szén-dioxid-tárolóként, mind a szennyezőbb fosszilisenergia-alapú anyagok helyettesítőjeként (biogazdaság). Az ilyen földhasználati intézkedések hozzájárulnának az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság megteremtéséhez.

A pályázatoknak olyan jó gyakorlatokat kell tartalmazniuk, amelyek **más régiókban és tagállamokban megismételhetők és átültethetők**, valamint a **mezőgazdasággal, erdőkkel és talajokkal, valamint azok monitorozásával kapcsolatos környezetvédelmi és éghajlat-politikai tevékenységek közötti szinergiákra** összpontosítanak.

Az 1., 2. vagy 3. szakpolitikai terület egyikéhez vagy többhöz kapcsolódó projekteknak különösen foglalkozniuk kell

az alább felsorolt specifikus uniós munkaterületekkel (2018. évi prioritások):

Földhasználat

¹⁹ KAP közlemény: COM(2017) 713 végleges

Új, innovatív és költséghatékony táj- és földgazdálkodási technikák, amelyek célja az olyan mitigációs intézkedések végrehajtásának javítása, mint például a következők:

- Az állattenyésztési ágazatból származó CH₄-kibocsátás csökkentése (pl.: a takarmányozásra használt adalékanyagokra vonatkozó technológiák, az állatállomány precíziós és többszakaszos takarmányozása, az állatállomány jobb genomikája, jóléti tervezés);
- A műtrágyahasználatból származó N₂O-kibocsátások csökkentése (pl.: a modern trágyázási technikák alkalmazásának támogatása, a nitrogénműtrágyák használati hatékonyságának/alkalmazási technológiájának tökéletesítése, a szén-dioxid-kibocsátás ellenőrzésére szolgáló eszközök);
- A földhasználatból és a földhasználati változásokból származó CO₂-kibocsátások csökkentése (pl.: területgazdálkodási technikák, mint például a fenntartható talajművelés vagy a talajművelés hiánya, gazdálkodás a növényi maradványokkal, a talajtömörödés megelőzése, napenergiával működő takarmányszárítók, szén-dioxid-kibocsátás ellenőrzésére szolgáló eszközök);
- A földhasználatból és a földhasználati változásokból származó CO₂ kivonásának fokozása (pl.: váltógazdálkodás, köztes növénykultúrák, évelő energianövények, agrárerdészet, leromlott talajok helyreállítása);
- Vizes élőhelyek és tőzeglápok kezelése (pl.: a vizes élőhelyek lecsapolásának megakadályozása, illetve elárasztással való helyreállításának ösztönzése, további vízelvonás megakadályozása és a tőzegmohalápi tüzek elleni védelem, az élő tőzeglápok helyreállításának ösztönzése, vizes élőhelyek újbóli elárasztása, a tőzeglápok kezelésére szolgáló éghajlatbarát módszerek támogatása, különösen kitermelés után).

Fenntartható erdőgazdálkodás és a szilárd biomassza lépcsőzetes felhasználása

- Éghajlatváltozásra reagáló intelligens és hatékony erdőgazdálkodási tevékenységek kidolgozása és ösztönzése – a következőkkel kapcsolatosan:
  - Erdőtelepítés és újraerdősítés.
  - A meglévő erdők széntartalmának megőrzése.
  - Az erdőgazdálkodás javítása többek között állományápolással, gyérítéssel és talajvédelemmel.
- A szilárd biomassza hosszú távú szén-dioxid-tárolókká és megújuló energiaforrásokká való hatékony átalakítása, elősegítve a biomassza lépcsőzetes felhasználásának elveit és a fosszilisenergia-alapú anyagok bioalapú anyagokkal történő helyettesítését.

4. szakpolitikai terület és munkaterületek

4. Olyan tevékenységek, amelyek fokozzák az EU kibocsátás-kereskedelmi rendszerének működését, és amelyek hatást gyakorolnak az energiaigényes és magas üvegházhatásúgáz-kibocsátású ipari termelésre.

Az Európai Unió 2030-ig tartó időszakra vonatkozó éghajlat- és energiapolitikai keretében meghatározott célok eléréséhez és az alacsony szén-dioxid-kibocsátású, versenyképes gazdaság 2050-ig történő megvalósításához jelentős befektetésekre lesz szükség az ipari innováció és a bemutató telephelyek terén. Ebben az összefüggésben a LIFE program támogatja a korszerű,

alacsony szén-dioxid-kibocsátású gyártás és feldolgozás úttörő megoldásainak kidolgozását és végrehajtását. E megoldások alapvető fontosságúak az uniós ágazatok versenyképességének megőrzéséhez, és az éghajlat-politikai célok ezzel egyidejű eléréséhez.

A pályázatoknak elsősorban a **nagy energiafogyasztású iparágakkal („energiaigényes iparágak”, azaz „EII-k”)** kapcsolatos specifikus munkaterületekre kell összpontosítaniuk és ezeket kell megcélózniuk, különösen (de nem kizárólag) azon iparágak vonatkozásában, amelyek a **szénszivárgás jelentős kockázatának** lehetnek kitéve.

Ebből következően **elsőbbséget kell biztosítani az olyan innovatív és költséghatékony technológiák kifejlesztésének és bemutatásának**, amelyek célja a gyártó- és feldolgozóiparban az üvegházhatású gázok (ÜHG) kibocsátásintenzitásának²⁰ csökkentése. Az ilyen típusú projektekre pályázókat felhívják arra, hogy tekintsék át a következő kulcsfontosságú jellemzőket:

- **Az EII pályázatok középpontjában az innovatív megoldások megtervezését, kifejlesztését és bevezetését szolgáló, főleg hosszú távú hatással bíró, részben valós ipari környezetben zajló demonstrációs programoknak kell állniuk.** A projektek nyomán olyan, gazdaságosan megvalósítható megoldásoknak, eljárásoknak és technológiáknak, új nyersanyagoknak vagy termékeknek kell létrejönniük, amelyek lehetővé teszik a specifikus ÜHG-kibocsátásintenzitás jelentős csökkenését²¹. Az ÜHG-kibocsátás csökkentését nem kizárólag üzemanyag-váltással kell elérni.
- **Az akcióknak a technológiai érettség 4–5. szintjéről kell kiindulniuk, és a technológiai érettség 8–9. szintjét kell megcélózniuk.** A pályázók előkészítő munkára – például innovatív megoldásokra irányuló stratégiák kidolgozására és előzetes megvalósíthatósági tanulmányok készítésére – is pályázhatnak, feltéve, hogy ezeket a projekt folyamán végrehajtott konkrét tevékenységekhez felhasználják. A tevékenységeket várhatóan a partnerek és technológiai szolgáltatók által támogatott iparágak vezetik majd.
- **A pályázatok a széles körben alkalmazható műszaki megoldások és módszerek változataival foglalkozhatnak,** illetve kombinálhatnak ágazatokon átvitelő, különféle technológiákat és módszereket is. Ösztönzik az iparágak közötti együttműködést, és a pályázóknak, ahol csak lehetséges, törekedniük kell a szinergiákra az illetékes nemzeti/regionális kutatási és innovációs, illetve más éghajlatvédelmi programokkal, és/vagy a kumulált finanszírozás lehetőségeire.
- **Célzott tevékenységnek kell foglalkoznia a kifejlesztett technológiáknak vagy termékeknek az ágazaton belüli, és esetleg más ágazatokba történő átültethetőségével.** Az elvárás az, hogy átültetnek megoldásokat és technológiákat, vagy erősítik a beszállítók innovációját az energiaigényes iparágakban.
- **A pályázatoknak erősíteniük kell Európa vezető szerepét a fejlett gyártás és feldolgozás terén, valamint bővíteniük kell a foglalkoztatást a kis- és középvállalkozásokban, valamint új piaci lehetőségeket kell megnyitniuk ezen a területen.**

²⁰ Összefüggés a közvetlen ÜHG-kibocsátás és egy tevékenység egységnyi termelése között

²¹ Az elérhető legjobb technikákat az elérhető legjobb technikákról szóló referenciadokumentumok határozzák meg, és ezek összhangban vannak a referenciaértékekről szóló határozatban szereplő referenciaértékekkel.

<http://eippcb.jrc.ec.europa.eu/reference>

5. Fluortartalmú üvegházhatású gázok és az ózonréteget károsító anyagok

A részlegesen fluortartalmú szénhidrogének (HFC-k) és egyéb fluortartalmú üvegházhatású gázok nem károsítják az ózonréteget, de az éghajlatra káros, magas globális felmelegedési potenciállal (Global Warming Potential – GWP) rendelkező gáznak minősülnek, ezért használatukat drasztikusan csökkenteni kell. Emiatt a fluortartalmú üvegházhatású gázokról szóló 517/2014/EU rendelet előírja a HFC-k úgynevezett visszaszorítását ('phase-down'), amelynek 2030-ra el kell érnie a csaknem 80%-ot. 2016-ban a Montreáli Jegyzőkönyv keretében megállapodás született a HFC-k globális visszaszorításáról („kigali módosítás”). Ezért általánosságban megfogalmazva a projekteknek segíteniük kell a Montreáli Jegyzőkönyv, a hozzá tartozó „kigali módosítás”, valamint a fluortartalmú üvegházhatású gázokról szóló EU rendelet megvalósítását.

A 2018-as felhívás esetében az e szakpolitikai terület alá eső projekteknek különösen foglalkozniuk kell a következő munkaterületek kérdéseivel:

- **A fluortartalmú üvegházhatású gázok megfelelő alternatíváinak elérhetősége:** A legtöbb HFC-t használó szektorban már ma is rendelkezésre állnak alternatívák, azonban néhány alkalmazási területen még mindig sürgős igény van további innovációra és/vagy annak demonstrálására, hogy az éghajlatbarát alternatívák megfelelőek (biztonság, költség- és energiahatékonyság, illetve célszerűség tekintetében). Más fluortartalmú üvegházhatású gázok, például a kén-hexafluorid (SF₆), a nitrogén-trifluorid (NF₃) és a perfluor-karbonok (PFC) hatása különösen jelentős a globális felmelegedésre vonatkozóan (akár 23 ezerszer nagyobb, mint a CO₂); ezért kiemelt jelentőségű az alternatívák megtalálása ezek helyett is.

Azokat a demonstrációk, kísérleti vagy bevált gyakorlat projekteket, amelyek alacsony GWP-vel rendelkező alternatívákat használnak a fluortartalmú üvegházhatású gázok helyett, a következő szektorokban kell kipróbálni:

- MDI-k (adagolószelepes inhalátorok = „asztmasprék”);
- Magas környezeti hőmérsékleten működő légkondicionáló és hűtőberendezések;
- ORC-k (Organic Rankine Cycles – szerves Rankine-Clausius körfolyamatok);
- Hőszivattyúk;
- Speciális alkalmazások, amennyiben nem érhetőek el könnyen a HFC-k alternatívái;
- A rendszer jobb kialakításával megoldani a gyúlékonysági és nyomásproblémákat a természetes hűtőközegek (például szénhidrátok, CO₂) felhasználásának elősegítésére a fluortartalmú üvegházhatású gázt használó berendezésekben;
- SF₆ használata elektromos, különösen a primer közép- és magasfeszültségű kapcsoló-berendezésekben;
- A gyártási folyamatokban használt fluortartalmú üvegházhatású gázok (SF₆, NF₃, PFC-k stb.) például az elektronikai iparban (félvezetők, fotoelektromos alkatrészek), valamint egyéb nagy kibocsátással járó tevékenységekben (repülőgépek, ipari folyamatok stb.).
- **Szabványok által okozott nehézségek kiküszöbölése:** A fluortartalmú üvegházhatású gázok éghajlatbarát alternatíváinak használatával szemben a hűtés és légkondicionálás területén

érvényes szabványok is nehézségeket jelentenek. Az egyik nagy hiányosság, hogy a gyúlékony hűtőközegeket, különösen a szénhidrogéneket illetően a megfelelő szabványosítási testületeknek nem áll rendelkezésére a kockázat kezelésére és minimalizálására vonatkozó információ.

A demonstrációs, kísérleti vagy bevált gyakorlati projekteknek azt kell bemutatniuk, hogyan minimalizálható a gyúlékony hűtőközegek, különösen a szénhidrogének kockázata a berendezések kialakításával és használatával, hogy a biztonság romlása nélkül lehessen növelni a hűtőközeg mennyiségét. A kockázatok minimalizálását objektív adatok alapján kell bemutatni. Ennek a szabványalkotási folyamatnak és a meglévő szabványosítási bizottságok munkájának támogatására kell összefogni a meglévő információkat és kutatásokat, valamint az új kiegészítő laboratóriumi és terepi tanulmányokat.

6. Az üvegházhatású gázok hatóságok által történő monitorozása és jelentése

A 2018-as pályázati felhívásban nincsenek erre a szakpolitikai területre vonatkozó specifikus munkaterületek.

2.4 „Alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz” kiemelt terület

2.4.1 Általános hatály és célkitűzések

Az éghajlatváltozáshoz való rugalmas alkalmazkodás támogatására az Alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz kiemelt területen a következő specifikus célokat tűzik ki a LIFE rendelet 15. cikkével összhangban:

- az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodással kapcsolatos uniós szakpolitika és jogszabályok fejlesztésének és végrehajtásának elősegítése, ideértve a más szakpolitikai területeken történő érvényesítést is, különösen az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodást célzó szakpolitikai vagy irányítási megközelítések, bevált gyakorlatok és megoldások kidolgozása, vizsgálata és demonstrációja révén, beleértve adott esetben az ökoszisztéma alapú megközelítéseket;
- a hatékony éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodási akciók és intézkedések kidolgozásához, felméréséhez, monitorozásához, értékeléséhez és végrehajtásához szükséges tudásalap fejlesztése, beleértve adott esetben az ökoszisztéma alapú megközelítések előnyben részesítését, valamint az e tudás gyakorlati alkalmazására való képesség megerősítését;
- az integrált megközelítések, például a helyi, regionális és országos szintű éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodási stratégiák és cselekvési tervek kidolgozásának és végrehajtásának elősegítése, beleértve adott esetben az ökoszisztéma alapú megközelítések előnyben részesítését;
- az olyan innovatív éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodási technológiák, rendszerek, módszerek és eszközök kifejlesztéséhez és demonstrációjához való hozzájárulás, amelyek megismétlésre, átültetésre vagy más területeken történő érvényesítésre alkalmasak.

2.4.2 Kapcsolat az EU éghajlat-politikai céljaival

Az éghajlatváltozás – gyakran más tényezőkkel együtt, mint például a földhasználat változása – sokféle hatással van egészségünkre, ökoszisztémáinkra és gazdaságunkra. Számos gazdasági ágazat közvetlenül függ az éghajlati viszonyoktól: a mezőgazdaságban, az erdőgazdálkodásban, a tengerparti és hegyvidéki turizmusban, az egészségügyben és a halászatban már most szembesülnek az éghajlatváltozás hatásaival, amely a nagy közműveket, például az energia- és vízszolgáltatókat is érinti. Az ökoszisztémák és az általuk nyújtott szolgáltatások is szenvednek az éghajlatváltozás káros hatásaitól, ami felgyorsítja a biodiverzitás csökkenését, így elveszítik képességüket, hogy elviseljék a természetes szélsőségeket.

Az éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodásra vonatkozó, 2013 áprilisában elfogadott uniós stratégia²² keretet és mechanizmusokat biztosít ahhoz, hogy az Unió jobban felkészüljön az éghajlatváltozás aktuális és jövőbeli hatásaira. Felismeri, hogy a finanszírozásokhoz való hozzáférés javítása kritikus fontosságú az éghajlatváltozással szemben ellenálló Európa kialakítása szempontjából. A végrehajtási és alkalmazkodási politikák számos európai országban és világszerte egyaránt fokozatosan teret nyernek, a Párizsi Megállapodás támogatta őket. A

---

²² „Az éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodásra vonatkozó uniós stratégia” című közlemény COM(2013)216

megállapodás globális cselekvési tervet rögzít arra vonatkozóan, hogy a veszélyes éghajlatváltozás elkerülése érdekében a globális felmelegedést tartsuk jóval 2°C alatt. Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodással összefüggésben a kormányok megállapodtak abban, hogy erősítik a társadalmak azon képességét, hogy kezelni tudják az éghajlatváltozás hatásait.

Az Alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz finanszírozási céljait és prioritásait az **Unió alkalmazkodási stratégiája**, és a LIFE többéves munkaprogramja a 2018–2020 évekre vonatkozóan tartalmazza.

2.4.3 Uniós szakpolitikai területek és kapcsolódó munkaterületek a 2018-as felhíváshoz

Üdvözlük a következő szakpolitikai területeken belüli pályázatokat:

1. Városok alkalmazkodása és területhasználati tervezés, amely korlátozza az éghajlatváltozás hatásait;
2. Az infrastruktúrák ellenálló képessége, beleértve az alkalmazkodást célzó kék és zöld infrastruktúra és az ökoszisztéma-alapú megközelítések alkalmazását;
3. Az aszályra hajlamos területeken lévő vízzel való fenntartható gazdálkodás, árvízi és partiövezet-menedzsment;
4. A mezőgazdasági, erdőgazdasági és turisztikai ágazatok ellenálló képessége, többek között a hegyvidéki területeken és a szigeteken is;
5. Az Európai Unió legkülső régióinak²³ támogatása: felkészültség a szélsőséges időjárási eseményekre, különösen a part menti területeken.

Az alkalmazkodással kapcsolatos kiemelt területet illetően a pályázatoknak foglalkozniuk kell az olyan alkalmazkodási stratégiák megvalósításával, amelyek több, uniós hozzáadott értékkel rendelkező fő területre összpontosítanak, beleértve a regionális vagy határon átvélő megvalósítást, adott esetben az ökoszisztéma alapú alkalmazkodáson keresztül. A projekteknek demonstrációs és átültetési potenciállal kell rendelkezniük, és foglalkozniuk kell az innovatív alkalmazkodási megoldások előmozdításával, különösen a magánszektor mobilizálása révén és adott esetben a Polgármesterek Klíma- és Energiaügyi Szövetsége által. A projekteknek emellett támogatniuk kell az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás és az éghajlatváltozás mérséklése közötti szinergiákat, valamint a katasztrófakockázat csökkentésére irányuló szakpolitikákat.

Különösen az uniós éghajlati alkalmazkodási politikát lehet támogatni a következő szakpolitikai területeken:

1) Városok alkalmazkodása és területhasználati tervezés, amely korlátozza az éghajlatváltozás káros hatásait

A városok alkalmazkodása az Európai Unió alkalmazkodási stratégiájának egyik fő pillére. Az Európai Bizottság 2015 októberében hozta létre az új Polgármesterek Klíma- és Energiaügyi Szövetségét a 2008-as Polgármesterek Szövetségére és a 2014-es Alkalmazkodó polgármesterek kezdeményezésekre építve. Az új szövetség tájékoztatja, mobilizálja és támogatja a városokat, hogy cselekedjenek a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás és a klímaváltozás hatásainak

---

²³ Kanári-szigetek, La Réunion, Guadeloupe, Martinique, Madeira, Francia Guayana, Azori-szigetek, Mayotte és Saint Martin

mérséklése, valamint a tiszta és megengedhető energiához való hozzáférés terén. Az aláírók olyan lépések mellett kötelezik el magukat, amelyek támogatják azt, hogy az Európai Unió 2030-ra 40%-kal csökkentse az üvegházhatású gázok kibocsátását, valamint hogy átfogó kockázati vagy sebezhetőségi becsléseket és felméréseket, valamint alkalmazkodási akcióterveket készítsenek.

Az e szakpolitikai terület alá eső projektpályázatoknak az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásra és az éghajlatváltozás hatásainak mérséklésére, valamint a természeti és biodiverzitási célkitűzésekre kell koncentrálniuk a városi területeken.

Az 1. számú szakpolitikai terület alá eső projekteknek különösen az alábbi munkaterületekkel foglalkozniuk:

- alkalmazkodási kezdeményezések kialakítása és megvalósítása, (ideális esetben a mérséklést integráló megközelítést követően), a Polgármesterek Klíma- és Energiaügyi Szövetsége révén, beleértve adott esetben a helyi, regionális és/vagy nemzeti hatóságok közötti együttműködés megteremtését;
- innovatív alkalmazkodási megoldások kifejlesztése és alkalmazása a városokban, többek között a vízgazdálkodásban, az energiaszektorban és az építőiparban, valamint az egészségi állapottal és jólléttel foglalkozó megoldások;
- a **köz- és magánszféra közötti partnerségek** megvalósítása a magánszektor bevonásának és az alkalmazkodás finanszírozásának mobilizálása érdekében, beleértve a biztosítási megoldások integrálását is.

2) Az infrastruktúrák ellenálló képessége, beleértve a kék és zöld infrastruktúra és az ökoszisztéma-alapú megközelítések alkalmazkodást célzó alkalmazását

Az Európai Unió alkalmazkodási stratégiája magában foglalja az infrastruktúra ellenálló képességét fokozó speciális lépéseket is. A 2. szakpolitikai terület alá tartozó projektek összpontosíthatnak az infrastruktúra (mint például energia, szállítás vagy szociális lakhatás) éghajlatváltozással szembeni bebiztosítására, például szabványok vagy építkezési jogszabályok alkalmazásával vagy az infrastruktúra teljesítményének nyomon követésével. A projektek emellett összpontosíthatnak a kék és zöld infrastruktúra és az ökoszisztéma-alapú megközelítések alkalmazására, beleértve a zöld infrastruktúra támogatását és kialakítását.

A 2018-as felhívás nem tartalmaz a 2. szakpolitikai területhez kapcsolódó specifikus munkaterületeket.

3) Az aszályra hajlamos területeken lévő vízzel való fenntartható gazdálkodás, árvízi és partiövezet-menedzsment

Az 3. számú szakpolitikai terület alá eső projekteknek különösen az alábbi munkaterületekkel foglalkozniuk:

- határon átnyúló árvízvédelem;
- a part menti területek határokon átívelő kezelése, hangsúlyt helyezve a sűrűn lakott deltavidékekre és a part menti városokra.

4) A mezőgazdasági, erdőgazdasági és turisztikai ágazatok ellenálló képessége, többek között a hegyvidéki területeken és a szigetekeken is

A 4. szakpolitikai terület alá tartozó projekteknek különösen a következő munkaterületeket kell megcélózniuk:

- alkalmazkodás az erdőgazdálkodás terén az erdőtüzek kockázatának csökkentése érdekében.

5) Az Európai Unió legkülső régióinak támogatása: felkészültség a szélsőséges időjárási eseményekre, különösen a part menti területeken.

A szélsőséges időjárási események, mint például az Irma hurrikán bebizonyították, hogy a legkülső régiók különösen sebezhetők az éghajlatváltozás hatásait tekintve. A legkülső régiókra vonatkozó új stratégia²⁴ a LIFE programot is beleértve olyan intézkedéseket szorgalmaz, amelyek az éghajlatváltozással foglalkoznak, annak káros hatásaira készítik fel a legkülső régiókat.

Az 5. számú szakpolitikai terület alá eső projekteknek különösen az alábbi munkaterületekkel foglalkozniuk:

- kockázati vagy sebezhetőségi becslések és felmérések, valamint alkalmazkodási stratégiák kidolgozása és megvalósítása;
- korai előrejelzési rendszerek a szélsőséges eseményekhez;
- partiövezet-menedzsment a szélsőséges időjárási eseményekhez való alkalmazkodás érdekében ökoszisztéma-alapú megközelítések (pl. mangrovefa, homokdűnés területek kezelése, vizes élőhelyek kezelése stb.) révén;
- innovatív megközelítések megvalósítása, hogy biztosítani lehessen az energiainfrastruktúra (különösen a megújulóenergia-infrastruktúra) szélsőséges időjárási eseményekkel szembeni ellenálló képességét.

---

²⁴ COM(2017) 623 végleges: Erősebb és megújult stratégiai partnerkapcsolat az Európai Unió legkülső régióival

2.5 „Éghajlat-politikai irányítás és tájékoztatás” kiemelt terület

2.5.1 Általános tárgykör és célkitűzések

A LIFE Éghajlat-politikai irányítás és tájékoztatás kifejezett célja az Unió éghajlat-politikájának és jogszabályainak fejlesztéséhez és végrehajtásához való hozzájárulás.

Az Éghajlat-politikai irányítás és tájékoztatás kiemelt terület konkrét célkitűzései a LIFE rendelet 16. cikke szerint különösen az alábbiak:

- az éghajlat-politikai ügyekkel kapcsolatos tudatosság növelésének előmozdítása, ideértve az uniós környezetvédelmi döntéshozatalhoz nyújtott polgári és érdekelti támogatás elnyerését, valamint a fenntartható fejlődés szolgálatában álló ismeretterjesztés ösztönzése;
- az éghajlat-politikai ügyekkel kapcsolatos kommunikáció, irányítás és információterjesztés támogatása, valamint a sikeres éghajlat-politikai megoldásokkal és gyakorlatokkal kapcsolatos tudás megosztásának megkönnyítése, többek között érdekelti együttműködési fórumok létrehozása és képzés révén.
- az uniós éghajlat-politikai jogszabályoknak való hatékonyabb megfelelés és azok hatékonyabb végrehajtásának előmozdítása, illetve az ehhez való hozzájárulás különösen bevált gyakorlatok és szakpolitikai megközelítések kidolgozásának és terjesztésének ösztönzésével;
- a jobb éghajlat-politikai irányítás előmozdítása, az érintett feleknek – beleértve a nem kormányzati szervezeteket is – a szakpolitikai konzultációkba és a végrehajtásba való szélesebb körű bevonása által;

2.5.2 Kapcsolat az EU éghajlat-politikai céljaival

Az éghajlat-politikai irányítás és tájékoztatás kiemelt területéhez tartozó projekteknek olyan tevékenységeket kell elősegíteniük, amelyek hozzájárulnak az alacsony szén-dioxid-kibocsátású, rugalmas gazdaság megvalósításához.

Ebben az összefüggésben a hosszú távú éghajlat-politikai stratégiák kidolgozása és az új politikai intézkedések, az éghajlat-politika és a jogszabályok teljes körű végrehajtása, továbbá az éghajlat-barát technológiák részesedésének növelése hangsúlyos. Ezek a szempontok elválaszthatatlanul kapcsolódnak a jobb irányítás eléréséhez, a pontosabb monitorozáshoz és jelentéstételhez, az éghajlat-politika egyéb szakpolitikákban való érvényesítéséhez, valamint a tudás és az információ terjesztéséhez és az érintett felek bevonásához.

Az éghajlat-politikai irányítás és kapacitásnövelés fejlesztését célzó projekteket erősen ösztönzik. A pusztán tudatosságnövelési akciókat tartalmazó pályázatok kidolgozását (pl. egy honlap készítése) nem támogatják. Ha egy projekt eszközöket dolgoz ki vagy tanulmányokat készít, konkrét, specifikus cselekvésnek is kell lennie, amely megvalósítja az eszközt/tanulmányt a projekt végrehajtása alatt.

A projektek együttműködési platformokat hozhatnak létre és az éghajlat-politikai célkitűzéseknek való hatékonyabb megfelelés, végrehajtás és beépítés terén megoszthatják a bevált gyakorlatokat,

valamint meg kell szerezniük az Unió politikaformáló erőfeszítéséhez a nagyközönség és az érintettek támogatását.²⁵

2.5.3 Uniós szakpolitikai területek és kapcsolódó munkaterületek a 2018-as felhíváshoz

Különösen az **alábbi** uniós politikai területek ösztönzik:

- 1. Nemzeti 2030-as és/vagy 2050-es éghajlat- és energiapolitikai stratégiák kidolgozása.;**
- 2. A hozzáállás megváltoztatásának ösztönzése, kibocsátás-csökkentési és erőforrás-hatékonysági lépések az egyes ágazatokban;**
- 3. Az Európai Unió kibocsátás-kereskedelmi rendszerének (EU ETS) hatóságok által történő értékelése;**
- 4. Kapacitásépítés és tudatosságnövelés a fluortartalmú üvegházhatású gázokat kibocsátó berendezések végfelhasználói körében és az értékesítési láncokban;**
- 5. Az éghajlat-politika nyomon követése, felmérése és utólagos értékelése;**
- 6. Az éghajlati alkalmazkodással kapcsolatos bevált gyakorlatok és tudatosságnövelő tevékenységek.**

1. Nemzeti 2030-as és/vagy 2050-es éghajlat- és energiapolitikai stratégiák kidolgozása.

Az Energiaunióval kapcsolatban a különböző politikaterületek koherenciájának biztosítására az éghajlat- és energiapolitikai stratégiák racionalizálása és integrálása indokolt. Továbbá a Párizsi Megállapodás is felhívja a Részes Feleket a 2050-ig tartó időszakra vonatkozó nemzeti éghajlat-politikai stratégiák kidolgozásának szükségességére. A stratégiák kidolgozásának fontos eleme a kvantitatív modellezési eszközök kifejlesztése és használata, valamint az olyan kvantitatív kimutatások elkészítése, amelyek információkat nyújthatnak a politikai döntéshozóknak és az érdekelt feleknek. Adott esetben e stratégiák az alapvető ágazati átalakításokra is irányulhatnak, amelyek hosszabb távon szükségesek az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság eléréséhez, és az érdekelt, valamint a nagyközönség tudatosságának növelését célozzák.

A pályázatoknak konkrét akciókat kell tartalmazniuk a fent említett modellezési eszközök és stratégiák kidolgozására és végrehajtására vonatkozóan – például az éghajlat-politikai stratégiákban a kulcsfontosságú tevékenységeket koordináló önkormányzat – tekintetében.

A 2018-as felhívásban nincsenek erre a szakpolitikai területre vonatkozó specifikus munkaterületek.

2. A hozzáállás megváltoztatásának ösztönzése, kibocsátás-csökkentési és erőforrás-hatékonysági lépések az egyes ágazatokban

A projekteknek különösen az alábbi **munkaterületekkel** kell foglalkozniuk:

- Az éghajlat-politikai akciók ösztönzése olyan közösségekben, ahol az éghajlatváltozás hatásainak mérséklésére irányuló potenciál különösen releváns a földhasználati ágazatban (akár a kibocsátások csökkentése, akár a talajok szén-dioxid-tároló képességének fenntartása és fokozása terén), továbbá az ilyen akciók gazdasági és társadalmi előnyeivel kapcsolatos megértés elmélyítése. A sikeres projekteknek új és

²⁵ Az 1293/2013. sz. rendelet 21 preambulumbekzdése

innovatív éghajlat-politikai intézkedéseket kell bemutatniuk, amelyek a későbbiekben – a közös agrárpolitikával összefüggésben – megismételhetők. Ennek érdekében nemcsak arra kell törekedniük, hogy nagyobb volumenben megismételhetők legyenek, hanem olyan költséghatékony kibocsátás-csökkentési (mérséklési) eredményeket is meg kell határozniuk, amelyek könnyen ellenőrizhetők (a megfelelés és az éghajlat-politikai teljesítmény tekintetében), vagy eszközöket kell biztosítaniuk az ilyen jellegű ellenőrzéshez.

- A tudatos fogyasztói magatartás kialakításának javítására irányuló projektek, amelyek célja, hogy a fogyasztók részesüljenek a gépjárművek és haszongépjárművek üzemanyag-fogyasztása terén elért valós megtakarítás hasznából, és járművásárláskor előzetes tájékoztatáson alapuló döntést hozhassanak – az alacsony kibocsátású gépjárműveket előnyben részesítve. A projekteknek konkrét eredményeket kell felmutatniuk a fogyasztói szokások megváltozása tekintetében, különösen hozzájárulva egy szilárd alapokon nyugvó, széleskörű adatbázis létrehozásához, amelynek célja a WLTP-típusú jóváhagyott üzemanyag-fogyasztási / CO₂-kibocsátási értékek és a fogyasztók által az utakon tapasztalt valós értékek közötti, továbbra is fennálló különbség monitorozása. A projekteknek Unió-szerte széles földrajzi hatókörrel kell bírniuk. A projektek magukban foglalhatják a következőket:
  - tájékoztató kampányok a könnyűgépjárművekre vonatkozó, világszinten harmonizált vizsgálati eljárás (WLPT) és a valós vezetési feltételek melletti kibocsátás (RED) tesztjének bevezetésével kapcsolatban;
  - önbevalló platformok létrehozása a fogyasztók számára a saját fogyasztásuk bejelentésére/a fogyasztás csökkentésének ösztönzésére és összehasonlítására (lásd például a Joint Research Center „Green Driving Tool” eszközét²⁶);
  - a valós üzemanyag-fogyasztási adatok gyűjtésére vagy a kevésbé szennyező járművek egyértelmű azonosítására irányuló önkéntes megközelítések támogatása;
  - az üzemanyag-fogyasztás nagyléptékű monitorozása fedélzeti mérőműszerekkel.

Az ilyen projektbe ideális esetben fogyasztói szervezeteket, a gépjárművezetők egyesületeit, környezetvédelmi csoportokat, lízingcégeket és független kutatószervezeteket is bevonnak.

- Az éghajlatváltozás hatásainak mérséklésére és a hatásokhoz való alkalmazkodásra irányuló megfontolások uniós pénzügyi rendszerekbe történő beépítésének előmozdítása. Egy alacsony szén-dioxid-kibocsátású és az éghajlatváltozás hatásaival szemben ellenállóképes gazdaságra történő rendezett ellátáshoz gyors váltásra van szükség a tőkeelosztás terén az Európai Unióban. A fenntartható finanszírozással foglalkozó magas szintű uniós szakértői csoport²⁷ és az Unió fenntartható finanszírozási akcióterve²⁸ konkrét lépéseket jelöl ki erre vonatkozóan. Emiatt szükség van a mérőszámok és referenciaértékek további fejlesztésére, az adatok átláthatóságának, elérhetőségének és összehasonlíthatóságának fokozására (beleértve a beruházási csatornákra vonatkozó adatokat is), továbbá az új információk felhasználását fokozó intézkedésekre. Az e területet érintő projekteknek szinergiákat kell keresniük a szélesebb körű, fenntartható finanszírozási és fenntartható fejlődési programokkal²⁹.

²⁶ <https://green-driving.jrc.ec.europa.eu>

²⁷ https://ec.europa.eu/info/publications/180131-sustainable-finance-report_en

²⁸ https://ec.europa.eu/info/publications/180308-action-plan-sustainable-growth_en

²⁹ https://ec.europa.eu/info/strategy/international-strategies/global-topics/sustainable-development-goals/eu-approach-sustainable-development_en

3. Az Európai Unió Kibocsátás-kereskedelmi Rendszerének (EU ETS) hatóságok által történő értékelése

Az éghajlat-politika végrehajtásához és fejlesztéséhez átláthatóság és elszámoltathatóság szükséges. Ezért kiemelten fontos a fokozott monitorozás és jelentés segítségével mért haladás stabil rendszerének kialakítása, valamint az éghajlat-politika hatásainak alapos értékelése a **szén-dioxid-piacok nemzetközi dimenzióját** tekintve. Az EU kibocsátás-kereskedelmi rendszere működésének, hatásainak és az energiaszektorral, illetve egyéb politikai eszközökkel való kölcsönhatásának értékelése alapvető elem, ahogyan a könnyen elérhető információk és adatok ehhez kapcsolódó fejlesztése is a szilárd szén-dioxid-árazási politikák további kialakítására és az ilyen téren szerzett európai tapasztalatok terjesztésére való tekintettel.

A 2018-as felhívás alapján különösen szükség van olyan pályázatokra, amelyek a szakértők szélesebb körű és erősebb hálózatai kiépítésének **munkaterületére** összpontosítanak, és gondoskodnak a szén-dioxid-piacok és a további technikai nézőpontok (mint például az emissziókataszterek, előrejelzések, a szakpolitikák és intézkedések monitorozása és értékelése) politikai támogatásának kiépítésével kapcsolatos ismeretek szélesebb körű terjesztéséről.

4. Kapacitásépítés és tudatosságnövelés a fluortartalmú üvegházhatású gázokat kibocsátó berendezések végfelhasználói körében és az értékesítési láncokban;

A fluortartalmú üvegházhatású gázokról szóló 517/2014/EU rendelet vonatkozásában fontosak az éghajlatbarát alternatívákat (pl. ammónia, CO₂, szénhidrogének, FHFO-k) használó berendezésekkel dolgozó személyzet képzésének fokozását célzó tevékenységek. A végfelhasználók és a berendezések értékesítési láncai (azaz nagykereskedők, szupermarketek, építőipari nagyvállalatok) körében folytatott tudatosságnövelő kampányok a képzési igényt ösztönözhetik és elősegíthetik a bevált gyakorlatok cseréjét. Különösen fontos a képzés elérhetősége terén mutatkozó földrajzi egyenlőtlenségek kezelése. Az oktatók képzési programjaival szélesebb körű és tartósabb hatás lenne elérhető.

A 2018-as felhívás alapján különösen javasolt az olyan pályázatok benyújtása, amelyek **munkaterülete** az éghajlatbarát technológiák alkalmazásának fokozására és az éghető alternatívák (különösen szénhidrogének) telepítésének és üzemeltetésének kifejlesztésére összpontosít a hűtési és légkondicionálási technológiák adott szabványaiban, a folyamatban lévő szabványosítási folyamatot támogatva.

5. Az éghajlat-politika nyomon követése, felmérése és utólagos értékelése

A pályázók olyan projektekkal pályázhatnak, amelyek – költséghatékony éghajlat-politikai tevékenységek (mind a mérséklés, mind az alkalmazkodás terén) fejlesztésének támogatása érdekében – az éghajlat-politika nyomon követésével, felmérésével és utólagos értékelésével összefüggő együttműködési platformokat hoznak létre. E projekteknek konkrét végrehajtási intézkedésekkel kell rendelkezniük.

A pályázatoknak különösen az alábbi **munkaterületre** kell összpontosítaniuk:

A földhasználat, földhasználat-változás és erdőgazdálkodási (LULUCF) ágazat legnagyobb kihívása a szilárd alapokon álló szén-dioxid-kibocsátási adatok gyűjtése vagy becslése az erdőkből, vizes élőhelyekből és a talajból, amely lehetővé teszi az átlátható jelentéstételt és

elszámolást. Ezért fontos olyan megoldásokat tesztelni és megvalósítani, amelyek kiépítik vagy erősítik a következő tényezőkre irányuló kapacitást: térbeli földrajzi adatok használata a meglévő uniós és nemzeti adatgyűjtési rendszereket (mint például a LUCAs, az LPIS/ACS és a Copernicus) kiaknázva a földhasználat és a földhasználat-változás meghatározása és nyomon követése céljából; az erdőkben, vizes élőhelyeken és mezőgazdasági területeken meglévő szénkészletek és fluxusok nyomon követése és becslése helyi, regionális és régiókon átívelő szinten; a szén-dioxid-tárolás veszteségének és romlásának (mint például a gyepterület csökkenése, korábbi és meglévő vizes élőhelyek és tőzeglápok pusztulása és helyreállítása) nyomon követése és kommunikálása.

6. Az alkalmazkodási igényekkel kapcsolatos bevált gyakorlatok és tudatosságnövelő tevékenységek

A pályázatoknak különösen az alábbi **munkaterületre** kell összpontosítaniuk:

- A gyakorlatban alkalmazható és érdemi alkalmazkodási mutatók és ellenőrzési rendszerek kidolgozása és használata, valamint az alkalmazkodás helyi szintű tervezése során az éghajlattal kapcsolatos szolgáltatások átvétele („éghajlati hatások mérséklése”);
- Bevált gyakorlatok és tudatosságnövelő projektek, amelyek az alkalmazkodás gazdasági és társadalmi hatásainak megértésére, valamint költségeire és hatékonyságára helyezik a hangsúlyt, és konkrét akciókat valósítanak meg a szóban forgó hatások és költségek kezelésére;
- Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás beépítése a katasztrófakockázatok kezelési ciklusába: koordinációs platformok és kezdeményezések meghonosítása, a hosszú távú klímatervezés katasztrófakockázati értékelésekbe történő integrálásáról szóló bevált gyakorlatok és tudatosságnövelő projektek, közös mutatók kialakítása vagy a veszteségre vonatkozó adatok tudásalapként történő felhasználása a szakpolitikai döntéshozatal során.

3. Pályázati adatlapok

3.1 Szerkezet

A pályázatok felépítése az eProposal rendszerben³⁰ az alábbi:

- **Adminisztratív adatlapok (A. adatlapok)**
  - A1. adatlap – A projekt általános adatai
  - A2. adatlap – A koordináló kedvezményezett
  - A3. adatlap – A koordináló kedvezményezett nyilatkozata
  - A4. adatlap – A társult kedvezményezett nyilatkozata és megbízatása
  - A5. adatlap – A társult kedvezményezett;
  - A6. adatlap – Társfinanszírozók;
  - A7. adatlap – Egyéb, az Európai Unió támogatására benyújtott pályázatok
- **A projekt leírása (B. adatlapok)**
  - B1. adatlap – A projekt összegző leírása;
  - B2. adatlap – A megcélzott éghajlat-politikai probléma és az esetleges további környezetvédelmi előnyök
  - B3. adatlap – Uniós hozzáadott érték és társadalmi-gazdasági hatások
  - B4. adatlap – A bevont érintettek és a projekt elsődleges célközönsége
  - B5. adatlap – Várható korlátok és kockázatok a projekt végrehajtásával kapcsolatban, továbbá mindezek kezelésének módja
  - B6. adatlap – A projekt eredményeinek a projekt befejezése utáni folytatása és hasznosítása
- **Akciók részletezése (C. adatlapok)**
  - C0. adatlap – Az összes akció felsorolása
  - C1. adatlap
    - A. Előkészítő tevékenységek (szükség esetén)
    - B. Földvásárlás/földbérlet és/vagy a földhasználatért fizetett díjak (ha szükséges)
    - C. Végrehajtási tevékenységek (kötelező),
    - D. A projektakciók hatásának nyomon követése (kötelező)
    - E. Az eredmények közzététele és terjesztése (kötelező)
    - F. A projekt irányítása (kötelező)
  - C2. adatlap Jelentések ütemezése
- **Pénzügyi pályázati adatlapok**
  - F1. adatlap – Közvetlen személyi költségek
  - F2. adatlap – Utazási és tartózkodási költségek
  - F3. adatlap – Külső vállalkozói költségek
  - F4.a adatlap – Infrastrukturális költségek
  - F4.b adatlap – Berendezések költségei

³⁰ Az online pályázat létrehozását az eProposal eszközben lásd a 3. Függelékben

- F4.c adatlap – Prototípus költségei
- F6. adatlap – Fogyóeszközök költsége
- F7. adatlap – Egyéb költségek;
- F8. adatlap – Általános költségek (Overheads)
- FC. adatlap – Pénzügyi hozzájárulások

A technikai és pénzügyi adatlapokról a részletes tudnivalókat lásd a 3.3, 3.4 szakaszokban.

3.2 3.2 Általános szabályok

- Javasoljuk a Firefox és/vagy Google Chrome böngésző használatát.
- A pályázati anyagba történő adatbevitelhez használja a Szerkesztés (Edit) módot; rendelkezésére áll a Megtekintés (View) mód is. Pályázatának készítése során bármikor átkapcsolhat a módok között;
- Beírhatja az információkat közvetlenül a szövegmezőbe, vagy szövegformátumú információkat „másol és beilleszt” módszerrel is bevihet; vegye figyelembe, hogy biztonsági okok miatt a Word dokumentumokból és .html oldalakról a másolás és beillesztés esetleg nem működik megfelelően, ezért az egyszerű szövegszerkesztők, mint pl. a Jegyzetomb jobban megfelel erre a célra;
- **Mielőtt egy másik adatlapra megy tovább, mindig kattintson a Mentés (Save) gombra.**
- Minden mezőbe csak korlátozott számú karaktert írhat be – ezek a korlátok világosan láthatók. Vegye figyelembe, hogy annak érdekében, hogy a nagyobb szövegmezőkbe beírt szövegeket ki lehessen nyomtatni a .pdf kivonatból, csak a következő formátumokat használhatja: félkövér, dőlt, aláhúzott. Csak az egyszerű felsorolások (egyszerű számozás, pl. 1, 2, 3, A, B, C stb.; és felsoroláspontok) jelennek meg helyesen. Ha táblázatokat kell beillesztenie, ne tegye azt a szövegmezőkben: használja a legtöbb adatlap végén rendelkezésére álló Kép(ek) hozzáadása (Add picture(s)) funkciót;
- A **piros** csillaggal (*) jelölt mezők kitöltése kötelező; a pályázat érvényesítése során hibaüzenetek jelennek meg, ha kötelező mezőket üresen hagyott;
- A különböző technikai és pénzügyi adatlapok adatai eredendően kapcsolódnak egymáshoz, ezért elvileg egy adatot csak egyszer kell manuálisan beírni, és az a pályázat egyéb vonatkozó adatlapjain automatikusan megjelenik;
- A letiltott mezőket manuálisan nem lehet kitölteni, mert a vonatkozó adatokat automatikusan más adatlapokból veszi át vagy számítja ki a program;
- Egyes adatlapokba beilleszthet adott formátumú objektumokat (például térképeket, grafikonokat, táblázatokat, fényképeket) ahol a „Térkép”, „Fénykép” és „Nyilatkozat” fejléc van; itt a .png, .jpg, .tif, .gif, .bmp formátumokat használhatja; a fájl maximális mérete 2 MB lehet;
- A dátumokat mindenütt NN/HH/ÉÉÉÉ formátumban írja be, illetve ahol lehetséges, használja a naptár funkciót;
- Az eProposal Pályázat exportálása (Proposal export) és Mellékletek (Attachments) részeiben bármikor megtekintheti a pályázatát .pdf dokumentumként a PDF kérése (Request PDF) gombra kattintva. Ha létrehozta a pályázata .pdf verzióját, egy e-mailt kap, amiből vagy közvetlenül le tudja tölteni a fájlt, vagy ugyanezt megteheti az eProposal Pályázat exportálása (Proposal export) és Mellékletek (Attachments) részeiből (ne feledje frissíteni az oldalt az F5 gombbal).

- Pályázatának tartalmát lekérheti/kivonatolhatja, hogy internet kapcsolat nélkül is tudjon rajta dolgozni:
  - a B. és C. adatlapokat szerkeszthető Word dokumentumként úgy, hogy a Pályázat exportálása (Proposal export) részénél a Munkapéldány letöltése (Download working copy) gombra kattint;
  - a pénzügyi adatlapokat szerkeszthető Excel dokumentumként úgy, hogy a Pályázat exportálása (Proposal export) vagy Mellékletek (Attachments) részénél a Pénzügyi adatok exportálása (Financial data export) gombra kattint;
  - Ne feledje, hogy ezek munkadokumentumok, amelyek arra szolgálnak, hogy az eProposal adatlapjaiba és mezőibe beírandó szövegeket létrehozza. A Word szöveg vagy az Excel adatok automatikus visszairása nem lehetséges az eProposal rendszerbe.
- A teljes pályázati anyag szerkeszthető és megtekinthető a képernyő felső részén rendelkezésére álló Pályázat (Proposal) menüben.

3.3 Technikai pályázati adatlapok

A LIFE Éghajlat-politika pályázati fájl technikai része három részből (A, B és C) áll.

Ahol a kötelezően kitöltendő adatlapok egyes részeibe nem tud odaillő adatot megadni, javasoljuk, hogy írja be „nem alkalmazható”, „nincsen”, „nem áll rendelkezésre információ”, vagy hasonló megjegyzést. Ne hagyjon üresen semmit a kötelező adatlapokon.

3.3.1 Adminisztratív adatlapok (A. adatlapok)

A1. adatlap – A projekt általános adatai

A projekt címe (max. 120 karakter): Tartalmaznia kell a projekt kulcsfontosságú elemeit és célkitűzését, például a projekt által megcélzott éghajlat-politikai célt. Ne feledje, hogy a Szerződő Hatóság kérheti a név megváltoztatását, hogy az egyértelműbb legyen. A projekt címét akkor is angol nyelven kell megadni, ha a projektet egyébként más nyelven nyújtják be.

Projekt rövidített megnevezése (max. 25 karakter): A rövidített névnek a „LIFE” szóval kell kezdődnie, pl.: „LIFE ADAPT”. Ha létrehozta a pályázatot az eProposal rendszerben, valamennyi technikai, pénzügyi és jelentési adatlap címében benne lesz ez a rövidítés (pl. [Pályázatok](#) / **LIFE ADAPT**/ Technikai adatlapok / [A1 – A projekt általános adatai](#))

A LIFE program kiemelt területe: Válassza ki a kiemelt területet a legördülő menüből. A pályázónak meg kell jelölnie, hogy pályázatát az éghajlatváltozás hatásainak mérséklése (CCM), az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás (CCA) vagy az irányítás és tájékoztatás (GIC) kiemelt területen nyújtja-e be.

Prioritási szektor: Válassza ki a prioritási szektort a menüből. Ha a pályázat a felsorolt szektorok egyikébe sem illik bele, válassza az Egyéb (Other) lehetőséget. Ez az adat csak statisztikai célokat szolgál.

Várható kezdőnap: Írja be a dátumot NN/HH/ÉÉÉÉ formátumban, vagy használja a naptár funkciót. A kezdés lehetséges legkorábbi dátuma 2019. június 15. A kezdési dátum legyen realisztikus. Vegye figyelembe, hogy ha túl késői kezdési dátumot választ, akkor az új projektek programindító találkozáján való részvételének költségeit nem számolhatja el.

Befejezés várható napja: Írja be a dátumot NN/HH/ÉÉÉÉ formátumban, vagy használja a naptár funkciót.

A pályázat nyelve: Válassza ki a nyelvet a legördülő menüből. Az Szerződő Hatóság azonban nyomtatékosan javasolja, hogy a pályázat szakmai, és különösen a pénzügyi részeit angol nyelven kerüljenek kitöltésre.

Kattintson a „Tovább” (Next) gombra és töltsse ki az A2. adatlapot (lásd alább).

Vegye figyelembe, hogy a pályázat létrehozása után (lásd alább az A2. adatlapot) a következő adatokat meg kell adnia az A1. adatlapon:

A projekt végrehajtására a következő tagállam(ok)ban és régió(k)ban, valamint egyéb országokban kerül sor:

- az eProposal eszköz alapértelmezettként azt a tagállamot választja ki, ahol a koordináló kedvezményezettet bejegyezték (az A2. adatlap szerint). Ezt a “Törlés” (Delete) és “Hozzáad” (Add) gombokkal módosíthatja;
- Egy régió hozzáadásához válassza ki a tagállamot, majd a régiót, és kattintson a Hozzáad (Add) gombra; legalább egy régiót ki kell választania.

Amennyiben egyes projekt tevékenységek végrehajtására az EU-n kívül kerül sor, válassza ki az országot a legördülő listából.

Member State	Selected regions	Actions
IT - Italy	All regions	
AT - Austria	All regions	Add

Felhívjuk figyelmét, hogy ha a **Nemzeti Hatóságok** (nemzeti kapcsolattartók) engedélyt kaptak rá, láthatják, hogy egy pályázatot (a hivatkozási kódja, címe, koordináló pályázó, összes költség és igényelt hozzájárulás szerint azonosítva) benyújtottak-e, de a beérkezési határidőig nem

tekinthetik meg online a teljes pályázatot, amíg a koordináló pályázó ezt nem engedélyezi a számára.

Ez az engedély az IGEN választógomb megjelölésével adható meg. Ha a koordináló pályázó nem szeretné megadni az engedélyt, a NEM gombot kell bejelölni.

Ha a pályázó a NEM-et választja, választását meg kell erősítenie a következő üzenet elfogadásával:

„Felhívjuk a figyelmét arra, hogy azzal, hogy azt választja, hogy nem kívánja felfedni a pályázat részleteit a nemzeti kapcsolattartó felé, elveszítheti a lehetőséget arra, hogy:

- segítséget kapjon a LIFE pályázat elkészítéséhez;
- segítséget kapjon a felülvizsgálati szakaszhoz, ha a pályázatát kiválasztják;
- támogatást kapjon a hatóságokkal való kapcsolattartás során, ha erre a tevékenységek szabályszerű végrehajtásához (pl. engedélykérelemhez) szükség van;
- segítséget kapjon a folyamatban lévő projekttel kapcsolatban a projekteredmények terjesztéséhez, megismétléséhez és átadásához szerte az Unióban. ”

Felhívjuk figyelmét, hogyha megtagadja a Nemzeti Hatóságok számára a hozzáférést, az a benyújtást követő pályázatokra is érvényes lesz.

Amikor egy felhasználó a Nemzeti Hatóságtól (annak a Tagállamnak, amelyben a koordináló pályázó vagy az egyik társult pályázó be van jegyezve) legközelebb bejelentkezik az eProposal rendszerben, meg fogja tudni nézni a pályázatot az elfogadás után, abban az esetben is, ha még nem járt le a benyújtási határidő.

Bármikor visszavonhatja a hozzáférési engedélyt.

Felhívjuk figyelmét, hogy a benyújtási határidő után ez a lehetőség már nem áll rendelkezésére.

A2. adatlap – A koordináló kedvezményezett

Rövid név: (max. 10 karakter): A kedvezményezettet a technikai adatlapokon, a pénzügyi adatlapokon és a jelentéseken a rövid névvel azonosítják.

E-mail: A Szerződő Hatóság ezt az e-mail címet használja egyetlen kapcsolati pontként minden levelezésben a pályázóval az értékelési eljárás során (lásd fent a 3. lépés „eProposal Tool” pontját, a 3. Lépés „Benyújtás utáni kommunikáció” (Post-submission Communication) pontját).

Hivatalos név (Legal name) (max. 200 karakter): Adja meg azt a teljes nevet, amelyen a kedvezményezettet bejegyezték.

Jogállás: Válassza ki a következő 3 lehetőség egyikét: Közjogi szerv, magántulajdonú kereskedelmi vagy magántulajdonú nem-kereskedelmi (pl. NGO-k). Jelölje be a megfelelő jelölőnégyzetet. A magántulajdonú szervezetek és közjogi szervek közötti megkülönböztetés további részleteit a dokumentum 1.5.2 pontjában találja. Jelölje be a „Az Ön vállalkozása kis- és közepes vállalkozás?” (Is your company an SME?) négyzetet, ha vállalata kis- és közepes vállalkozásnak (SME) minősül. Ebben az esetben töltsse ki az „Alkalmazottak száma” (Number of employees) mezőt is.

Közösségi adószám (VAT number): Írja be a szervezet közösségi adószámát.

Áfa-visszatérítés: vegye figyelembe, hogy a nem levonható áfa elszámolható költség, kivéve azokat a műveleteket, amelyek a tagállamok önálló hatáskörébe esnek. Ha szervezete nem jogosult a kifizetett áfa visszaigénylésére (a közjogi szervek esetében ez csak olyan áfaköteles műveleteket érinthet, amelyek nem esnek az önálló hatáskörbe), választhatja az áfa-visszatérítést a pályázatban beadott költségei között, ebben az esetben jelölje be az IGEN (YES) négyzetet, egyébként pedig a NEM (NO) négyzetet.

Cégjegyzékszám (Legal Registration Number): Ha van ilyen, akkor adja meg a szervezet nemzeti cégnyilvántartási számát vagy kódját a megfelelő kereskedelmi nyilvántartásból (pl. a Kereskedelmi Kamara nyilvántartása), cégnyilvántartásból vagy egyéb helyről.

Nyilvántartásba vétel dátuma (Registration date): Írja be a dátumot NN/HH/ÉÉÉÉ formátumban, vagy használja a naptár funkciót.

PIC szám (nem kötelező): A PIC (résztevői azonosítószám, Participant Identification Code) egyedi 9-számjegyű azonosító, amelyet számos EU programban (például FP7, Horizont 2020 stb.) a projektekben résztvevő jogi személyek azonosítására használnak. Ha az Ön szervezetét már regisztrálták, adja meg PIC számát.

Hivatalos cím (Legal address): Adja meg az utca-házzszámot vagy postafiók számot, a település nevét és a postai irányítószámot.

Tagállam (Member State): Válassza ki a megfelelő tagállamot a legördülő menüből.

Jogi képviselő adatai: Adja meg a vezeté- és keresztnévet, utcát és házzszámot vagy postafiók számot, a településnevet, a postai irányítószámot (ha azonosak a hivatalos címben megadottakkal, átmásolhatja őket).

Kapcsolattartó személy adatai (Contact person information): Adja meg a vezeté- és keresztnévet, utcát és házzszámot vagy postafiók számot, a településnevet, a postai irányítószámot (ha azonosak a hivatalos címben megadottakkal, átmásolhatja őket).

Telefon- és telefaxszám (Telephone/Fax): Adja meg a kapcsolattartó személy adatait.

Titulus (Title): A pályázat koordinációjáért felelős személlyel folytatott levelezésben a titulust általában használják.

Beosztás (Function): Adja meg a projekt koordinációjáért felelős személy beosztását. Például: Ügyvezető igazgató, Projektvezető stb.

Részleg / Szolgálat megnevezése: Részleg / Szolgálat megnevezése: Az osztály és/vagy szolgálat neve a szervezetben, amely a pályázatot koordinálja, és ahol a kapcsolattartó személy is dolgozik. Az ezt következő mezőkben megadott cím részleteinek az osztályra/szolgálatra kell vonatkoznia, és az ne a szervezet törvényes címe legyen.

Weboldal (Website) (max. 250 karakter): Adja meg a kedvezményezett hivatalos weblapjának címét.

A kedvezményezett tevékenységének rövid leírása (Brief description of the activities of the beneficiary) (max. 2000 karakter): Írja le a szervezetet, jogállását, tevékenységét és kompetenciáját az éghajlat-politikában, különösen a javasolt akciókat illetően. A megadott leírásnak lehetővé kell tennie az Szerződő Hatóság számára, hogy kiértékelje a koordináló kedvezményezett technikai megbízhatóságát, azaz, hogy rendelkezik-e a javasolt projekt sikeres végrehajtásához szükséges tapasztalattal és szakértelemmel.

Amennyiben társszervezetek részvételét javasolja a pályázatában, sorolja fel őket itt hivatalos nevükkel, PIC számukkal (ha van), valamint jogállásukkal és címükkel együtt. Az eProposal rendszerben a mellékletek között egy külön dokumentumban (Társultak_RÖVID NÉV kedvezményezett) magyarázza el, hogyan felelnek meg a társult szervezetek a fentiekben az 1.5.2 szakaszban leírtaknak.

A magántulajdonban lévő nem kereskedelmi szervezetek esetében kérjük, adja meg azokat a kulcsfontosságú elemeket, melyek bizonyítják, hogy a szervezet elismertségét.

Kattintson az adatlap alján a „Mentés” (Save) gombra.

pályázatát ezzel létrehozta az eProposal rendszerben, és a projekt rövid címe automatikusan megjelenik az egész pályázat minden képernyőjén és adatlapján.

A3. adatlap – A koordináló kedvezményezett nyilatkozata

Ez az adatlap az A2. adatlap végén elérhető, fejléce „A3 – A koordináló kedvezményezett nyilatkozata”.

Az ezen az adatlapon szereplő egyes adatokat (a kedvezményezett neve, hozzájárulása, a tevékenységek, amelyekben a kedvezményezett részt vesz, valamint az összköltség) a rendszer automatikusan átveszi a pályázat más adatlapjain beírt adatokból.

Kattintson a „Nyilatkozat létrehozása” (Generate declaration) gombra, és töltsse ki az alábbi mezőket:

- Kelt...dátum....: írja be az aláírás helyét és dátumát.
- Aláírás: Az adatlapot alá kell írni.
- Az aláíró fél/felek neve és jogállása: Az adatlapot aláíró személy nevét és státuszát jól láthatóan fel kell tüntetni.

Fontos:

Az adatlap kitöltését megelőzően ellenőrizni kell, hogy a kedvezményezettre nem érvényes-e 966/2012 sz. Pénzügyi Rendelet (2012. október 25.) (HL L 298, 2012. 10. 26.) 106. (1) és 107. cikkében meghatározott helyzetek valamelyike, lásd:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:298:0001:0096:EN:PDF>

és hogy a kedvezményezett megfelel-e valamennyi támogathatósági követelménynek, amelyeket a LIFE többéves munkaprogram 2018–2020 és a LIFE pályázati felhívás tartalmaz, beleértve ezt az útmutatót is.

Pontossági okokból ügyeljen arra, hogy az adatlap **létrehozása**, aláírása és dátumozása **azután** történjen,

hogy az összes érintett szakmai/technikai és pénzügyi adatot rögzítette a pályázatában.

Ha kitöltötte az adatlapot, szkennelje be képként (nem .pdf fájlként, lásd az Általános szabályok 4.1 pontjában az elfogadott formátumokat), majd töltsse fel a „Nyilatkozat feltöltése” (Upload declaration) gombbal.

A4. adatlap – A társult kedvezményezett nyilatkozata és megbízatása

Ez az adatlap az A5. adatlap végén érhető el (lásd alább), fejléce „A4 – A társult kedvezményezett nyilatkozata és meghatalmazása”; kattintson a „Nyilatkozat létrehozása” (Generate declaration) gombra.

Az adatlap kitöltéséhez **tekintse meg az A3. adatlap útmutatását.**

A következő mezők kitöltése automatikus:

- A jövőbeli társult kedvezményezett jogi képviselőjének vezeték- és keresztnéve, aki az adatlapot aláírja.
- a project jövőbeli koordináló kedvezményezett jogi képviselőjének vezeték- és keresztnéve;

A következő mezőket kézzel kell kitöltenie:

- Kelt...dátum....: Írja be az aláírás helyét és dátumát.
- Aláírás: Az adatlapot alá kell írni.
- Az aláíró fél/felek neve és jogállása: Az adatlapot aláíró személy nevét és státuszát jól láthatóan fel kell tüntetni.

A5. adatlap – A társult kedvezményezett

Kattintson a “Társult kedvezményezett létrehozása” (Create Associated Beneficiary) gombra: Töltsse ki a szükséges adatokat, majd kattintson a „Mentés” (Save) gombra. A társult kedvezményezett ekkor megjelenik a társult kedvezményezettek listájában.

Az adatlap kitöltéséhez az **utasításokat lásd az A2. adatlapnál.**

Ha a társult kedvezményezettet az EU-n kívül jegyezték be, válassza ki az országot a legördülő listából.

A6. adatlap – Társfinanszírozói és kötelezettségvállalási adatlap

Ha társfinanszírozó járul hozzá a projekthez, kattintson a „Társfinanszírozó hozzáadása” (Add Co-financier) gombra: töltsse ki a szükséges adatokat, majd kattintson a „Mentés” (Save) gombra. A társfinanszírozó ekkor megjelenik a társfinanszírozók listájában.

Az adatlap kitöltéséhez kérjük, **tekintse meg az A3. adatlap fentebb látható utasításait is.**

Ügyeljen arra, hogy a társfinanszírozó hozzájárulását meg kell adnia az FC. adatlapon (lásd alább).

Pénzügyi elkötelezettség státusza: kérjük, tüntesse fel, hogy „Megerősített” vagy „Megerősítésre váró”. Ha a státusz „Igazolásra vár”, akkor magyarázatot kell fűzni hozzá. Vegye

figyelembe, hogy a későbbiekben, ha támogatásra javasolják a projektet, az A6. adatlapon „Igazolt” státuszuknak kell szerepelnie.

Ha kitöltötte az adatlapot, szkennelje be képként (nem .pdf fájlként, lásd a 3.2 – Általános szabályok pontban az elfogadott formátumokat), majd töltsse fel a „Nyilatkozat feltöltése” (Upload declaration) gombbal.

Fontos megjegyzés: Egy koordináló vagy társult kedvezményezett kizárólag koordináló vagy társult kedvezményezettként szerepelhet a projektben, ezzel együtt társfinanszírozóként nem. Amennyiben egy koordináló vagy társult kedvezményezett hozzá kíván járulni a projekt finanszírozásához, akkor is csak az A2/A3, illetve A4/A5. adatlapokat kell kitölteniük, és ezeken pénzügyi hozzájárulásuk lehet magasabb is, mint várható költségeik.

A7. adatlap – Egyéb, az Európai Unió támogatására benyújtott pályázatok

Amennyiben ezt a pályázatot ismételten nyújtja be, jelölje be a „Benyújtották már korábban ezt a pályázatot?” (Has this proposal been submitted before?) négyzetet. Adja meg a hivatkozásokat és a korábbi projekt rövidített nevét. Például: „LIFE14 CCA/ország/001040 „RÖVIDTETT NÉV”.

A pályázók ne becsüljék alá ennek az adatlapnak a fontosságát: Minden kérdésre egyértelmű és teljes választ adjon (max. 5000 karakterben az egyes kérdéseknél). A kedvezményezetteknek tájékoztatni kell a Szerződő Hatóságot az EU költségvetésétől kapott bármely vonatkozó anyagi támogatásról, továbbá az uniós költségvetés által támogatandó, folyamatban lévő pályázataikról is. A kedvezményezetteknek azt is ellenőrizniük kell, hogy nem kapnak-e olyan működési támogatást a LIFE programból (vagy egyéb EU-s programokból), amely kettős finanszírozáshoz vezetne.

Ennek elmulasztása a megfelelő adatlapon a pályázat elutasításához vezethet.

Ha a pályázó egy korábbi LIFE projekt folytatását javasolja, ezen az adatlapon világosan írja le, miért szükséges a projekt újabb szakasza, és hogyan fogja ez kiegészíteni a korábbi projektben elért eredményeket úgy, hogy nem kerül sor kettős finanszírozásra.

A LIFE projektekben nem finanszíroznak olyan műveleteket, amelyek más uniós támogatási programokból jobban finanszírozhatók (lásd az 1.5.15 szakaszt). **A pályázóknak ezért körülmények között át kell gondolniuk ezt a szempontot,** és a lehető legteljesebb választ kell adniuk. Alátámasztó dokumentumokat (pl. kivonatok a vonatkozó programok szövegéből) kell megadni (amennyiben lehetséges és megfelelő). Kérjük, tartsa szem előtt az A3. adatlapon lévő nyilatkozat 1. pontját, melyet alá kell írnia; a nemzeti hatóságok kérhetik e nyilatkozat felülvizsgálatát.

3.3.2 A projekt leírása (B. adatlapok)

B1. adatlap – A projekt összefoglaló (angol nyelven kell elkészíteni)

Kérjük, adjon meg egy összefoglaló leírást a projektről. A leírás legyen strukturált, tömör és egyértelmű. A következőket tartalmazza:

- **A projekt céljai (max. 2500 karakter):** A projekt révén megvalósítandó összes célt kérjük bemutatni – csökkenő fontossági sorrendben. A célokat a projekt által az innovatív szakpolitikai megközelítések, technológiák, módszerek és eszközök kifejlesztéséhez és bemutatásához történő hozzájárulás, valamint az éghajlat-politika és a vonatkozó jogi

szabályozás kialakításához, értékeléséhez, monitorozásához és értékeléséhez való hozzájárulás szemszögéből fogalmazzák meg azokat. Ezeknek a céloknak realisztikusnak (legyen elérhető a projekt időkeretén belül a javasolt költségvetéssel és eszközökkel) és egyértelműnek (félreérthetőség nélkül) kell lenniük.

- **Igénybe vett tevékenységek és eszközök (max. 2500 karakter):** Kérjük a projekt végrehajtása során igénybe venni tervezett eszközök egyértelmű meghatározását (a pénzügyi eszközök körén kívül). Győződjön meg róla, hogy egyértelmű kapcsolat van a javasolt tevékenységek és eszközök, valamint a projekt céljai között.
- **A várható eredmények (lehetőség szerint számszerűsített formában) (max. 2500 karakter):** Kérjük, sorolja fel a projekt végén várható fő eredményeket. A megjelölt eredményeknek közvetlen összefüggésben kell állniuk a kezelni kívánt éghajlat-politikai problémákkal és a projekt céljaival. A várható eredményeknek konkrét, reális és lehetőség szerint **számszerűsített** eredményeknek kell lenniük. Tekintve, hogy a projekt révén ténylegesen elért eredmények (teljesítmények) értékelésére az elvárt, tervezett eredmények fényében kerül sor, fontos, hogy ezeket jól meghatározott, és kellő pontossággal számszerűsített formában jelöljék meg. A várható eredmények nem azonosak a projekt céljaival; a várható eredmények azok a kimenetek és számszerűsített eredmények, amelyek lehetővé teszik a célok megvalósítását. E tekintetben gondoskodni az itt leírt környezetvédelmi előnyök és/vagy éghajlatváltozás elleni intézkedések, valamint a Teljesítményindikátorok felsoroló táblázatban jelzett értékek összhangjáról.
- **Mindazon uniós politikai prioritások és okok felsorolása, amelyek miatt a pályázat a kiválasztott politikai prioritás körébe esik (max. 2500 karakter):** A pályázó jelezze, hogy az pályázata érinti-e a jelen dokumentum 2. részében felsorolt uniós szakpolitikai prioritások valamelyikét. Részletes magyarázatot kérünk arra vonatkozóan, amiért a pályázó úgy gondolja, hogy a pályázata a kiválasztott politikai prioritás körébe esik.

Abban az esetben, ha a pályázatot nem angol nyelven nyújtja be, a pályázó a pályázat nyelvén is benyújthatja a projekt összegzését. Ez azonban pusztán választható lehetőség. Rendelkezésre áll egy külön „B1 – A projekt összegző leírása (a pályázat nyelvén)” adatlap.

B2. adatlap – A megcélzott éghajlat-politikai probléma, és – az esetleges – további környezetvédelmi előnyök

- **A megcélzott éghajlat-politikai probléma, és – az esetleges – további környezetvédelmi előnyök (max. 10 000 karakter):**

A benyújtott pályázatban foglaltak által megcélzott éghajlat-politikai probléma, valamint annak világos és egyértelmű leírása, hogy az miképpen viszonyul a három éghajlat-politikai kiemelt terület bármelyikéhez. Miért véli úgy, hogy a probléma összefüggésben áll az európai éghajlat-politikával és a vonatkozó jogi szabályozással?

A LIFE Éghajlat-politikai irányítás és tájékoztatás keretein belül támogatható projektek bizonyos típusai esetében előfordulhat, hogy nem létezik konkrét, meghatározott éghajlat-politikai probléma, mert a pályázat a hatékony ellenőrzési folyamatot támogató, általánosabb jellegű tevékenységekre, továbbá az Unió éghajlatváltozással összefüggő jogszabályainak betartását elősegítő, valamint az Unió éghajlatváltozással összefüggő jogszabályainak végrehajtását biztosító tájékoztató rendszerek és eszközök támogatására irányuló intézkedésekkel áll összefüggésben. Az ilyen esetekben, amikor a „probléma” a fenti irányítási területek valamelyikével, nem pedig szűk értelemben valamely meghatározott éghajlat-politikai

problémával kapcsolatos, a pályázatnak a megcélzott éghajlat-politikai irányítási problémát kell meghatároznia és részletesen leírnia.

Amennyiben további környezetvédelmi előnyök is várhatók, kérjük a várt eredmények és a más szakpolitikai területekkel összefüggésben kialakuló szinergiák bemutatását, különös tekintettel az ökoszisztéma alapú alkalmazkodási projektekre, valamint azoknak a biodiverzitás és természet terén jelentkező előnyök elérését biztosító hatókörére, valamint kérjük a kimenetek és a hatások mérésére szolgáló, megfelelő mutatók megjelölését.

- **Kérjük a projekt legjobb gyakorlatokat bemutató (demonstrációs) vagy kísérleti jellegének bemutatását (max. 10 000 karakter)**

A további részleteket lásd az 1.2 pont alatt.

A projekt fejlettségi és innovatív vonatkozásai:

Kérjük az érintett eljárás vagy módszer szakmai, technikai fejlettségének, valamint a projekt szakmai, technikai szintjének (kísérleti szintű, nem ipari, első teljes léptékű alkalmazás) leírását. A kísérleti/demonstrációs projektek esetében kérjük a folyamatok vagy módszerek és/vagy tervezett/javasolt innováció(k), új elemek és továbbfejlesztés részletes technikai, szakmai leírását és a projekt megvalósítására való felkészülés során folytatott kutatások és a szerzett tapasztalatok – köztük a megvalósíthatósági tanulmányok – bemutatását. Minden esetben kérjük a projekt legfontosabb éghajlat-politikai előnyeinek, hasznának bemutatását és az ismételhetőséggel és átvihetőséggel összefüggő célkitűzések leírását. Mutassa be a projekt monitorozása, a vonatkozó mérések és értékelések elvégzésére irányuló tevékenységeket.

Abban az esetben, ha a pályázat célja az éghajlatváltozás hatásainak mérséklésére és/vagy a hozzájuk történő alkalmazkodásra irányuló, innovatív technológiák, rendszerek, módszerek és eszközök kifejlesztése és bemutatása, mindenképpen szem előtt kell tartani, hogy a tervezett intézkedések újító, innovatív jellege különféle nézőpontokból értékelhető: a) a projekt által alkalmazott technológiák vonatkozásában (technológiai innováció), b) a technológiák megvalósításának módja tekintetében (a folyamatokban és módszerekben megvalósító innováció), vagy c) a projekt által kifejlesztett üzleti és gazdasági modellek vonatkozásában (innovatív üzleti modell). Az innovatív jelleg fentiekben meghatározott, különböző dimenzióit kell globális (az egész világra kiterjedő) szinten összevetni az adott időpontban érvényes legmagasabb fejlettségi fokkal. Az innováció nem korlátozódhat kizárólag technológiai áttörésekre. Egy új eljárás például megváltoztathatja valamely termék előállítási folyamatának egy adott lépését, vagy a teljes termelési ciklus általánosabb értelmű átalakítását, és ezáltal az érintett ciklus teljes hatásának megváltozását eredményezheti. Ugyanez vonatkozik egy olyan új gazdasági vagy üzleti modellre, amely az üzleti folyamatok újraszervezése vagy a gazdasági modell megváltoztatása segítségével alkalmas arra, hogy egy mindeddig értéktelen hulladékot gyártási nyersanyaggá alakítson át.

Fontos megjegyzés: A kutatási és fejlesztési vagy csupán előkészítő tevékenységeket (vizsgálatokat, felméréseket stb.) tartalmazó projektek nem tekinthetők innovatívnak. A legjobb gyakorlat átadása nem tekinthető innovatívnak.

B3. adatlap – Uniós hozzáadott érték és társadalmi-gazdasági hatások

A projekt és az annak keretében végzett tevékenységek uniós hozzáadott értéke (max. 10 000 karakter): Mutassa be, hogy a projekt hozzájárul-e, és ha igen, miként az Európai Unió éghajlatváltozással összefüggő jogszabályainak végrehajtásához és fejlesztéséhez. Határozza meg, hogy a projekt hogyan segíti elő az éghajlat-politika integrációját más szakpolitikába, és/vagy a fenntartható fejlődést.

A mezőben lévő információ a javaslat elbírálásához szükséges, a megítélés ide vonatkozó feltételei alapján (a vonatkozó részleteket lásd a „LIFE Éghajlat-politika pályázati értékelési útmutató 2018” dokumentumban).

- **Hozzájárulás az éghajlat-politikai célkitűzések megvalósításához**

Körvonalazza a projekt éghajlatváltozással szembeni ellenálló képesség-növeléséhez, illetve az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentéséhez történő hozzájárulását. A projekteknek egy, az erőforrásokat hatékonyan felhasználó és alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság irányába történő elmozdulást elősegítő, átalakító potenciált kell bemutatni.

- **Hozzájárulás a kiemelt területekkel összefüggő célkitűzések és az EU szakpolitikai prioritásainak megvalósításához**

A pályázó írja le az éghajlat-politika kiemelt területeinek specifikus céljaihoz, a 2018–2020. évi többéves munkaprogramban lefektetett szakpolitikai területekhez és a 2018-as évi munkaterületekhez való hozzájárulás mértékét és minőségét a jelen dokumentum 2. fejezetében foglaltak szerint.

A többcélúság, szinergiák és az integráció minősége

A pályázó foglalja össze, hogy projektje magában foglal-e valamilyen, az egyes meghatározott környezetvédelmi vagy éghajlat-politikai célkitűzéseket más szakpolitikai területekbe integrálását elősegítő, többcélú végrehajtási mechanizmust, vagy létrehoz-e szinergiákat az unió más szakpolitikáival. Például az ökoszisztéma alapú alkalmazkodási projektek vonatkozásában kérjük az eredmények és az egyéb szakpolitikai területekkel létrejövő szinergiák, mint például a biodiverzitás és a természet terén jelentkező előnyöket biztosító hatókör.

- **Transznacionális jelleg, zöld közbeszerzés, ökocímke és gyakorlati alkalmazás**

EU hozzáadott érték vehető figyelembe a kellően megindokolt **transznacionális megközelítést**, a zöld beszerzés kiterjedt alkalmazását biztosító mechanizmust magában foglaló, vagy az Európai Unió által finanszírozott kutatási projektek eredményeit alkalmazó projektek esetében.

Az uniós finanszírozású kutatási projektek eredményeinek átvételéért csak akkor jár bónuszpont, ha ez az adatlap tömör, de átfogó ismertetést tartalmaz a szóban forgó eredményekről és arról, hogy hogyan használják fel ezeket az eredményeket a LIFE projekt végrehajtásához.

Megismételhetőség és átválthatóság (legfeljebb 10 000 karakter):

A pályázó mutassa be a megvalósítás során, illetve azt követően a megismételhetőség és átválthatóság érdekében követendő stratégiáit (a további részleteket lásd a 1.6.13. pontban). Ahogy az alábbiakban is kifejtjük, konkrét projekttevékenységeket kell meghatározni az itt

szereplő állítások alátámasztására (lásd a 3.3.3. pontot – „A javasolt akciók részletes technikai leírása (C. adatlapok)”).

E kiemelt területtel összefüggésben a projekteredmények megismételhetőségének és más kontextusba való átültethetőségének biztosítására vonatkozó stratégia túlmutat azon, hogy a pályázó egyszerűen csak kötelezettséget vállal a projekt folytatására; ehelyett világos és alapos, a projekttevékenységek által is alátámasztott tervet jelent, amely lehetővé teszi a többi szektorba, vállalatba, régióba és országba történő átültetést. Bár a megismételhetőség és átültethetőség nem azonos a fenntarthatósággal, amellyel a B6. adatlap foglalkozik, ez része egy átfogó fenntarthatósági stratégiának.

A projekt társadalmi-gazdasági hatásai (legfeljebb 10 000 karakter):

A pályázó jelezze a projekt keretében végrehajtott intézkedések által várhatólag a helyi gazdaságra és lakosságra gyakorolt hatásokat. Különösen a munkahelyekre és a gazdasági növekedésre gyakorolt hatás részletes bemutatását kérjük, a projekt folytatását és az esetleges ismételtetőségi, valamint a más területeken történő alkalmazhatóságra vonatkozó forgatókönyveket is figyelembe véve. E tekintetben gondoskodni kell az itt bemutatott munkahely- és növekedési adatok, valamint a Teljesítményindikátorok felsoroló táblázatban szereplő értékek összhangjáról.

B4. adatlap – A bevont érdekelt és a projekt fő célközönsége (max. 12 000 karakter)

Mutassa be azokat az érdekelt feleket, melyeket a pályázat be kíván vonni, valamint azt, hogy hogyan kerülnek bevonásra. Részletezze, hogy milyen hozzájárulásokat (inputokat) vár el az érintettektől, hogyan szándékozik bevonni őket, illetve hogyan lehetnek hasznosak, szükségesek a projekt megvalósítása során.

Mutassa be célcsoportjait és az ismeretek terjesztésének módszereit. Jelezze, hogy milyen tevékenységek segítségével kívánja a koncepciót általános értelemben nyilvánosságra hozni és/vagy milyen marketing eszközöket szándékozik alkalmazni a megvalósítás során és azt követően. Mindezeket kérjük, kapcsolja össze az eredmények ismételt és/vagy más területeken történő létrehozására irányulóan tervezett intézkedésekkel, és mutasson be a célcsoportokra vonatkozó minőségi/mennyiségi adatokat (például a projekt eredményeiben ténylegesen, vagy potenciálisan érdekelt köre, piaci elemzés stb.).

A fő célközönségeket egyértelműen meg kell különböztetni az érdekelt körétől:

- A „**Fő célközönség**” a projekt tevékenységei által megcélzott személyek összességét (például lakossági csoportok, adott szakmák képviselői, testületek, szervezetek, gazdasági szereplők stb. köreit) jelöli. Ezeket a közönségeket a lehető legnagyobb pontossággal kell meghatározni (mind mennyiségi, mind pedig minőségi tekintetben) a pályázatban, valamint meg kell jelölni a projekt által kezelni kívánt problémához való kapcsolódásukat. A projekthez kapcsolódó monitoring tevékenységek körében mérni kell a projekt tevékenységek által (a projekt jellegének függvényében) a meghatározott célközönségre vagy annak tevékenységeire gyakorolt hatásokat. A célközönség(ek) kijelölését a projekt célkitűzéseinek megvalósulása tekintetében kell indokolni. Ahol csak lehet, a pályázó adjon meg mennyiségi és minőségi jellegű információkat.

- Az „Érdekeltek” (stakeholderek) a projekt által megcélzott ügyben, problémában érintett, érdekelt szervezetek, hatóságok, személyek, csoportok, civil szervezetek (NGO-k) körét jelöli. Itt nem a projekt megvalósításának résztvevőit kell felsorolni. A projekt megvalósítása során gondoskodni kell az érdekeltekkel folytatandó megfelelő egyeztetésekről és/vagy az érdekeltek megfelelő bevonásáról – a projekt jellegének függvényében.

B5. adatlap – Várható korlátok és kockázatok a projekt végrehajtásával kapcsolatban, továbbá mindezek kezelésének módja (max. 12 000 karakter)

Fontos, hogy a pályázók azonosítsák az összes lehetséges **belső vagy külső eseményt** („korlátok és kockázatok”), melyek **jelentős negatív hatással** lehetnek a projekt sikeres megvalósítására. Kérjük, sorolja fel az efféle korlátokat és kockázatokat csökkenő fontossági sorrendben. Szintén tüntesse fel a társadalmi-gazdasági környezet miatti lehetséges korlátokat és kockázatokat. Minden egyes, meghatározott, korlátozó tényező és kockázat kapcsán azt is kérjük jelezni, hogy a pályázó miképpen szándékozik ezeket feloldani vagy kezelni.

Célszerű itt megjelentenitni és felsorolni minden, az esetleges vonatkozó licencekkel, engedélyekkel, környezeti hatásvizsgálattal (KHV) stb. összefüggő információt, továbbá jelezni a vonatkozó engedélyek kibocsátásáért felelős, illetékes hatóságok részéről kapott esetleges támogatást, segítséget. A LIFE programokból leszűrt tapasztalat szerint, egyes projektek esetében – elsősorban a projekt során tapasztalt, előre nem látható problémák és nehézségek miatt – gondot okoz az összes projekt tevékenységnek a pályázatban tervezett időkeretén belüli befejezése. Fontos, hogy a pályázók azonosítsák az összes lehetséges külső eseményt („korlátok és kockázatok”), melyek efféle késéseket okozhatnak. Az ilyen nehézségek egy lehetséges oka az értékelések megvalósításának kötelezettsége, amelyeket a LIFE projekt előkészítésekor nem jeleztek előre, különösen:

- a 2011/92/EU irányelvvel (2011. december 13.) egységes szerkezetbe foglalt 85/337/EGK irányelv (a KHV irányelv) szerinti környezeti hatásvizsgálat (KHV)³¹;
- a 2001/42/EK irányelv (az SKV Irányelv) szerinti stratégiai környezeti vizsgálat (SKV)³²;

A fenti vizsgálatok hosszadalmas adminisztratív eljárásokat, adatgyűjtést és elemzést igényelhetnek. Ez általában nem okoz gondot, amennyiben a projektet a vonatkozó idő- és ráfordítási igény figyelembevételével tervezik meg.

Ennek megfelelően tehát LIFE IP pályázatának benyújtását megelőzően a pályázó ellenőrizze, hogy a vonatkozó uniós vagy nemzeti jogszabályi előírások szerint szükséges-e a fenti vizsgálatok bármelyikének (akár többnek is) az elvégzése.

A pályázóknak a B5. adatlapon ismertetniük kell, hogy e kérdések miképpen vannak számításba véve, és hogyan tervezik leküzdeni a lehetséges problémákat. Az előre nem látható problémák megelőzése érdekében alapvető fontosságú az ilyen eljárásokért felelős illetékes hatóságokkal

³¹ a KHV Irányelv kodifikált változata:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:026:0001:0021:EN:PDF>

³² SKV Irányelv:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2001:197:0030:0037:EN:PDF>

való jó kommunikáció és konzultáció. Ezt már a LIFE pályázat kidolgozásának az elején meg kell tenni. A B5. adatlap szolgál annak jelzésére, hogy a pályázó egyeztetett-e a fentiekben hivatkozott vizsgálatokért felelős illetékes hatóságokkal, valamint az egyeztetések eredményeinek bemutatására.

Végezetül kérjük annak részletes bemutatását, hogy a pályázó miképpen vette figyelembe a felismert és azonosított kockázatokat a projekt (azaz annak ütemezés, költségkerete stb.) megtervezése során, valamint az akciók meghatározásában.

B6. adatlap – A projekt eredményeinek a projekt befejezése utáni folytatása és hasznosítása

Mutassa be, hogy miképpen folytatódik a projekt a LIFE finanszírozás megszűnését követően; továbbá, hogy milyen intézkedésekre lesz szükség az eredmények megszilárdításához a projekt által elért eredmények fenntarthatóságának biztosítása érdekében. Mutasson be egy annak érdekében kidolgozott, világosan megfogalmazott és megvalósítandó stratégiát vagy mechanizmusokat, hogy a projekt által elért eredmények a finanszírozás megszűnését követően is fennmaradjanak és tovább működjenek. Mindezek meghaladják a terjesztés és a LIFE projektet követő időszakra vonatkozó After-LIFE terv kereteit. A projektben ki kell dolgozni egy a pályázatban foglalt megoldások projekteredményeinek a projekt lezárását követő fenntartására irányuló, világosan és egyértelműen megfogalmazott stratégiát. A projektben foglalt tevékenységeknek is utalniuk kell erre az elkötelezettségre, és már a projekt megvalósításának idején is gondoskodniuk kell a projekt későbbi folytatására történő felkészülésről.

Kérjük, válaszoljon az alábbi kérdésekre:

- **Mely akciókat kell megvalósítani vagy folytatni a projekt befejezése után? (max. 5 000 karakter)** Az egyes projekt tevékenységeket hivatkozási számukkal (pl. A1... A2 stb.) és címükkel együtt kérjük felsorolni;
- **Hogyan lehet ezt elérni? Mely erőforrások lesznek szükségesek e tevékenységek elvégzéséhez? (max. 5000 karakter)** Miképpen folytatódnak a fentiekben meghatározott tevékenységek a projekt befejezését követően, ki, milyen és milyen időkeretben és milyen források felhasználásával folytatja azokat. Ezen a ponton a technikai, pénzügyi és humán erőforrások részletezését is kérjük.
- **A tervek szerint milyen mértékben terjesztik, adják át és/vagy hozzák létre újra a projekt eredményeit és a belőle levont következtetéseket, tanulságokat annak lezárását követően azon személyek és/vagy szervezetek körében, akik vagy amelyek azokat a legjobban tudják hasznosítani? (Kérjük, hogy nevezze meg e személyeket / szervezeteket) (max. 5000 karakter):** Hogyan folytatják a projekt eredményeire vonatkozó terjesztési, azok ismételtesére irányuló tevékenységeket a projekt lezárását követően? Kérjük, sorolja fel azokat a személyeket / szervezeteket, amelyek eddig a terjesztési tevékenységek célközönségeként voltak azonosítva.
- **Hogyan gondoskodnak a projektben meghatározott konkrét tevékenységek hosszú távú fenntarthatóságáról? (max. 5000 karakter):** Részletes információkat kérünk.

3.3.3 A javasolt akciók részletes technikai leírása (C. adatlapok)

A pályázó a projekt keretein belül megvalósítandó összes akciót sorolja föl. Az akcióknak hatféle típusa van:

- A. Előkészítő akciók (ha szükségesek)
- B. Földvásárlás/földbérlet és/vagy a földhasználatért fizetett díjak (ha szükséges)
- C. Végrehajtási tevékenységek (kötelező),
- D. A projektakciók hatásának nyomon követése (kötelező)
- E. Az eredmények közzététele és terjesztése (kötelező)
- F. A projekt irányítása (kötelező)

A projekt finanszírozhatóságához minden tevékenységnek az alábbi feltételek mindegyikét teljesítenie kell:

- Az akció szükségességét megfelelően indokolni kell a projekt célkitűzéseinek szempontjából; továbbá
- a beruházások hosszú távú fenntarthatósága biztosítandó.

A C. adatlapon megjelölt minden egyes tevékenységtípus (A, B, C...) alatt meg kell jelölni a különféle tevékenységeket: A1, A2 ..., B1, B2 ... C1, C2 ... stb. Az egyes tevékenység-kategóriák alatti sorszámok automatikusan állnak elő; a tevékenységek sorrendje a „Fel↑” és a „Le↓” nyilak segítségével módosítható. A pályázó minden egyes tevékenység keretein belül (A1, A2,...B1, B2,...stb.) meghatározott résztevékenységeket (A1.1, A1.2,...) sorolhat fel manuálisan, a következő pontban **„Leírás (mit, hogyan, hol, mikor és miért)”**. A pályázat strukturálása során kifejezetten ajánlott az akciók számának lehetőség szerinti korlátozása, az akciók egynemű tevékenység-csoportokba sorolása és a résztevékenységek egymásutánjának logikai folyamatba rendezése. **Ne feledje, hogy a felsorolt tevékenységeket és résztevékenységeket a projekt logikai menetének egyértelmű meghatározására kell korlátozni.**

Javasoljuk, hogy kizárólag azokat az akciókat jelezzék **önálló akciókként**, amelyek eredményei várhatóan fontosak a projekt megvalósítása szempontjából (például a modell (pilot) megtervezése, létrehozatala (felépítése) stb.).

A felsorolt tevékenységeket a lehető legpontosabban kell leírni. A leírásokat az akciók helyszínét azonosító térképek, magyarázó grafikonok, görbék, táblázatok és képek egészíthetők ki – ezeket a „Képek” (Pictures) funkcionalitás alkalmazásával adhatjuk a leírásokhoz. **A tevékenységek nem keverendők össze a projekt eredménytermékeivel (deliverables).**

Az egyes tevékenységek leírásának egyértelműen meg kell jelölnie az egyéb tevékenységekkel fennálló kapcsolatokat, és világosan (kvantitatív megfogalmazással) be kell mutatnia, hogyan járul hozzá a projekt átfogó célkitűzéseéhez. **Az akció technikai leírása és az allokált pénzügyi források között világos koherenciának kell lenni.**

A pályázó minden egyes tevékenységre vonatkozóan közölje az alábbiakat:

- **A projekt címe (max. 200 karakter):** Fontos, hogy az akció megnevezése legyen rövid és egyértelműen tükrözze annak célját.
- **Végrehajtásért felelős kedvezményezett:** Kérjük, a legördülő menüben megjelenő tételek közül választva jelezze, hogy a projekt kedvezményezettjei közül melyiknek a felelőssége az adott akció végrehajtásával járó feladatok összehangolása. Egynél több kedvezményezett megjelölése esetén a legördülő lista alatti szöveges mezőben kell részletezni, hogy az egyes kedvezményezettek felelősségi körét (max. 500 karakter).

- **Leírás és alkalmazott módszerek (mit, hogyan, hol, mikor és miért) (max. 7000 karakter):** A pályázó írja le az adott tevékenység tartalmát: mit hajtanak végre, milyen eszközök felhasználásával, hol, mely időtartamban és milyen határidővel. Adja meg az adott akciók más akciókkal való összefüggését. A pályázó jelezze, hogy **miért** szükséges az adott akció és miképpen járul hozzá a projekt célkitűzéseinek megvalósításához. Az Unió területén kívül megvalósítandó tevékenységek kapcsán teljes körű indoklást kérünk arra vonatkozóan, hogy miért szükséges az érintett tevékenység az EU környezetvédelmi célkitűzéseinek megvalósításához, valamint a Szerződések hatálya alá tartozó tagállami területeken a LIFE projekt megvalósítása során végrehajtott beavatkozások eredményességének biztosításához. A pályázó ebben a pontban specifikus résztevékenységeket (A1.1, A1.2 stb.) határozhat meg (lásd a fenti D akció példáját).
- **Az akció fő költségteleire vonatkozó feltételezések (max. 2000 karakter):** Kérjük a szóban forgó tevékenység fő ráfordítási tételei becsült összegeinek meghatározása során alkalmazott módszertan összefoglaló bemutatását (például napok száma szorozva a napi átlagos költséggel stb.). Megjegyzendő, hogy az tevékenység pénzügyi adatlapokon megadott összköltsége (az adott Tevékenységre vonatkozóan a F. adatlapokon létrehozott költség sorokban megjelölt tételek összege) automatikusan megjelenik: új akció létrehozásakor ez az érték alapértelmezésben 0 euró. A pályázó adja meg a fenti összköltség meghatározását megalapozó számítások és becslések részleteit;
- **A projektek megvalósításának várt kimenetei:** A pályázó a vonatkozó teljesítési határidőkkel (év/hónap/nap) együtt, a „Hozzáad” (Add) gomb segítségével sorolja fel az egyes akciókhoz tartozóan a benyújtandó anyagokat. Ezek körét a szállítható/kézzelfogható termékek (pl. menedzsment tervek, tanulmányok, egyéb dokumentumok, szoftver, videók stb.) alkotják. Minden egyes eredményt igazoló kimeneti termékre vonatkozóan kérjük a kapcsolódó teljesítési határidő (év/hó/nap) meghatározását. Felhívjuk figyelmét, hogy minden egyes terméket külön dokumentumként benyújtásra kell, hogy kerüljön (a LIFE logóval ellátva) az Szerződő Hatósághoz, az érintett tevékenységre vonatkozó beszámolóval együtt.
- **A projekt mérföldkövei:** Kérjük, sorolja fel az összes projektmérföldket minden akcióra vonatkozóan és a vonatkozó teljesítési / eléricsi határidőt (nap/hónap/év). A **projekt mérföldkövek** a meghatározás szerint a projekt megvalósítása során bekövetkező **kulcsfontosságú momentumok**,
 pl. „A projektmenedzser kijelölése”, a „Prototípus első üzembe helyezése”, a „Záró konferencia” stb. A vonatkozó dokumentumokat nem szükséges benyújtani az Szerződő Hatósághoz. Az Szerződő Hatóságnak küldendő szakmai jelentésekben tájékoztatni kell az Szerződő Hatóságot, hogy az adott mérföldkő megvalósult-e.
- **Lépések ütemterve:** Minden egyes projektakcióra vonatkozóan meg kell jelölni a vonatkozó megvalósítási időtartamot. A projekt végrehajtási ütemtervének megtervezése során tekintettel kell lenni arra, hogy a LIFE 2018 projektek megvalósítása nem indulhat meg 2019. június 15-ét megelőzően. Kérjük, a projekt végén hagyjanak egy biztonsági tartalékot az elkerülhetetlen, előre nem látható késések miatt.

Az alábbiakban a konkrét akciókhoz biztosítandó további információk megjelölését találja.

C0. adatlap – Az összes akció felsorolása

Ez az adatlap lehetővé teszi a pályázó számára, hogy a „Projektakció hozzáadása” (Add project action) gomb segítségével tevékenységtípusonként (A, B, C...) a projekt végrehajtásához

szükséges összes akciót létrehozza. Az adott akció létrehozását követően a „Mentés és következő” (Save and next) gomb segítségével közvetlenül létrehozza a következő akciót.

Nagyon fontos: csak a projektakciók létrehozását követően vihetők be költségek a pénzügyi F. adatlapokon.

C1. adatlap

A. Előkészítő tevékenységek (szükség esetén)

Minden előkészítő akciónak olyan gyakorlati ajánlásokat és/vagy információkat kell eredményezniük, amelyek (akár a projekt megvalósítása során vagy a projekt befejezését követően) további előkészítő munka nélkül megvalósíthatók vagy felhasználhatók. A projekt nem tartalmazhat a projekt megvalósításának megkezdését megelőzően teljes mértékben elvégzett előkészítő akciókat.

Az előkészítő akcióknak az alábbi feltételeket kell teljesíteniük:

- egyértelműen kapcsolódjon a projekt célkitűzéséhez/célkitűzéseire;
- jelentősen rövidebb, mint a projekt megvalósításának időtartama és jóval a projekt megvalósítását megelőzően befejeződik;
- Ne legyenek kutatási akciók, kivéve, ha a jelen Útmutató 1.5.14 pontjában leírt kivételek közé tartoznak,

Az előkészítő akcióknak minden, a B, C, D, E vagy F kategóriában jelzett, többi projektakció tényleges megvalósításának megkezdéséhez szükséges feladat végrehajtására ki kell terjedniük.

Az előkészítő akcióknak minden, a B, C, D, E vagy F kategóriában jelzett, többi projektakció tényleges megvalósításának megkezdéséhez szükséges feladat végrehajtására ki kell terjedniük. E körbe tartozik a szükséges szakmai dokumentumok (konceptió tervek (blueprint) stb.) elkészítése, továbbá az összes esetlegesen lebonyolítandó adminisztratív vagy jogi eljárás (egyeztetések, pályáztatás, döntéshozatal, oktatási programok stb.).

Amennyiben menedzsment terv és/vagy cselekvési tervek kidolgozására is szükség van, a vonatkozó előkészítő akció leírásában meg kell jelölni mindazon teendőket, amelyek biztosítják ezeknek a terveknek a megvalósítását (például az illetékes hatóságok a projekt megvalósítását megelőzően elfogadják a tervet).

Ha az előkészítő akciók nem vezetnek közvetlen megvalósuláshoz a projekt megvalósítása során, leírásukban megfelelő magyarázatot, kötelezettségvállalásokat és garanciákat kell bemutatni arra vonatkozóan, hogy a pályázó ténylegesen gondoskodik róla, hogy ezen akciók a projekt befejezését követően teljes mértékben megvalósulnak. Enélkül a felülvizsgálati szakaszban sor kerülhet az ilyen akcióknak a projektből való törlésére.

B. Földterületek megvásárlása / bérlete vagy a használati jogokért fizetett díj

Különösen fontos követelmény, hogy **minden egyes** akció leírásában egyértelműen meg kell jelölni, hogy miképpen teljesül a LIFE természet és biodiverzitás 2018 pályázati útmutató 2.4.3. pontjában a földterületek megvásárlására vonatkozóan meghatározott feltételek mindegyike.

Minden egyes akcióra vonatkozóan jelezni kell a földtulajdonosokkal folytatott tárgyalások állását. Egyeztettek-e velük, és elvben egyetértenek-e. Világosan meg kell jelölni, hogy milyen jellegű élőhelyek megvásárlására / bérlésére kerül sor, és azok hol helyezkednek el. Meg kell határozni, hogy mekkora földvásárlásra / földbérletére kerül sor az egyes élőhelytípusokon belül, továbbá indokolni kell a tervezett hektáronkénti költséget a jelenlegi földárak tükrében. Amennyiben a **föld megszerzésére** csere révén kerül sor, akkor ezt egyértelműen jelezni kell (az jogosultsághoz a földcserét a projekt megvalósításának befejezését megelőzően kell végrehajtani). Ha azért kerül sor földvásárlásra vagy bérletére, hogy a projekten belül más akciókat hajtsanak végre, jelölje meg, melyik akció függ a földvásárlás sikeres megvalósulásától. Ha megfelelő, kérjük, jelölje meg az „alternatív” földterületet, amely akkor vásárolható meg, ha az elsődlegesen célzott területtel nehézségek merülnek fel.

C. Végrehajtási tevékenységek (kötelező).

A végrehajtási akciók (C akciók) nem tartoznak a pályázat kulcsfontosságú központi akciói körébe. Az ilyen akciók minden esetben kísérleti, demonstrációs és/vagy bevált gyakorlati akciók legyenek, vagy az ilyen akcióknak az éghajlat-politika terén szükséges kommunikációs, ismeretterjesztő vagy tudatosságnövelő feladatokat kell támogatniuk. Valamennyi C akció eredménye (outputja) mindenkor legyen **konkrét, mérhető eredmény, egyértelmű előnyökkel** az érintett éghajlat-politika szempontjából. Az ilyen előnyöket (hasznokat) a **D kategória monitorozó akciói** körében kell mérni és értékelni. Minden egyes akció lehetőség szerint számszerűsített eredményének (outputjának) a tükröződnie kell a vonatkozó benyújtandó anyagra és/vagy mérőföldköre vonatkozó részben.

A pályázatnak tartalmaznia kell egy, a kötelező jellegű, az **ismételhetőséget vagy átültethetőséget** (más területeken való megvalósíthatóságot) biztosító akciót. E körbe tartozik az tevékenységek és az eredmények költséghatékony ismételhetőségét vagy más területeken való megvalósíthatóságát biztosító, világosan meghatározott akciók, továbbá a sikeres kísérleti/bemutató akciók tényleges megismétlését vagy más területekre való átültetését biztosító intézkedések. A sikeres megismétléshez és átültetéshez olyan stratégiára van szükség, amely keretében meg lehet sokszorozni a projekt hatásait, és szélesebb körű felhasználást lehet ösztönözni, valamint a projekt időtartama alatt, illetve a LIFE projekt vége után rövid- vagy középtávon kritikus tömeget lehet elérni. Ez túlmutat a tudás átadásán és a hálózatépítésen, és hozzájárul a projekt keretében kifejlesztett vagy alkalmazott technikák, módszerek vagy stratégiák más területen történő alkalmazásához is.

Az ismételhetőség és az átültethetőség biztosításához nem elegendő az eredmények és ismeretek terjesztése; olyan konkrét projekt tevékenységet igényel, amelyek révén megvalósul például a projekt megoldásainak más ágazatokban, régiókban és országokban történő megismétlése és átültetése.

Az alábbiakban felsorolt példák a projekt megvalósítása során végrehajtott, az ismételhetőséget és az átültethetőséget biztosító tevékenységekre példák:

1. az eljárás vagy módszer több földrajzi területen történő alkalmazása;
2. az alkalmazni javasolt vagy tervezett eljárások vagy módszerek más jogalanyok általi alkalmazásának engedélyezése;

3. együttműködési megállapodás aláírása más üzleti/ipari partnerekkel az alkalmazni javasolt vagy tervezett eljárásoknak vagy módszereknek a projekt által lefedett területek mellett más földrajzi területeken történő megvalósítására;
4. Az alkalmazni javasolt vagy tervezett eljárásoknak vagy módszereknek a projekt által lefedett ágazatoktól eltérő szektorokban történő alkalmazására vonatkozó üzleti indoklások, esettanulmányok kidolgozása (üzleti terv piacközeli projektekhez).

A piacközeli megoldásokat tartalmazó projektek esetében az üzleti terv kötelező elem, amely egy kapcsolódó C-típusú tevékenység eredményt igazoló dokumentumaként kell, hogy feltüntetésre kerüljön.

D. A projektakciók hatásának nyomon követése (kötelező)

Minden egyes projekt megvalósítása során beszámolókat kell készíteni a projekt eredményeinek és hatásainak alakulásáról a **LIFE fő projektszintű mutatói** alapján (lásd a 2018-as felhíváshoz tartozó LIFE fő projektszintű mutatók Excel-táblát). Ezek az indikátorok hozzájárulnak a LIFE projekt hatásainak értékeléséhez. A pályázó tekintse át a projekt indikátorokat és töltsse ki a megfelelő rovatokat a projekt megvalósítása során, vagy annak végén javasolt megoldások hatásaival (egyértelműen számszerűsítve azokat mind abszolút, mind pedig relatív értelemben). A pályázó ezt ismételve meg a projekt befejezését követő 3. vagy 5. év elteltével is (az időtávot a pályázó projektjéhez illeszkedően válassza ki).

A LIFE fő projektszintű mutatóit magában foglaló Excel-táblát az eProposal elektronikus csatornán kell benyújtani csatolmány formájában.

A pályázati szakaszban a pályázóknak ki kell tölteniük a megadott Excel táblázatot. A dinamikus online adatbázis ekkorra még nem lesz kész; csak azért mutatják meg a pályázóknak, hogy lássák, milyen típusú információkat kell majd kitölteniük, **miután** a támogatási szerződésüket aláírták.

A pályázat tartalmazzon egy külön költségkerettel ellátott, a teljesítményindikátorok monitorozására és mérésére irányuló, specifikus tevékenységet. A teljesítményindikátorok alakulásában elért előrehaladásra vonatkozó információkat legalább a projektre vonatkozó, kötelező („előrehaladási”, „időközi” és „végső”) beszámoló beadásakor kell benyújtani.

A pályázó adott esetben teljes életciklus-elemzést (Life Cycle Analysis, LCA) készíthet és azt a projekt benyújtandó anyagai között szerepeltetheti.

A projektakciók által a helyi gazdaságra és lakosságra gyakorolt **társadalmi-gazdasági hatás** felmérése szintén kötelező feladat, eredménye pedig a benyújtandó anyagok körébe tartozik. Ennek formája lehet akár egy az adatokat és az eredményeket a projekt teljes élettartamára kiterjedően összegző, a Zárójelentéssel együtt benyújtandó tanulmány. A projekt kedvező hatásai lehetnek például: a foglalkoztatás közvetlen vagy közvetett növekedése, más, kiegészítő bevételi források fejlesztésére irányuló tevékenységek (pl. ökoturizmus) fellendülése, a társadalmi és gazdasági elszigeteltség csökkentése, a terület/régió (el)ismertségének növelése, mindezek eredményeként pedig, a helyi közösség életképességének erősödése (különösen vidéki területeken).

E. Az eredmények közzététele és terjesztése (kötelező)

A LIFE éghajlat-politikai projektekben **jelentős részt kell képviselniük az adott projekt eredményei terjesztésére irányuló (szintetikus és homogén módon néhány résztvétevényesség csoportban összefogott) akcióknak.**

A projekteknek jellemzően az alábbi típusú kommunikációs tevékenységeket kell magukban foglalniuk:

- tájékoztató és tudatosságnövelő tevékenységek a nagyközönség és az érdekelt felek részére a projektről. Mindezen tevékenységeket a projekt korai szakaszában kell megkezdeni.
- az eredményeknek és a tanulságoknak a projektből levont tapasztalatok hasznosítására képes érdekeltek részére történő átadására irányuló további szakmai ismeretterjesztési tevékenységek,
- Hálózatkezelés

Minden egyes tevékenység esetében kérjük, adja és indokolja meg a célközönséget. Ha valamely akció konzultációkkal jár (például helyi érdekeltekkel), meg kell határozni, hogy hány ilyen konzultációra kerül sor, hol és mikor, kik lesznek a résztvevők, mi lesz a megbeszélés témája, hány résztvevőre számít a pályázó és miképpen fogják mindezek a projekt megvalósítását előremozdítani. Ha valamely tevékenység brosúrák, szórólapok kiadásával, kiadványok stb. megjelentetésével jár, meg kell határozni az érintett példányszámot, oldalszámot (méretet, szint stb.), továbbá azt, hogy kikhez és mikor jutnak majd el ezek. Ha egy tevékenység esetleg egy filmmel kapcsolatos, akkor adja meg a formátumot, időtartamot, példányszámot, bemutatás helyét stb. Ha esetleg a kedvezményezettek a projekt eredményeit nemzeti / nemzetközi rendezvényeken (konferenciák, kongresszusok) tervezik bemutatni, akkor ennek a projekt szempontjából vett jelentőségét és hozzáadott értékét világosan ki kell fejteni.

Minden tevékenység tekintetében meg kell jelölni az elvárt eredményeket mind minőségi, mind pedig mennyiségi értelemben (például erősebb támogatás a helyi közösség részéről, 2500 fő tájékoztatást kap, 3000 hírlevél kerül forgalomba stb.), valamint azt, hogy mindez miképpen szolgálja a projekt célkitűzéseinek megvalósítását.

Az alábbiakban meghatározott ismeretterjesztési tevékenységek kötelezőnek tekintendők és egy olyan résztvétevényességhez sorolandók, amelynek szállítandó termékei körébe a következők tartoznak:

- A projektet bemutató **hirdetőtáblákat** kell megjeleníteni a nyilvánosság számára hozzáférhető stratégiai helyeken. Ezek a LIFE logónak mindig rajta kell lennie.
- egy újonnan létrehozott vagy meglévő, aktualizált **honlap** (a LIFE logóval) (benyújtandó anyag),
- A projekt megvalósításának befejezésekor nyomtatott és elektronikus formában egy, a szélesebb közönségnek szóló beszámolót kell készíteni. Ezt angolul, valamint a projekt nyelvén kell bemutatni. Ennek a jelentésnek 5–10 oldal terjedelműnek kell lennie, és be kell mutatnia a projektet, annak céljait, tevékenységeit és eredményeit a nagyközönség számára.

Más projektekkel való összekapcsolódás (hálózatformálás) (köztük a LIFE III, LIFE+ és/vagy a LIFE projektek), az információk kölcsönös megosztására irányuló tevékenységek; mindezeket egyetlen külön kötelező résztvétevényesség formájában kell bemutatni.

A médiamunka, rendezvények szervezése és azokon való részvétel, broszúrák és filmek, valamint szakmai kiadványok készítése nem kötelező jellegű feladatok, de számos projekt részét alkotják és a jól végzett ismeretterjesztési munka szívesen látott bizonyítékai.

F. Projektmenedzsment (kötelező).

A pályázó sorolja föl a projekt irányítására / működtetésére, a minőségellenőrzés és a kockázatkezelés biztosítására (benne a készenléti tervezésre) irányuló (szintetikus és homogén módon néhány altevékenység csoportban összefogott) különféle tevékenységeket. Mindez jellemzően legalább az alábbiakban meghatározott tevékenységeket és a kapcsolódó költségeket foglalja magában:

Az átfogó projektmenedzsment:

Minden egyes projektben meg kell jelennie egy „A (felelős kedvezményezett neve) általi projektvezetés” résztevékenységnek. E résztevékenység keretein belül kell bemutatni a **vezetőket**, a projekt kedvezményezettjei vezetési, irányítási és beszámoló-készítési feladatait, akkor is, ha ezzel kapcsolatban költség nem terhődik a projektre..

Kérjük, csatolja az érintett technikai és adminisztratív stáb **irányítási diagramját**. Az ábrából világosan ki kell tűnnie annak, hogy a koordináló kedvezményezett (a projektmenedzser) a projektmenedzsment feladatok egy részének esetleges kiszervezése esetén is egyértelműen meghatározott hatáskörrel és tényleges irányítási jogkörrel bír a projektmenedzsment tagjai felett. A pályázó mutassa be, ha a projektmenedzsment feladatokat ellátó személyek **korábbi projektmenedzsment tapasztalatokkal** rendelkeznek.

Szintén **határozottan ajánlott**, hogy a projektvezető teljes munkaidőben lássa el ezt a feladatot. Ha egy koordinátor vagy projektvezető bizonyos tevékenységek végrehajtásához is közvetlenül hozzájárul, akkor a bérköltségének megfelelő része az adott tevékenységek becsült költségeihez sorolandó.

Az elvárás az, hogy a projektet a koordináló kedvezményezett stábjába irányítsa. Ettől függetlenül megfelelően indokolt esetben a projektmenedzsment feladatai kiszervezhetők, amennyiben a koordináló kedvezményezett teljes mértékben magának tartja fenn a projekt megvalósításának napi szintű ellenőrzését, kontrollját. A pályázatban szükséges annak kifejtése, hogy ezt az ellenőrzést miként garantálják.

Kérjük továbbá a projekt konzorcium felépítésének bemutatását, ennek keretében minden egyes kedvezményezett vonatkozásában az érintett ország és a projektben betöltött szerep jelzésével. Kérjük az alábbi táblázatnak a „Projektmenedzsment” részben csatolmány formájában történő megjelenítését:

	Ország	A projektben betöltött szerep
[1. kedvezményezett]		
[1. kedvezményezetthez társult]		
[2. kedvezményezett]		
[3. kedvezményezett]		

Amennyiben a pályázó kapcsolt jogalanyokat is szerepeltetni szándékozik a pályázatában, ezeket szintén fel kell tüntetni a táblázatban.

Könyvvizsgálati jelentés:

Ha szükséges (lásd a LIFE Minta támogatási szerződés Általános feltételeit), ennek a könyvvizsgálatnak nem csupán a nemzeti jogszabályi előírások és számviteli szabályok betartását kell ellenőriznie, de azt is igazolnia kell, hogy a minden felmerült költség összhangban állt a LIFE Minta támogatási szerződés Általános feltételeiben foglaltakkal. A pénzügyi adatlapokban a könyvvizsgálat költségeit az „egyéb költségek” költségtétel alatt kell megjeleníteni. A könyvvizsgálati jelentés a benyújtandó anyagok körébe tartozik. E tekintetben specifikus résztevékenységre nincs szükség.

A pénzügyi kimutatásokra vonatkozó igazolás (könyvvizsgálati igazolás) szükségességének küszöbértéke: kedvezményezett szinten 750,000 euró összegű uniós hozzájárulás. Eszerint az „egyéb költségek” kategóriájában megjelenő tételnek, azaz a könyvvizsgálati igazolások költségének a projekt minden, legalább 750,000 euró összegű uniós hozzájárulásban részesült kedvezményezettjének könyvvizsgálati költségeit fedeznie kell. Az ettől elmaradó uniós támogatásban részesülő kedvezményezettek költségeinek könyvvizsgálatára nincs szükség.

After-LIFE Terv:

A koordináló kedvezményezettnek „**After-LIFE Tervet**” kell készítenie, amelyet a zárójelentéssel együtt kell benyújtania. A tervet a kedvezményezett saját nyelvén, és választhatóan angol nyelven is, nyomtatott és elektronikus formában egyaránt be kell mutatni. Kísérleti és bemutató projektek esetében az After-LIFE Terv a fentiekén túl mutassa be azt is, hogy az eredményekre vonatkozó terjesztési és kommunikációs tevékenységek miképpen folytatódnak a projekt megvalósítását követően. Részletezze, hogy kik, mikor, milyen pénzügyi források igénybe vételével milyen akciókat hajtanak végre. Erre a tervre vonatkozóan a pályázatban külön altevékenységet kell meghatározni, magát a tervet pedig a projekt eredménytermékei között meg kell jeleníteni.

C2. adatlap – Beszámolási ütemterv

Előre látható tevékenységi jelentések:

A koordináló kedvezményezett köteles a Szerződő Hatóságnak beszámolni a projekt szakmai/technikai és pénzügyi szempontú megvalósításának előrehaladásáról. Ezekben a beszámolóknak ki kell emelni a projekt által elért eredményeket és az esetlegesen felmerült problémákat.

Megjegyzendő, hogy a támogatási szerződés, a projektmenedzsment, a hivatalos jellegű (formális) beszámolók (a mellékletek és a szállítandó termékek kivételével) és a Szerződő Hatósággal folytatandó kommunikáció nyelve akkor is az angol, ha a pályázat ettől eltérő nyelven készül. A jelentések fordítási költségei (a mellékletek és benyújtandó anyagok kivételével) ezért elszámolhatók.

A 24 hónapot meghaladó időtartamú vagy 300.000 euró uniós hozzájárulást igénylő projektek esetében benyújtandó egy Időközi jelentés, amely tartalmazza a második előfinanszírozási kifizetésre vonatkozó igénylést. A 48 hónapot meghaladó időtartamú és 4.000.000 euró uniós

hozzájárulást igénylő projektek esetében, ha a koordináló kedvezményezett harmadik előfinanszírozási kifizetést kíván igényelni, egy második Időközi jelentést is be kell nyújtani. Az időközi jelentés(ek)e)t az időközi kifizetési igényléssel együtt a LIFE Minta támogatási szerződés Különös feltételeiben meghatározott küszöbértékek figyelembe vételével kell benyújtani. Be kell adni egy „Zárójelentés kifizetési kérelemmel” nevű dokumentumot a projekt befejezési dátuma után legfeljebb 3 hónappal. Annak biztosítása érdekében, hogy legalább másfél évenként (18 hónap) egy beszámoló beérkezzen, a pályázó köteles „Előrehaladási jelentést” benyújtani (a beszámolás ütemezése a felülvizsgálati szakaszban módosítható). A LIFE projektekkel összefüggő beszámolási kötelezettségek tekintetében lásd a LIFE Minta támogatási szerződés Általános feltételeit.

3.4 3.4 Pénzügyi pályázati adatlapok

Fontos: A projekt költségvetése csak olyan költségeket tartalmazhat, amelyek megfelelnek a LIFE Minta támogatási szerződés Általános feltételei II.19. cikkének. Az uniós hozzájárulás az elszámolható költségek alapján kerül kiszámításra.

Általános észrevételek

- Minden költséget a legközelebbi egész euróra kell kerekíteni. Az űrlapokba nem lehet tizedes jegyet írni.
- A koordináló kedvezményezett és társult kedvezményezettek, a „társszervezetekként” azonosított jogi személyek, valamint az olyan vállalatok, amelyek ugyanannak a csoportnak vagy holdingnak a részei, nem szerepelhetnek alvállalkozóként.
- A belső számlázás (vagyis egy kedvezményezett különböző részlegei között létrejövő tranzakciók költségei) kerülendő, és csak akkor engedhető meg, ha semmilyen árrés, áfa és általános költség nem kerül felszámításra. Kérjük, vegye figyelembe, hogy ugyanannál a jogi személynél felmerült költségeket elvben a megfelelő költségkategóriában kell feltüntetni (személyzeti költségek, fogyóeszközök, egyéb költségek stb.)
- A különböző kategóriákba sorolt összes költségnek tükröznie kell az összeférhetetlenség elvét, függetlenül az összeg méretétől.
- A kedvezményezettek által fizetett áfa az alábbi esetek kivételével elszámolható:
  - adóköteles vagy adómentes, leírható tevékenységek;
  - a kedvezményezett által hatóságként folytatott tevékenységek, ahol a kedvezményezett állam, regionális vagy helyi önkormányzati hatóság, vagy más közjogi szerv.
- Minden egyes költség sor esetén válassza ki a legördülő menüből az adott kedvezményezett rövid nevét, amelynél az adott költség felmerül, és a tevékenység számát, amelyhez az adott költség tartozik.
- Költség sor hozzáadásához használja az „Add” (hozzáadás) gombot, költség sor törléséhez pedig használja a „Delete” (törlés) gombot.
- Minden pénzügyi űrlap tabulátorral működik: A költség sorok gyors létrehozásához használhatja a billentyűzet tabulátor gombját, hogy egyik mezőről a másikra, majd az „Add”

(hozzáadás) gombra lépjen (ezután nyomja meg az Enter gombot: ekkor a költségsor hozzáadódik az űrlaphoz)

Ha a projekt kedvezményezettjei 0 euró költség mellett részt kívánnak venni a projektakciókban (és ezt az A3/A4 nyilatkozatokban fel is tüntetik), akkor az F1-F7 pénzügyi űrlapokon a vonatkozó akciót 0 euró költséggel kell feltüntetni.

Ha projekt kedvezményezettek (privát szervezetek) „társvállalataikat” szeretnék a projektbe bevonni, akkor a költségtelek leírásában meg kell jelölniük, hogy az adott költség a „név + társvállalat”-nál fog felmerülni. Kérjük, vegye figyelembe, hogy a kapcsolt szervezetek bevonását a jövőben megkötendő Támogatási szerződés I.7. cikkében fel kell tüntetni.

F1. adatlap – Közvetlen személyi költségek

Közjogi szervek tisztségviselői: A közjogi szervek tisztségviselőinek bérköltségei csak olyan mértékben elszámolhatók, amennyiben azok kapcsolódnak a projekt végrehajtásának azon tevékenységeihez, amelyeket az érintett közjogi szerv nem végzett volna el, ha az érintett projekt végrehajtásra nem került volna. Az érintett személyzetet, függetlenül attól, hogy teljes vagy részmunkaidős alkalmazottakról van szó, át kell helyezni az új munkakörbe / ki kell helyezni a projekthez; a kihelyezés vagy szerződéses dokumentum, vagy megbízólevél formájában történik, amelyet az érintett kedvezményezett felelős szolgálata vagy hatósága ír alá.

Emellett ahol közjogi szervek vesznek részt koordináló vagy társult kedvezményezettként egy projektben, pénzügyi hozzájárulásuknak a projekthez meg kell haladnia (legalább 2%-kal) a projektre terhelt bérköltségeiket a nem „kiegészítő” személyzetre (lásd a LIFE Minta támogatási szerződés Általános feltételei II.19.2 cikkének (a)(iii) pontját). Ennek a teljesülése (2%-os megfelelési szabály) az R4 jelentés – keretében automatikusan ellenőrzésre kerül, amikor a pályázat benyújtása előtt az eProposal alkalmazás segítségével annak érvényesítésére sor kerül, csakúgy, mint a kiválasztási fázisban, és a végleges uniós hozzájárulás kiszámításakor, a projekt végén.

A „kiegészítő” személyi jellegű költségek tartalmazzák a közjogi szervek összes ideiglenes és állandó jellegű személyzeti költségét, amelyek szerződési vagy szerződés-megújításai:

- a projekt induló napján vagy a támogatási szerződés aláírásának napján vagy azt követően lépnek hatályba, ha az aláírás a projekt indulása előtt megtörténik, továbbá
- kifejezetten a LIFE projektbe van áthelyezve/utalva.

A támogatási szerződés mintájának X. mellékletében található további útmutatások a fentiekkel kapcsolatban.

A szerződés típusa: Válassza ki a legördülő menüből. Kiegészítő és nem kiegészítő személyzet (a fenti fogalom meghatározás szerint).

Felhívjuk a figyelmet, hogy a magánszemélyekkel (természetes személyekkel) kötött szolgáltatási szerződések ebbe a kategóriába terhelhetők azzal a feltétellel, hogy a LIFE Minta támogatási szerződés II.19.2. cikkének (a) pontját betartják, azaz a személy az alkalmazottakéhoz hasonló körülmények között dolgozik (különös tekintettel a munkaszervezésre, az elvégzett feladatokra és a munkavégzés helyszínére); a munka eredménye a kedvezményezett tulajdonába kerül (kivéve, ha kivételesen nem így állapodnak meg); és a költségek nem térnek el jelentősen a

kedvezményezett munkaszerződés keretében foglalkoztatott, hasonló feladatokat ellátó alkalmazottainak költségeitől.

Fontos: Az idő, amelyet az egyes munkavállalók a projekten dolgozva töltenek, megfelelő időközönként (naponta ill. hetente) rögzítésre és igazolásra kerül munkaidő-kimutatási lapokkal vagy azokkal egyenértékű munkaidő regisztráló rendszerrel, kivéve, ha az adott munkavállalót teljes munkaidőben (vagy rögzített arányú időben) a projekthez rendelték, vagy ha egy naptári éven belül havonta kevesebb, mint átlagosan 2 napot dolgozik a LIFE projekten.

Kategóriája/szerepe a projektben: Minden szakmai kategóriát világosan és egyértelműen azonosítson, hogy a Szerződő Hatóság figyelemmel kísérhesse a projekthez rendelt emberi erőforrásokat. A leírásnak tömörnek és világosnak kell lennie (pl. vezető kutató). *Példák személyzeti kategóriákra/a projektben vállalt szerepekre: vezető mérnök/projektmenedzser; technikus/adatelemzés, adminisztratív/pénzügyi vezetés stb.* Ha a szakmai kategória nem írja le világosan az adott beosztásban a projekten tevékenykedő személy szerepét, akkor ezt a kiegészítő információt nem itt, hanem a vonatkozó akció „Az akció fő költségteleire vonatkozó feltételezések” című pontjában kell megadni (C. adatlap). Például ha a szerep vezető kutató az agrárgazdaság területén, itt csak a „vezető kutatót” kell szerepeltetni, a további információkat pedig a kapcsolódó tevékenységnél.

Napidíj: A személyzet minden tagjának napidíja a bruttó munkabér és a kötelező társadalombiztosítási járulékok, és egyéb, törvényben előírt költségek alapján számítható (amennyiben ezek a költségek illeszkednek a kedvezményezett szokásos javadalmazási politikájával), kivéve az egyéb költségeket (lásd a LIFE Minta támogatási szerződés X. mellékletét, ahol további útmutatás található). Ha a pályázó csak a költségvetési javaslatot készíti el, a napidíj az illető személyzet, iparág, ország, szervezet-típus stb. kategóriájára jellemző, ésszerű átlagos bérköltség figyelembevételével számítható ki. Kérjük, vegyenek számításba előre látható fizetésemeléseket is, amikor kiszámítják a projekt időtartamára szóló napi átlagértékeket.

Az egy évre és főre eső teljes produktív időt az összes ledolgozott munkaóra/munkanap alapján kell számítani a nemzeti jogszabályok, kollektív szerződések, munkaszerződések stb. szerint. Az éves összes produktív idő meghatározásának egy példája az alábbiaknak megfelelően történhet (a vonatkozó jogszabályok előírásainak függvényében):

Nap/év	365 nap
52 hétvége levonásával	104 nap
Az éves szabadságolások levonásával	21 nap
A törvényben előírt munkaszüneti napok (levonásával)	15 nap
A betegszabadságot és egyebet levonva (ha volt)	10 nap
= Teljes produktív idő	<u>215 nap</u>

Kérjük, vegye figyelembe, hogy a költségvetési előterjesztésben feltüntetett napidíjakat nem szabad felhasználni a projektköltségek jelentéséhez, csak a tényleges költségeket, vagyis a projektre csak a tényleges díjakkal számított, ténylegesen ledolgozott órák/napok ellenértéke. A költségvetésben előírányzott költségektől jelentősen eltérő költségeket meg kell indokolni. A személyzeti költségek terhelése óradíjas alapon történik, az adott munkavállaló javadalmazásában

szereplő éves bruttó fizetés vagy bérállomány és a kötelező járulékok és egyéb, törvényben előírt költségek tényleges összegét leosztva az adott munkavállaló ténylegesen produktív munkaóráinak számával. Amennyiben a munkavállaló teljes tényleges produktív munkaóráit/-napjait nem rögzítik megbízható időnyilvántartó rendszerben (pl. ha egy naptári éven belül havonta kevesebb, mint átlagosan 2 napot dolgozik a LIFE projekten vagy a munkavállalói szerződésnek megfelelően teljes munkaidős vagy rögzített arányú időben történő foglalkoztatás esetén), alapértelmezett értéként 1720 produktív munkaórát kell figyelembe venni.

Embernapok száma: a projekt megvalósításához szükséges embernapok száma.

Közvetlen személyi kiadások: számítása automatikusan történik, egy adott kategória összes embernapjának és az adott kategória napidíjának szorzásával.

F2. adatlap – Utazási és szállásköltségek

Megjegyzés: Ebben a költségvetési kategóriában a pályázónak 2 személy utazási költségeit kell beterveznie, akik a projektindító megbeszélésen találkoznak a Szerződő Hatóság képviselőivel.

A kedvezményezett és a tevékenységek száma: Válassza ki a kedvezményezettet és az akció számát, amelyre az utazási és ellátási költség vonatkozik

Utazás célja: Kérjük, válassza ki a megfelelő úti cél típust: országon belüli, EU-n belüli, ill. EU-n kívüli (csak ha megfelelően indokolt az adott lépésben a C részben).

Becslések magyarázata: Adjon tömör és világos magyarázatot az utazási és ellátási költségek kiszámításának becsléséhez.

Az utazás célját világosan le kell írni (a napok és az utazó személyek számával együtt), hogy a költségeket a projektcél szempontjából lehessen értékelni.

Példák a „Becslések magyarázata” mező kitöltésére: „2 személy x 1 „xxx” terjesztési esemény x 2 nap, „1 személy x 1 technikai koordinációs megbeszélés x 1 nap”, „3 személy x 3 projekterület látogatás x 2 nap”.

Itt csak utazási és ellátási költségek szerepelhetnek. A konferenciák látogatási költségei, pl. a részvételi díjak, az „Egyéb költségek” űrlapon (F7 űrlap) tüntetendők fel. A részvételi költség egy adott konferencián csak akkor számolható el, ha a projektet bemutatják a konferencián. A konferenciákon való részvételt azokra a személyekre kell korlátozni, akiknek a jelenléte technikai szempontból indokolt.

Az utazási költségek terhelése a kedvezményezett belső szabályzata alapján történik. A kedvezményezettek törekednek arra, hogy a lehető leggazdaságosabb és környezetkímélő módon utazzanak – alternatív megoldásként figyelembe kell venni a videokonferenciát is.

Egy adott szervezet autójának (a saját autó használatával szemben) használati költségtérítésére vonatkozó szabályok hiányában ezt a költséget 0,25 EUR/km értékkel kell becsülni. ezt a költséget 0,25 EUR/km értékkel kell becsülni.

Az ellátási költségek terhelése a kedvezményezett belső szabályzata alapján történik (napidíjak, vagy az étkezések, szállásköltségek, helyi közlekedés költségeinek stb. közvetlen térítése). Ügyeljen arra, hogy az utazással/kedvezményezettek találkozájával kapcsolatos étkezéseket ne tüntesse fel abban az esetben, ha ezeket már a napidíjban figyelembe vette.

Az utazás és tartózkodás költsége, és az utazások száma: Írja be az utazási és ellátási költségeket és az utazások számát. Az „utazási és ellátási költségek” mezőben egy személy egységköltségét kell feltüntetni, az „utazások száma” mezőben pedig az adott személy kiküldetéseinek számát (vagyis ha pl. két személy 3 alkalommal utazik egy koordinációs megbeszélésre, akkor az utak száma 6 lesz).

F3. adatlap – Külső vállalkozói költségek

Általános tudnivalók: A külső segítségnyújtási költségek az alvállalkozásba adás költségeire vonatkoznak, vagyis a külső vállalatok vagy személyek (akiknek költségeit nem lehet az F1. adatlapon feltüntetni) által teljesített szolgáltatások/munkák, ill. a berendezések vagy infrastruktúra költségeire. Aránya a teljes költségvetés 35%-ában van maximálva, kivéve, ha a pályázat szerint magasabb szint indokolt.

Például egy logó megtervezése, egy terjesztési terv meghatározása, a terjesztendő termékek megtervezése, egy könyv kiadása, vagy anyag bérlete a külső segítségnyújtáshoz tartozik.

Kérjük, vegye figyelembe, hogy bármilyen, alvállalkozói szerződés keretében igénybe vett szolgáltatást, amely **prototípus fejlesztésre vonatkozik**, a prototípus kategóriában kell betervezni és nem a külső segítségnyújtás alatt. Az alvállalkozói szerződés (pl. telepítési szolgáltatások) keretében szállított **berendezések és infrastruktúra vásárlásával és lízingelésével** kapcsolatos költségekre (a bérlettel ellentétben) a saját költségkategóriáik, és nem a külső segítségnyújtás alatt kell feltüntetni, ha a leírásuk a számviteli szabályok szerint történik.

Eljárás: Jelölje meg az eljárást, amelynek keretében a munkát alvállalkozásba tervezi kiadni: közjogi szervek esetében „közbeszerzés”, magánjogi szervezetek esetében „közvetlen szerződés”, „nyílt pályáztatási eljárás”, „több ajánlat bekérése” és „keretszerződés”. „nyilvános pályázat”, „közvetlen szerződés”, „nyílt pályáztatási eljárás”, „több ajánlat bekérése” és „keretszerződés”. Az alvállalkozói szerződések odaítélését a LIFE Minta támogatási szerződés Általános feltételei II.10. és II.11. cikkei és a kedvezményezett belső szabályzata szerint kell végezni (mindaddig, amíg ezek igazodnak a fentebb említett cikkekhez).

Leírás: Adja meg az alvállalkozásba adandó szolgáltatás tárgyának világos leírását, pl. „hatástanulmány készítése”, „karbantartás”, „bérlet”, „konzultáció”, „weboldal fejlesztés”, „vállalaton belüli segítségnyújtás” „terjesztési rendezvény szervezése” stb. Legfeljebb 200 karakterben írhatja le szükség esetén az alvállalkozásba adást.

Általános megjegyzések az F4.a, F4.b és F4.c adatlapokhoz – Tartós cikkek

Kérjük, ebbe a kategóriába csak olyan tételt írjon, amely az érintett kedvezményezett számviteli szabályai szerint tartós fogyasztási cikknek (beleértve a pénzügyi lízingen, azaz vételi opción keresztül megszerzett cikkeket is) minősül. Fordítva megfogalmazva, ne írjon be semmi olyan tételt ebbe a kategóriába, amely az érintett kedvezményezett számviteli szabályai szerint nem minősül tartós árucikknek.

A berendezések és infrastruktúra alkategóriákban a tényleges költséget kell feltüntetnie az értékcsökkenés értékével együtt, a LIFE Minta támogatási szerződés Általános feltételei II.19.2. cikk (c) pontja szerint. Kizárólag az értékcsökkenés elszámolható költség a projektben, és az uniós társfinanszírozás ennek az összegnek alapján kerül megállapításra.

Fontos: A projekt megkezdésekor már a kedvezményezettek tulajdonában lévő tartós cikkek értékcsökkenése nem elszámolható a LIFE finanszírozásban.

Tényleges költség: Az infrastruktúra teljes, értékcsökkenés nélküli költsége.

Értékcsökkenési leírás: A kedvezményezettek által a projekt végén elszámolt teljes értékcsökkenés. A költségvetési előterjesztés kidolgozásához a kedvezményezetteknek a lehető legpontosabban meg kell becsülniük minden tétel értékcsökkenését, a könyvelésbe történő bevezetéstől (ha releváns) a projekt végéig. Ez a becslés a belső számviteli és/vagy a nemzeti számviteli szabályok függvénye.

Az értékcsökkenés mértékét elszámolható költségként kell belefoglalni a költségvetésbe, és az a tényleges infrastruktúraköltségnek legfeljebb 25%-a, a berendezés tényleges költségének legfeljebb 50%-a lehet (költségtételenként). Ha ezeket a szabályokat nem tartják be, akkor a pályázat érvényesítésekor kizáró hibaüzenet jelenik meg. **Ne feledje, hogy noha ezek a LIFE program maximális százalékos arányai, nem feltétlenül fogadják el őket automatikusan, mivel az értékcsökkenésnek először meg kell felelnie a fentebb említett belső/nemzeti számviteli szabályoknak.** Az ez alól mentesülő kivételek a támogatási szerződés X mellékletében kerültek felsorolásra.

Kivétel: Prototípusok esetében a LIFE támogatási szerződés mintájának Különös feltételek I.13. cikke és az Általános feltételek II.19.2. cikk (c) pontja alapján az elszámolható költségek megegyeznek a tényleges költségekkel.

F4.a adatlap – Infrastrukturális költségek

Eljárás: Jelölje meg az eljárást, amelynek keretében a munkát vállalkozásba tervezi kiadni: közjogi szervek esetében „közbeszerzés” és magántulajdonban lévő szervezetek esetében „közvetlen szerződés”, „nyílt pályáztatási eljárás”, „több ajánlat bekérése” és „keretszerződés”. A szerződések odaítélését a LIFE Minta támogatási szerződés Általános feltételei II.10. és II.11. cikkei és a kedvezményezett belső szabályzata szerint kell végezni (mindaddig, amíg ezek igazodnak a fentebb említett cikkekhez)..

Leírás: Az infrastruktúrának költségtételenként adja meg a világos és egyértelmű leírását, pl. „acél tartószerkezet”, „gépalapozás”, „kerítés” stb.

Fontos: Minden, az infrastruktúrára vonatkozó költséget ebben a rovatban kell feltüntetni, még ha a munkát külső szervezet végzi is, alvállalkozási szerződés keretében. Emellett az infrastruktúraeszközöket közvetlenül birtokló vagy a jövőben birtokló jogi személynek a projektpartnerség részének kell lennie.

Fontos megjegyzés: A nagy infrastruktúrákat létrehozó projektek nem tartoznak a LIFE program tárgykörébe, és ezért nem támogathatók. Egy projektet akkor tekintenek nagy infrastruktúra létrehozására irányulónak, ha abban „egy infrastruktúra elem” létrehozásának tényleges költsége meghaladja az 500 000 eurót. Az „egy infrastruktúraelem” jelentése az F4a adatlapon felsorolt, fizikailag kapcsolódó valamennyi elem, amelyek az infrastrukturális beruházás működését biztosítják (pl. ökoátkelőhely állatok számára autópályák felett, sorompók, táblázás stb.). Az összeg kivételes esetekben túlléphető, ha a pályázatban részletes szakmai indoklást adnak arról, miért szükséges az infrastruktúra a LIFE rendeletben leírt célkitűzések hatékony megvalósításához.

F4.b adatlap – Berendezések költségei

Eljárás: Jelölje meg az eljárást, amelynek keretében a munkát vállalkozásba tervezi kiadni: közjogi szervek esetében „közbeszerzés” és magántulajdonban lévő szervezetek esetében „közvetlen szerződés”, „nyílt pályáztatási eljárás”, „több ajánlat bekérése” és „keretszerződés”. A

szerződések odaítélését a LIFE Minta támogatási szerződés Általános feltételei II.10. és II.11. cikkei

II.10 a LIFE Minta támogatási szerződés Általános feltételei II.9. és II.10. cikkei és a kedvezményezett belső szabályzata szerint kell végezni (mindaddig, amíg ezek igazodnak a fentebb említett cikkekhez)..

Leírás: Adja meg valamennyi tétel világos leírását, pl. „laptop”, „adatbázis szoftver” (kereskedelmi forgalomban beszerezhető, vagy alvállalkozó fejlesztése), „mérőberendezés”, fűnyíró gép stb.

F4.c adatlap – Prototípus költségei

A prototípus infrastruktúra és/vagy berendezés, amelyet kifejezetten a projekt megvalósításához hoztak létre, soha nem került kereskedelmi forgalomba, és szériatermékként nem szerezhető be. A projekt időtartama alatt kereskedelmi célokra nem használható. (Lásd a LIFE támogatási szerződés mintájának Különös feltételek I.13. cikkében és Általános feltételek II.19.2. cikk (c) pontjában). A projekt keretében beszerzett tartós árucikkek ebben a költségkategóriában csak akkor fogadhatók el, ha nélkülözhetetlenek a projekt kísérleti vagy demonstrációs jellegéhez.

Eljárás: Jelölje meg az eljárást, amelynek keretében a munkát vállalkozásba tervezi kiadni: közjogi szervek esetében „közbeszerzés” és magántulajdonban lévő szervezetek esetében közvetlen szerződés”, „nyílt pályáztatási eljárás”, „több ajánlat bekérése” és „keretszerződés”. A szerződések odaítélését

a LIFE Minta támogatási szerződés Általános feltételei II.10. és II.11. cikkei és a kedvezményezett belső szabályzata szerint kell végezni (mindaddig, amíg ezek igazodnak a fentebb említett cikkekhez).

Leírás: Írja le a prototípust világosan.

Fontos: Minden, a prototípusra vonatkozó költséget ebben a rovatban kell feltüntetni, még ha a munkát külső szervezet végzi is, alvállalkozási szerződés keretében.

F6. adatlap – Fogyóeszközök költsége

Általános tudnivalók: A jelen űrlapon feltüntetett fogyóeszközöknek az olyan tételek beszerzésére, gyártására, javítására vagy felhasználására kell vonatkozni, amelyek a kedvezményezettek tartós cikkekét nyilvántartó leltárában nem szerepelnek (így pl. a kísérleti anyagok, állati takarmány, szóróanyagok, ill. tartós cikkek javítása, amennyiben az adott eszköz nem tőkésített, és 100%-ban a projekthez szerzik be, ill. használják stb.). Amennyiben a projekthez jelentős disszeminációs tevékenység is tartozik, amelyben jelentős postázási ill. egyéb kommunikációs formákat alkalmaznak, a vonatkozó költségek ugyanitt tüntethetők fel.

A fogyóeszközök költségének kifejezetten a projektakciók végrehajtásához kell kapcsolódnia.

Az általános fogyóeszközök / fogyóeszközkészlet (a közvetlen költségekkel szemben), mint például a telefon, kommunikációs költségek, fénymásolás, irodai eszközök, víz, gáz stb. az általános költségek kategóriájába tartoznak.

Eljárás: Jelölje meg az eljárást, amelynek keretében a munkát vállalkozásba tervezi kiadni: közjogi szervek esetében „közbeszerzés” és magántulajdonban lévő szervezetek esetében „közvetlen szerződés”, „nyílt pályáztatási eljárás”, „több ajánlat bekérése” és „keretszerződés”. A szerződések odaítélését a LIFE Minta támogatási szerződés Általános feltételei II.10. és II.11. cikkei a LIFE Minta támogatási szerződés Általános feltételei II.10. és II.11. cikkei és a

kedvezményezett belső szabályzata szerint kell végezni (mindaddig, amíg ezek igazodnak a fentebb említett cikkekhez)..

Leírás: Adja meg a fogyóeszközök típusainak világos leírását a projekt technikai megvalósításához kapcsolódóan, pl. „nyersanyagok a 2. akció kísérleteihez”, „irodaszerek a terjesztési anyagokhoz (5. benyújtandó anyag)” stb.

F7. adatlap – Egyéb költségek:

Általános tudnivalók: Ide a más költségkategóriába nem sorolható közvetlen költségeket kell beírni: például a koordináló kedvezményezett által viselt bankköltségeket, a konferenciák díjait, a biztosítási költségeket, amennyiben ezek kizárólag a projekt megvalósításából származnak stb. Felhívjuk a figyelmét, hogy a harmadik feleknek nyújtott pénzügyi támogatás (a díjakat is beleértve) nem elszámolható.

A kedvezményezett pénzügyi jelentéseinek **könyvvizsgálati költségeit** mindig ebben a költségvetési kategóriában kell feltüntetni (csak azon kedvezményezettek esetében, akik legalább 750 000 EUR uniós hozzájárulást kérnek).

Fordítási költségek: a fordítások költségeit, amennyiben szükséges, mindig ebben a kategóriában kell feltüntetni.

Terjesztési anyagok: az információ és a sokszorosítás költségei (pl. a terjesztési anyagok/termékek beszerzése és nyomtatása).

A bankgarancia költségét, ha azt a Szerződő Hatóság előírja, mindig ebben a kategóriában kell elszámolni. További információért lásd a LIFE Minta támogatási szerződés Különös feltételeinek I.4.2. cikkét és Általános feltételeinek II.19.2. cikk (e) pontját, valamint a LIFE pályázatok értékelési útmutatója 2018 című dokumentumot.

Eljárás: Jelölje meg az eljárást, amelynek keretében a munkát vállalkozásba tervezi kiadni közjogi szervek esetében „közbeszerzés”, magánjogi szervezetek esetében „közvetlen szerződés”, „nyílt pályáztatási eljárás”, „több ajánlat bekérése”, „keretszerződés” használatával. A szerződéseket a LIFE Minta támogatási szerződés Általános feltételei II.10. és II.11. cikkei és a kedvezményezett belső szabályzata szerint kell odaítélni (feltéve, hogy ezek igazodnak a fentebb említett cikkekhez).

Leírás: Adja meg minden tétel egyértelmű leírását a projekt technikai végrehajtásához kapcsolódóan.

F8. adatlap – Általános költségek (Overheads)

Általános (rezi)költségek összege: Adja meg az egyes kedvezményezetteknél felmerülő közvetett (általános) költségeket. Ha a működési támogatás a kedvezményezett teljes szokásos tevékenységét lefedi, a kedvezményezett egyáltalán nem jogosult elszámolható közvetett költségek elszámolására egy cselekvéshez megítélt támogatás keretében. Valójában ebben az esetben a működési támogatás a kedvezményezett működéséhez szükséges teljes rezsiköltséget fedezi. Ebből következően, ha a tevékenységi támogatás keretében közvetett költségeket is fedeznének, az kettős finanszírozás lenne. Ha a tevékenységi támogatás a kedvezményezett szokásos tevékenységének csak egy részét fedezi, a LIFE tevékenységi támogatás szerinti közvetett költségek elszámolhatónak minősülhetnek, ha a kedvezményezett egyértelműen igazolni tudja, hogy a működési támogatás nem fedez olyan költséget (az általános költségeket (Overheads) is beleértve), amely a tevékenységi támogatás keretében igényelhető.

Ennek igazolása céljából a kedvezményezettnek:

- a. analitikus költségelszámolást kell használnia, ami lehetővé teszi a működési támogatáshoz és a tevékenységi támogatáshoz köthető valamennyi költség (a rezsiköltséget is beleértve) elkülönítését. E célból a kedvezményezettnek megbízható számviteli kódokat és felosztási kulcsokat kell használnia, hogy a költségek megosztása tisztességes, objektív és reális legyen.
- b. külön-külön kell nyilvántartania: a működési támogatások tekintetében felmerült összes költséget (azaz a személyzeti költségeket, az általános működési költségeket és a kedvezményezett szokásos éves tevékenységeihez kötődő egyéb működési költségeket) és a tevékenységi támogatások tekintetében felmerült összes költséget (az akcióhoz kötődő tényleges közvetett költségeket is beleértve).

Amennyiben egy kedvezményezett a jövőben a projekt időtartama (vagy annak része) alatt működési támogatásban részesül (amely fedezi a LIFE tevékenységi támogatás közvetett költségeit), a kedvezményezett ezt köteles jelenteni és a költségvetési táblázatokban (F űrlapok) a javítást/módosítást a projekt vége előtt elvégezni, a tervezett általános költségek nélkül.

Az **általános költségek** (Overheads) átalányként számolhatók el, amely a támogatási szerződésben fixen kerül rögzítésre az egyes kedvezményezettek összes elszámolható közvetlen költségének százalékos arányában, kivéve a tartós földbérletet/egyszeri támogatásokat földhasználati jog szerzéséhez (az általános költségek nélkül, mivel ezek közvetett költségek). A LIFE Minta támogatási szerződés Általános feltételei II.19.3. cikkének értelmében ez a százalékos arány kedvezményezettenként nem haladhatja meg a 7%-ot. Az R1 jelentésben és a pályázat érvényesítésekor blokkoló hibaüzenet jelenik meg, ha ezt a szabályt figyelmen kívül hagyják.

Felhívjuk a figyelmet, hogy az „Összes elszámolható költség a földdel kapcsolatos költségek nélkül” oszlopot az eszköz automatikusan kitölti az F1-F7 űrlapokban megadott költségek alapján.

FC. adatlap – Pénzügyi hozzájárulások.

Ez az űrlap a projekt kedvezményezett(ek) és/vagy társfinanszírozó(k) általi finanszírozását, és a kedvezményezettenként igényelt uniós hozzájárulást ismerteti.

A természetben nyújtott áruk és szolgáltatások, vagyis amelyek tulajdon-átruházása **nem jár pénzforgalommal**, az EU által nem támogatható társfinanszírozásra és a projekt költségvetésben nem szabad feltüntetni.

Fontos: Az „Az akciók összes költsége euróban” oszlopot az alkalmazás automatikusan kitölti az F1-F8 űrlapokban megadott költségek alapján.

A koordináló kedvezményezett hozzájárulása: Adja meg a koordináló kedvezményezett által nyújtott finanszírozási hozzájárulás összegét. Ez az összeg nem tartalmazhat kifejezetten a projekthez, vagy annak részéhez kijelölt, (és egyéb társfinanszírozásként tüntetendő fel) más közületi vagy magánforrásból érkező támogatást.

A társult kedvezményezettek hozzájárulása: Adja meg az egyes társult kedvezményezettek által nyújtott finanszírozási hozzájárulás összegét. Ez az összeg nem tartalmazhat kifejezetten a projekthez, vagy annak egy részéhez rendelt más köz- vagy magánforrásból érkező támogatást. Ez egyéb társfinanszírozásként tüntetendő fel.

Az igényelt uniós hozzájárulás összege euróban: Adja meg a koordináló kedvezményezett és minden társult kedvezményezett által igényelt uniós hozzájárulás összegét. Ennek az összegnek meg kell felelnie a LIFE Minta támogatási szerződés Általános feltételei II.19. és II. 25. cikkeinek.

A társfinanszírozás összege euróban: Adja meg az egyes társfinanszírozók által biztosított hozzájárulás összegét.

A saját hozzájárulásoknak és az összköltségeknek megfelelő összegek automatikusan átkerülnek az A3 és A4. adatlapokra. A társfinanszírozók hozzájárulásainak megfelelő összegek automatikusan átkerülnek az A6. adatlapra.

3.5 Jelentések

Az eProposal beszámolókbán részletes, szakmai és pénzügyi adatlapokon megadott adatok alapján automatikusan generált pénzügyi számítások találhatók.

Az eProposal alkalmazással generált pályázat pdf verziójába csak az R1 – Költségvetés és az R2 – Tevékenységek költségei jelentések kerülnek be. A többi jelentésben azonban hasznos pénzügyi információk találhatók.

R1 jelentés – Költségvetés

Az adatlap a projekt pénzügyi struktúráját foglalja össze, megadva a projekt részletes költségvetését, ill. áttekintve annak pénzügyi tervét.

R2 jelentés – Akciók költségei, R2a jelentés – Kedvezményezettek költségei, R2b jelentés – Költségek akciónként és kedvezményezettenként, R2c jelentés – Költségek kedvezményezettenként és akciónként

Ezek az adatlapok igen hasznosak a technikai kimenetek és a költségek összekapcsolásában.

R3 jelentés – Kedvezményezettenkénti profitszabály

Ez a jelentés ellenőrzi, hogy a kedvezményezettek egyike sem részesül olyan uniós hozzájárulási hányadban, amely a költségvonzatait meghaladná (lásd a LIFE Minta támogatási szerződés Általános feltételei II.25.3. cikkét).

R4 jelentés – Megfelelés a 2%-os szabálynak

Ez a jelentés azt mutatja meg, hogy a közjogi szervek pénzügyi hozzájárulásainak összege (koordináló vagy társult kedvezményezettként) egy projekt költségvetéséhez meghaladja-e (legalább 2%-kal) a projektre terhelt bérköltségeket az állandó személyzetre. Amennyiben a feltétel nem teljesül, a pályázat érvényesítésekor blokkoló hibaüzenet jelenik meg.

3.6 Mellékletek

Melléklet típusa: Válassza ki a legördülő menüből.

Melléklet neve: Ügyeljen arra, hogy a név rövid (max. 200 karakter) legyen.

Fontos: a csatolt dokumentumok mérete egyenként legfeljebb 2 MB lehet.

Ebben a részben a megfelelő kötelező pénzügyi mellékleteket csatolja, a LIFE pályázatok értékelési útmutatója 2018 leírása szerint. A „közjogi szerv nyilatkozata” és az „Egyszerűsített pénzügyi beszámoló” és a LIFE teljesítményindikátorok táblázata a LIFE weboldalán az elérhető alkalmazáscsomagok között megtalálhatók.

4. Ellenőrzőlista

Az alábbi kérdések segítségével ellenőrizheti, hogy a pályázata a megfelelően elő van-e készítve. Az Ön válasza minden esetben „Igen” legyen. A kérdések listája azonban nem teljes körű, és a kérdések nem adják meg részletesen az összes szükséges információt; a részletes információt lásd a jelen dokumentum egyéb szakaszaiban.

1. Ellenőrizte, hogy projektje megfelel a LIFE Éghajlatváltozás mérséklése, Alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz vagy Éghajlat-politikai irányítás és tájékoztatás projektek feltételeinek?
2. Az A3-as, A4-es és A6-os adatlapok aláírásra kerültek-e, dátummal el vannak-e látva?
3. Legalább a B1-es adatlap angol nyelven került-e kitöltésre?
4. Betervezésre került-e a projekt végére biztonsági tartalék időkeret az előre nem látható késedelmek esetére?
5. A pályázó az Európai Unió területén jogszerűen bejegyzett szervezet?
6. Mellékelte-e a kötelező függeléseket? A) Koordináló kedvezményezettek esetében, akik nem közjogi szervek: (1) éves mérleg és eredménykimutatás, (2) könyvvizsgálati jelentés vagy könyvvizsgáló által hitelesített mérleg és eredménykimutatás, abban az esetben, ha a támogatás összege meghaladja a 750 000 eurót (akkor is, ha a pályázó nemzeti jogszabályai szerint kimutatásainak a könyvvizsgálata nem kötelező), (3) egyszerűsített pénzügyi beszámoló. **B) “Közjogi szerv nyilatkozata”, olyan koordináló kedvezményezettek esetében, melyek közjogi szervek.**
7. Részletezte az egyes tevékenységek várható eredményeit kvantitatív formában, amennyire csak lehetséges?
8. Integrálja a projekt az eredmények és tanulságok monitorozását, kiértékelését és aktív terjesztését?
9. Mellékelte a kommunikációs és terjesztési tevékenységek koherens csomagját?
10. A tudás átadásán és a hálózatépítésen túlmenően beépített a projekt eredményei ismételhetőségének és átvihetőségének biztosítását szolgáló jelentős tevékenységeket?
11. Beépített projekt indikátorokat, amelyeket a projekt során, majd 3-5 évvel a projekt befejezése után vizsgál meg?
12. Alkalmas-e a projektmenedzsment csapat a projekt koordinálására? Rendelkezésre áll egy szervezeti diagram (organigram)? Van teljes munkaidős projekt koordinátor (nem kötelező, de nyomtatékosan javasolt)?
13. Minden tevékenységet kizárt-e, amelynek finanszírozása más EU-s támogatási program keretében valósulhatna meg inkább? Kétség esetére tartalmaz-e a pályázat kiegészítő tevékenységeket vagy célkitűzésekkel?
14. Olvasta-e és társult kedvezményezettjei a LIFE Minta támogatási szerződés Általános feltételeit teljes terjedelmükben
15. Minden tevékenység az EU európai térségén belül történik (vagy lefedik a kivételek)?
16. A földvásárlás/kompenzációs kifizetések esetén világosan elmagyarázta, miként felel meg minden támogathatósági követelménynek?

MELLÉKLETEK

1. MELLÉKLET: Naptár – A LIFE 2018. évi értékelési és kiválasztási eljárása

Dátum vagy időszak	Tevékenység
2018. szeptember 12.	A pályázók pályázati anyagainak benyújtási határideje a Szerződő Hatóság részére
2018. szeptember– 2019. május	A pályázatok értékelése és ellenőrzése
2019. május–június	Az egyéni támogatási szerződések aláírása
2019. június 15.	A 2018-os kiírás projektjei megkezdésének lehetséges legkorábbi dátuma

2. MELLÉKLET: Fontos hivatkozások

a) Általános dokumentumok minden pályázónak:

- LIFE rendelet
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:L:2013:347:TOC>
- A LIFE többéves munkaprogramja 2018–2020:
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32018D0210>
- Link a LIFE Kommunikációs eszköztárhoz:
<http://ec.europa.eu/environment/life/toolkit/comtools/index.htm>
- Pénzügyi rendelet
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:298:0001:0096:EN:PDF>

b) LIFE Éghajlat-politika

- Az éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodásra vonatkozó uniós stratégia:
https://ec.europa.eu/clima/policies/adaptation_en#tab-0-1
- Climate-ADAPT, az európai alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz platformja:
<http://climate-adapt.eea.europa.eu/>
- Polgármesterek Klíma- és Energiaügyi Szövetsége:
<https://www.covenantofmayors.eu/>
- földhasználat, a földhasználat változásai és az erdészet,
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32013D0529>
- Vállaláselosztási Határozat
http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2009.140.01.0136.01.ENG
- Az EU erdészeti stratégiája
http://ec.europa.eu/agriculture/forest/strategy/index_en.htm
- Vidékfejlesztés
http://ec.europa.eu/agriculture/rural-development-2014-2020/index_en.htm
- Mezőgazdaság
http://ec.europa.eu/agriculture/climate-change/index_en.htm http://ec.europa.eu/agriculture/cap-post-2013/index_en.htm

3. MELLÉKLET eProposal eszköz

Az eProposal eszközzel lehetséges a LIFE program „hagyományos” projektjeinek online létrehozása és benyújtása. Kizárólag az eProposal rendszerén keresztül leadott pályázatok kerülhetnek kiértékelésre.

Kérjük, hogy kizárólag az eProposal rendszerével kapcsolatos informatikai (IT) kérdésekkel/problémákkal forduljon

**Informatikai (IT) kérdésekkel/problémákkal forduljon
ügyfélszolgálatunkhoz: env-clima-life-helpdesk@ec.europa.eu**

Kérjük, hogy az ügyfélszolgálatot kizárólag az eProposal rendszerével kapcsolatos **informatikai (IT) kérdéseket** illetően vegye igénybe.

A LIFE programmal kapcsolatos egyéb kérdéseire választ adhatnak az alkalmazáscsomagban megtalálható dokumentumok, de szükség esetén felveheti a kapcsolatot a LIFE nemzeti kapcsolattartóival, vagy írhat az easme-life@ec.europa.eu e-mail címre.

Felhívjuk figyelmét, hogy amennyiben az előző évek LIFE pályázati kiírásaira regisztrált az eProposal rendszerében, továbbra is használhatja ugyanazokat a belépési adatokat az idei regisztráció során, és kihagyhatja az 1. és 2. lépést. Előfordulhat azonban, hogy meg kell változtatnia jelszavát.

1. lépés: EU Login felhasználónév és jelszó létrehozása (minden felhasználónak)

Az eProposal nyitó oldalához való hozzáférést a LIFE weboldal biztosítja. Keresse fel a következő oldalt: <https://webgate.ec.europa.eu/eproposalWeb>

Felhívjuk a figyelmét, hogy az eProposal eszköz csak EU-bejelentkezésen keresztül elérhető (egy fiók, számos uniós szolgáltatás). Ezért előbb az EU Login-on kell regisztrálnia, hogy felhasználói azonosítót és jelszót kapjon.

Ha hitelesítette a felhasználói azonosítóját, nem kell ismételtén bevinnie belépési adatait (felhasználónév és jelszó) ugyanabban a böngésző-munkamenetben.

Az „Új felhasználó?” (New user?) menüben kattintson a „Regisztráció” (Register) gombra.

New user?

Get a username and password from the European Commission Authentication Service (ECAS)

[Register](#)

EU Login fiók létrehozása

Kérjük, adja meg a kért információkat:

Felhívjuk figyelmét, hogy a KÜLSŐ tartományról (domain) kell kapcsolódnia

This website uses cookies. Learn more about the [European Commission's cookie policy](#) [Close this message](#)

EU Login
One account, many EU services

English (en)

Sign in to continue

Use your e-mail address

[Next](#)

[Create an account](#)

Or

 Facebook

 Twitter

 Google

Or use the eID of your country

 [Select your country](#)

[About EU Login](#) [Cookies](#) [Privacy Statement](#) [Contact](#) [Help](#)

European Union EU Institutions 5.0.1.411 | 5 ms Powered by European Commission

Use your e-mail address

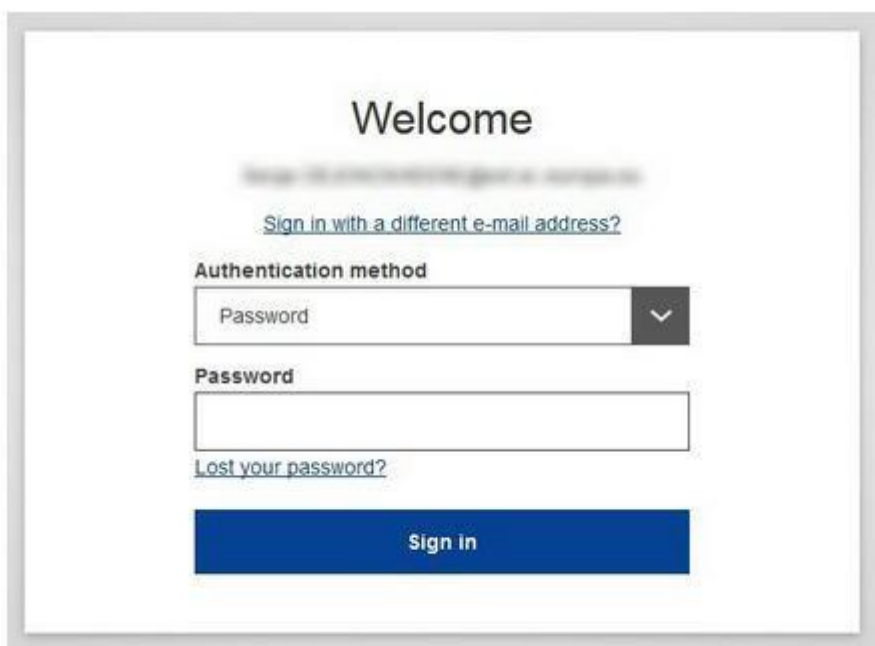
[Next](#)

[Create an account](#)

Or use the eID of your country

 [Select your country](#)

Miután bevitte ezt az információt kattintson a „Fiók létrehozása” (Create an account) gombra. Ezt követően kell megkapnia a visszaigazoló üzenetet

EU Login jelszó létrehozása

Megadott e-mail címére kap az EU Login-tól egy visszaigazoló üzenetet.

Megjegyzés: fél óra is eltelhet, amíg megkapja a visszaigazoló e-mailet. Amennyiben egyáltalán nem kapja meg az e-mailet, kérjük, ellenőrizze a LEVÉLSZEMÉT (SPAM) mappáját mielőtt az eProposal ügyfélszolgálatához fordulna.

**Miután elküldtük az e-mailet, 90 perce van,
hogyan létrehozza EU Login jelszavát!**

Kattintson a visszaigazoló e-mailben kapott „ez a link” (this link) felírára.

Adja meg jelszavát (legalább 10 karakter, amelynek tartalmaznia kell legalább 1 nagybetűt és 1 számjegyet vagy speciális karaktert) és folytassa a műveletet.

A pályázat benyújtását követően meg kell jelennie egy visszaigazoló üzenetnek:

Megváltoztathatja jelszavát, vagy kérheti annak visszaállítását, ha elfelejtené azt. Tanácsoljuk, hogy védje felhasználó azonosítóját / e-mail címét és jelszavát, amelyet az eProposal regisztrációnál és a bejelentkezésnél használt (2. lépés).

2. lépés: Regisztráció felhasználóként az eProposal rendszerben (minden felhasználónak)

Lépjen a LIFE eProposal nyitóoldalára

Sitemap Links Contact What's New Legal notice Logout

 EUROPEAN COMMISSION
eProposal (on-line creation and submission of LIFE proposals)

European Commission > Environment > LIFE Programme > eProposal

Session timeout in 29 min Help needed?

Welcome to eProposal

eProposal is the unique tool used by applicants to build and submit LIFE project proposals and by the Contracting Authority to organise the selection of projects to be financed.

New user?

Get a username and password from the European Commission Authentication Service (ECAS)

[Register](#)

Already registered?

Access eProposal to view and manage the proposal(s)

[Login](#)

[Privacy statement](#) (please read before proceeding)

eproposal [1.19.1.1]-build.39

Kattintson az „Ön pályázó?” (Are you an applicant?) lehetőségre

Are you an applicant?

Access eProposal to create/update/submit your proposal

[Login](#)

Kattintson az „Ön pályázó?” (Are you an applicant?) menüben a „Bejelentkezés” (Login) gombra.

Átírányítják a következő oldalra:

EU Login
One account, many EU services

Where is ECAS? ⓘ English (en) ▼

eproposalweb requires you to authenticate

Sign in to continue

Welcome back

verhagi
(European Commission)

[Sign in with a different e-mail address?](#)

Password

[Lost your password?](#)

Choose your verification method

Password ▼

Sign in

Easy, fast and secure: download the ECAS app

Download on the App Store | GET IT ON Google Play | Get it from Microsoft

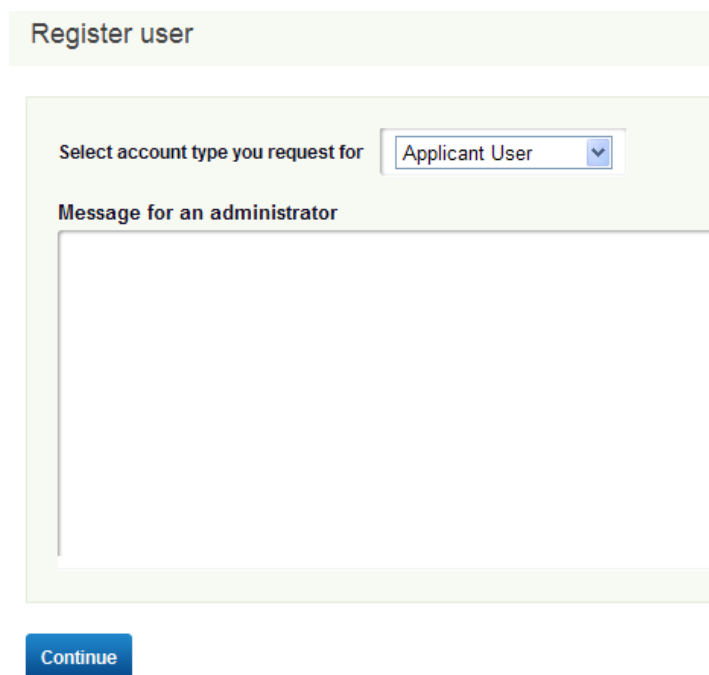
(1) Ellenőrizze, hogy a kiválasztott tartomány beállítása „Külső” (External). Amennyiben nem, kérjük, változtassa meg „Külső”-re (External) azáltal, hogy rákattint a „Megváltoztat” (Change it) linkre. Ha a következő kérdést kapja „Honnan származik?” (Where are you from?), kérjük válassza ki a „Sem intézmény, sem pedig európai szerv” (Neither an institution nor a European body) opciót és kattintson a „Kiválaszt” (Select) gombra.

(2) Adja meg e-mail címét és jelszavát (amelyet az 1. lépésben megadott).

(3) Kattintson a „Bejelentkezés” (Login) gombra.

Ön belépett a LIFE eProposal eszközbe.

Kérjük, válassza ki a **Pályázó felhasználó** fiókjának típusát:

Ezután adja meg a kért adatokat (a kötelezően kitöltendő mezőket piros csillag * jelöli), és kattintson a képernyő alján található „Mentés” (Save) gombra.

A következő visszaigazoló üzenetet kapja: „Létrehoztuk fiókját” (Your user account has been created).

Miután felhasználóként regisztrált, látni fogja a pályázati listában szereplő összes pályázatát (vagy amelyek megtekintésére meghívták) amelyet a 2012-es, 2013-as, 2014-es, 2015-ös, 2016-os és 2017-es LIFE pályázati felhívásai során létrehozott.

3. lépés: Pályázat létrehozása (a koordináló pályázónak kell végrehajtania)

A pályázatokat a regisztrált felhasználók, mint „koordináló pályázók”, vagyis a pályázat „tulajdonosai” kizárólag az eProposal rendszerben hozhatják létre.

Ha a pályázatot beválogatják a LIFE társfinanszírozásába „koordináló kedvezményezett” válik a „koordináló pályázóból”.

Ezután hozhat létre LIFE pályázatot azáltal, hogy rákattint a képernyő alján található „Új pályázat létrehozása” (Create new proposal) gombra.

Home
Call for proposals
Messaging
Account

List of proposals / projects

Unread	Year	Proposal reference	Acronym	Member state	Coordinating beneficiary	Status	Total Amount	EU Contribution	Actions
									Refresh

No items found

Create new proposal

Kapni fog egy felkérést, hogy adjon meg a pályázatával kapcsolatos alapvető információkat, a kiválasztott LIFE kiemelt területre alapozva. Az adatok a pályázat létrehozása után is szerkeszthetők maradnak.

Ehhez átirányítják az A1 technikai adatlapra (lásd alább). Felhívjuk figyelmét, hogy az eProposal eszközben egy új pályázat létrehozásához ki kell töltenie az A1 ÉS A2. adatlapot is. A pályázatot ezután az A1 technikai adatlapon megadott projekt rövidítése alapján lehet majd beazonosítani. A regisztráció során pályázóként megadott adatok elérhetőek a létrehozott pályázatának A1 és A2. adatlapjain.

Kérjük, vegye figyelembe, hogy technikai okok miatt nem lehetséges a LIFE programban lévő pályázatok digitális „újrahasznosítása”. Nem hozhat létre egy új 2018-os pályázatot korábbi LIFE pályázat alapján; le kell töltenie a régi pályázatot, és kivágással beillesztenie a tartalmat a 2018-os pályázati adatlapba.

Hozzáférési jogosultságok beállítása (opcionális)

Egy az eProposal rendszerében létrehozott LIFE pályázat alapértelmezés szerint a tulajdonoshoz van linkelve: az a felhasználó, aki létrehozta.

A pályázat tulajdonosa jogosult:

- a pályázat megtekintésére és/vagy szerkesztésére;
- más felhasználók meghívására, és szerkesztési jog engedélyezésére;
- a pályázat benyújtására.

Hozzáférési jogok kezelése

Annak érdekében, hogy a tulajdonos kezelni tudja a hozzáférési jogokat, és hogy a többi felhasználó, akik a pályázathoz kapcsolódnak láthassák ezeket a hozzáférési jogokat, a következő műveletet kell végrehajtania:

- Válassza ki azt a pályázatot, amelyhez hozzáférési jogot szeretne adni más felhasználóknak, vagy hívjon meg egy társult kedvezményezettet;
- Menjen a Pályázat menübe / azon belül kattintson a Hozzáférési jogokra.

Ha csak a tulajdonos kapcsolódik a pályázathoz, a következő képernyő jelenik meg

Last update at null by   Proposal status: Draft

List of proposal users
Please find below the list of users linked to this proposal. Only the owner of the proposal can modify it.

First name	Last name	Email	Owner	Can view	Can edit	Actions
First name 1	Last name 1	user1@foo.bar				

Invite user

Email address:

Egy másik felhasználó meghívása (opcionális)

(c) Ahhoz, hogy **meghívjon** egy másik felhasználót, a pályázat tulajdonosának (a koordináló pályázó) meg kell adnia a meghívandó személy e-mail címét a „Pályázati felhasználók listája” (List of proposal users) képernyő alsó mezőjében. A meghívott személynek FELTÉTEL, hogy legyen regisztrált fiókja az eProposal rendszerben.

(d) Ha a meghívott felhasználó már regisztrált az eProposal rendszerben:

- A felhasználó kereszt- és vezetéknéve „(Folyamatban)” (Pending) jelzéssel jelenik meg a hozzáférési engedéllyel rendelkező felhasználók listáján.
- A meghívott felhasználó által megadott e-mail címre meghívó üzenetet kap (amikor regisztrált az eProposal rendszerében).
- A felhasználó regisztrál az eProposal rendszerében: az első képernyő tetején látható a meghívó. A felhasználó elfogadhatja vagy visszautasíthatja a meghívást.

List of proposals

 Anne, Seekings-Le Quément has invited you to join proposal **MERCAN CHOUETTE**.

- Ha a meghívott felhasználó elfogadja a meghívást, a pályázat megjelenik a felhasználó pályázati listájában, és azonnal megtekintheti azt. A pályázat tulajdonosa jogosult arra, hogy szerkesztési jogot adjon ennek a felhasználónak

(e) Ha a meghívott felhasználó még NEM regisztrált az eProposal rendszerben:

- A felhasználó kereszt- és vezetéknéve „Folyamatban” (Pending) jelzéssel jelenik meg a hozzáférési engedéllyel rendelkező felhasználók listáján.
- A pályázat tulajdonosa által meghatározott meghívott felhasználó meghívó üzenetet kap az e-mail címére. Ez az üzenet tartalmazza az EU Login regisztráció linkjét (ha szükséges, lásd 1. lépés), és egy további az eProposal regisztrációhoz (lásd 2. lépés).

- A felhasználó regisztrál az eProposal rendszerében: az első képernyő tetején látható a visszaigazolás vagy regisztráció és a meghívó. A felhasználó elfogadhatja vagy visszautasíthatja a meghívást.

List of proposals

✓ Your user account has been created

📘 Anne, Seekings-Le Quément has invited you to join proposal **MERCAN CHOUETTE**.

Accept

Reject

- Ha a meghívott felhasználó elfogadja a meghívást, a pályázat megjelenik a felhasználók pályázati listájában, és azonnal megtekinthető. A pályázat tulajdonosa jogosult arra, hogy szerkesztési jogot adjon ennek a felhasználónak

(f) A pályázat tulajdonosa ugyanilyen módon jogosult annyi felhasználót meghívni, amennyit szeretne.

(g) Ha több felhasználó csatlakozott a pályázathoz, a Hozzáférési jogok képernyője így fog kinézni (a pályázat tulajdonosának és a pályázathoz csatlakozott többi a pályázónak minden négyzet szürkén fog megjelenni):

List of proposal users
Please find below the list of users linked to this proposal. Only the coordinating applicant can modify it, by clicking on the green squares to change a 'No' to 'Yes', or 'Yes' to 'No'.

First name	Last name	Email	Owner	Can view	Can edit	Actions
Seekings-Le Quément	Anne	eproposal6@gmail.com	Yes	Yes	Yes	
fdgh	ghdfgh	eproposal7@gmail.com	No	Yes	No	✗
(Pending)	(Pending)	eproposal.aom@gmail.com	No	No	No	✗

(h) A pályázat tulajdonosa mindig szürkén jelenik meg (legalább egy felhasználónak állandó jelleggel egy pályázat tulajdonosának kell lennie).

Az(ok) a felhasználó(k) aki(k) elfogadták a meghívást fel vannak sorolva, és a „Tulajdonos” (Owner), „Megtekintheti” (Can view) és a „Szerkesztheti” (Can edit) oszlopok aktiválódtak.

Amennyiben a kereszt- és vezetéknév továbbra is „Folyamatban” (Pending) állapotot mutatnak, az annyit jelent, hogy az(ok) a felhasználó(k) még nem fogadta(ák) el a meghívást.

A pályázat tulajdonosa eldöntheti, hogy **szerkesztési jogot ad-e a pályázathoz kapcsolt többi felhasználónak**. Ennek egyetlen feltétele, hogy a felhasználó elfogadja a tulajdonos által elküldött meghívást. Ez lehetővé teszi több felhasználó számára, hogy párhuzamosan dolgozzanak ugyanazon a pályázaton.

Ahhoz, hogy a tulajdonos szerkesztési jogot adjon egy felhasználónak, a „Szerkesztheti” (Can edit) oszlopban rá kell kattintania a tulajdonosnak a „Nem” (No) gombra: azután változik meg **igenre** (yes). Ha a felhasználó legközelebb bejelentkezik az eProposal rendszerbe, szerkesztheti a pályázatot.

Fontos: Ha egy felhasználó szerkesztési jogot kapott, ugyanazokat a műveleteket tudja végrehajtani, mint a koordináló kedvezményezett, vagyis módosítani, törölni, technikai és pénzügyi adatokat hozzáadni stb., viszont nincs rá engedélye, hogy benyújtsa a pályázatot, vagy meghívjon más felhasználót. Egy társult pályázó számára a szerkesztés (edit) és a nézet módok (view modes) közötti váltás annyiszor ismételhető meg ahányszor szükséges / a koordináló kedvezményezett kívánja.

Tulajdonosváltás

A felhasználónak, aki tulajdonossá válik meghívást kellett kapnia a pályázathoz. A tulajdonosváltáshoz az (eredeti) tulajdonosnak a leendő új tulajdonos „Tulajdonos” (Owner) oszlopában a „Nem” (No) négyzetet kell bejelölnie: ez egy visszaigazoló üzenet után „Igen”-re (Yes) változik. Onnantól kezdve az „előző” tulajdonosnak nincs lehetősége a felhasználók jogának kezelésére. Ha az új felhasználó legközelebb bejelentkezik az eProposal rendszerbe, képes lesz szerkeszteni a pályázat felhasználóinak jogait.

Minden adatot, amelyet korábban bevitt a technikai és/vagy pénzügyi adatlapokon a koordináló pályázó számára (például olyan akciók kapcsán, amelyekért a koordináló pályázó felelős, vagy a pályázónál felmerült költségek) manuálisan kell szerkeszteni, hogy a pályázat új felépítésével össze lehessen hangolni.

A pályázatok érvényesítése és benyújtása

Felhívjuk figyelmét, hogy mindkét lépés kötelező annak érdekében, hogy biztosítsa pályázatának figyelembe vételét az értékelési folyamatnál!

Érvényesítés

Miután befejezte a pályázatát, kattintson az A1. adatlapon elérhető „Érvényesítés” (Validation) gombra. Néhány előre meghatározott ellenőrzés fog lefutni a teljes pályázaton, mint például olyan kötelező ellenőrzések, amelyek ellenőrzik, hogy minden mező a megfelelő formátumban lett-e kitöltve, a dátumok közti koherenciát, a költségvetés különböző elemeinek a konzisztenciája stb.

Érvényesítő hibaüzenetek jelzik a hiányzó vagy hibás információt. Megakadályozzák a pályázat benyújtását (például „Az összes költségnek egyeznie kell az összes hozzájárulással).

Ha blokkoló hibaüzenet nélkül megtörtént az érvényesítés, a következő visszaigazoló üzenetet kapja:

 Proposal has been successfully validated.

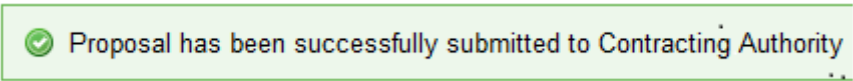
Felhívjuk figyelmét, hogy ebben a lépésben a pályázat még NEM került benyújtásra.

A pályázat sikeres érvényesítését követően az eProposal rendszer megkérdezi a tulajdonost, hogy szeretné-e most benyújtani pályázatát.

Benyújtás

Ha a pályázat a benyújtási határidő előtt érvényesítésre került, a koordináló pályázónak (pályázat tulajdonosa) be kell nyújtania a pályázatot a „Benyújtás a Szerződő Hatóságnak” (Submit to Contracting Authority) gombra kattintva (ez a gomb kizárólag akkor válik elérhetővé az A1-es adatlapon miután a pályázatot érvényesítették, és nem azonosítható több blokkoló érvényesítési hiba).

A gomb megnyomása után a következő visszaigazoló üzenetet fogja kapni arról, hogy a pályázatot sikeresen benyújtotta:

A green-bordered box containing a green checkmark icon and the text: "Proposal has been successfully submitted to Contracting Authority".

✓ Proposal has been successfully submitted to Contracting Authority

A pályázat 2018. szeptember 12-ig (brüsszeli helyi idő szerint 16:00 óráig) tetszés szerint módosítható, érvényesíthető és (újra)benyújtható. Minden újabb beküldéssel felülírják a korábban továbbított változatot (a korábban feltöltött változatokat nem archiválják, és ezért azok a későbbiekben nem elérhetők).

A pályázat benyújtásának a határideje csak „vis maior” vagy a rendszer összeomlása esetén kerül hosszabbításra, és az új határidő (oly módon megállapítva, hogy kompenzálja az üzemen kívüli időt) a LIFE weblapon és az eProposal nyitó oldalán lesz azonnal kommunikálva.

A pályázatot automatikusan továbbítják a Szerződő Hatóságnak. A tagállamok nemzeti hatóságai, amelyekben a kedvezményezettek jogszerűen vannak bejegyezve, is megtekinthetik a pályázatot, ha a pályázat tulajdonosa a Nemzeti hatóságok hozzáférése (National authorities access) gombot kipipálja.

Minden benyújtott pályázat automatikusan egy egyedi hivatkozási kódot kap, amely tartalmazza a felhívás évét, a LIFE kiemelt területet és egy hat számjegyű sorszámot. Minden technikai, pénzügyi és beszámolási adatlap ezt a kódot fogja viselni (például „Pályázatok / **LIFE18 CCA/FI/000001 LIFE Adapt** / Pénzügyi adatlapok / **F1 – Közvetlen személyzeti költségek**”;). Erre a kódra hivatkozik majd a Szerződő Hatóság is a kiválasztási eljárás során és a projekt végrehajtása közben, amennyiben a pályázat megkapja a LIFE társfinanszírozást. Az a pályázat, amelyet még nem nyújtottak be, nem rendelkezik még hivatkozási kóddal.

Fontos: a benyújtott pályázatok a pályázat benyújtási határidejéig lehet módosítani és újra benyújtani. Kizárólag a pályázatok véglegesen benyújtott verzióját bírálja el a Szerződő Hatóság.

Amennyiben szeretné, hogy figyelembe vegyék pályázatát az értékelési folyamat során, kérjük, győződjön meg róla, hogy kipipálta a „Benyújtás a Szerződő Hatóságnak” (Submit to Contracting Authority) gombot a benyújtási határidő előtt.

A „Benyújtás a Szerződő Hatóságnak” (Submit to Contracting Authority) gomb a benyújtás határidejével egyidejűleg deaktiválódik (2018. szeptember 12., brüsszeli helyi idő szerint

16:00 óra). A Szerződő Hatóság nem vonható felelősségre bármilyen probléma miatt, amely a rendszer lassúságából vagy hasonló problémákból adódik. A pályázók tegyék meg a szükséges intézkedéseket, hogy elkerüljék a pályázatok „utolsó pillanatban” történő benyújtását.

Benyújtás utáni kommunikáció

A benyújtási határidő után kizárólag a pályázati postafiókon keresztül folyik a kommunikáció a pályázatukat benyújtott pályázókkal.

Csak „A Szerződő Hatóság megkapta” (Received by Contracting Authority) státusszal rendelkező (és későbbi státuszú) pályázati tulajdonosoknak van hozzáférése a postafiókhoz.

KI HASZNÁLHATJA?

- a pályázó: hogy elolvassa a Szerződő Hatóságtól vagy a tanácsadójától kapott üzeneteket, és hogy válaszoljon ezekre, valamint hogy új üzeneteket fogalmazzon meg a Szerződő Hatóságnak vagy a tanácsadójának címezve;
- a Szerződő Hatóság vagy a tanácsadója: hogy üzeneteket küldjön bármely Pályázó számára, és hogy elolvassa a Pályázók válaszait.

HOGYAN OLVASOK ÉS KÜLDÖK ÜZENETEKET?

Kétféle módon férhet hozzá üzeneteihez:

- menjen a pályázatok listájára (List of proposals): ha egy bizonyos pályázathoz kapott új üzenetet, a ikon láthatóvá válik az „Olvasatlan” (Unread) oszlopban; kattintson a ikonra, hogy közvetlenül hozzáférjen a postafiókjához;;
- ha már megnyitott egy bizonyos pályázatot, elérhetővé válik a „Postafiók” (Mailbox) a legördülő menüben a „Pályázat” (Proposal) alatt.

Ez a két opció vezet a Szálak (Thread) listájához:

 The proposal LIFE12 ENV/ES/000692 LIFE SMART FOREST has been submitted to NA on 26/09/2012 13:24:12 (Brussels time).

Create thread

Unread	🔍 Topic	🕒 Created at	🔍 Type	🔍 Phase	Status	Actions
1	Official letter	07/12/12 13:08	Rejection letter	Technical compliance check (SELTEC)	Open	
	New thread 1	07/12/12 11:29	Rejection letter	Technical compliance check (SELTEC)	Open	
1	Official EC letter	04/12/12 15:21	Rejection letter	Technical compliance check (SELTEC)	Open	

3 item(s) found

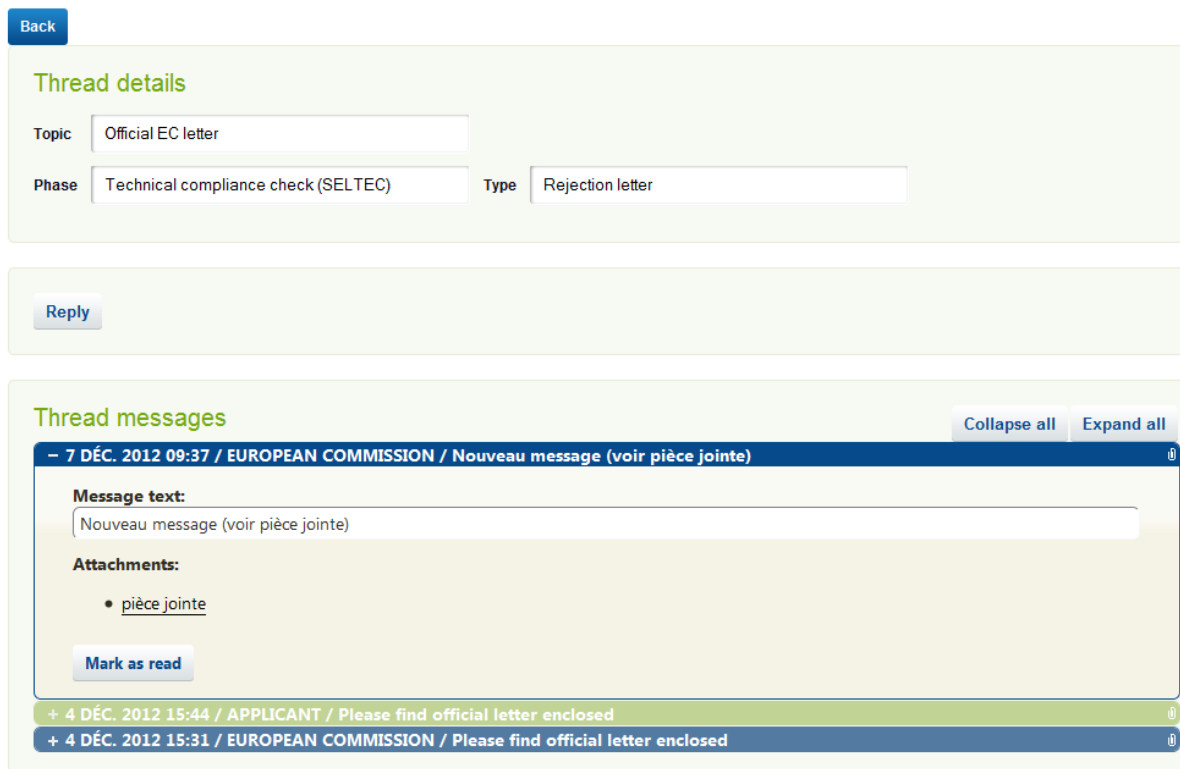
Egy szál az egy „Témához” (Topic) – amit a szálát létrehozó fél határoz meg, – „Fázishoz” (Phase) – a kiválasztási folyamat fázisához tartozó üzenet, – és „Típushoz” (Type) – például elutasító levél, kérdés levél, útmutató levél vagy „Egyéb” (Other) – tartozó üzeneteket csoportosítja.

Szálakat létre lehet hozni és le lehet zárni. Hivatalos szál (mint az Elutasító levél, Útmutató levél stb.) csak a Szerződő Hatóság hozhat létre. A pályázók létrehozhatnak (és később lezárhatnak)

„Egyéb” (Other) típusú szálakat, ezt a gombot használva.

A Szerződő Hatóság és tanácsadója bármilyen típusú szálakat lezárhat.

Ha rákattint a ikonra egy adott szálon, a Szál így jelenik meg:

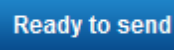

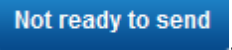

The screenshot shows a web interface for thread management. At the top, there is a 'Back' button. Below it, the 'Thread details' section contains three input fields: 'Topic' with the value 'Official EC letter', 'Phase' with 'Technical compliance check (SELTEC)', and 'Type' with 'Rejection letter'. A 'Reply' button is located below these fields. The 'Thread messages' section follows, with 'Collapse all' and 'Expand all' buttons. It displays a list of messages. The first message is from '7 DEC. 2012 09:37 / EUROPEAN COMMISSION / Nouveau message (voir pièce jointe)' and includes a 'Message text' field with 'Nouveau message (voir pièce jointe)', an 'Attachments' section with a link to 'pièce jointe', and a 'Mark as read' button. Below this are two more messages, both from '4 DEC. 2012 15:44 / APPLICANT / Please find official letter enclosed' and '4 DEC. 2012 15:31 / EUROPEAN COMMISSION / Please find official letter enclosed', each with a small icon on the right.

Ez a képernyő lehetővé teszi, hogy megnézzen minden korábbi levelezést (zöld színnel jelölték a pályázók, kék színnel pedig a Szerződő Hatóság és tanácsadója által feladott üzeneteket). Ugyanannak a színnek egy sötétebb árnyalata az új üzenetet jelzi, a világosabb árnyalatú üzenet pedig, hogy olvasottnak jelölték.

Minden pályázónak megvan a lehetősége, hogy meghatározzon egy vagy több új üzenetet

a gombra kattintva. Ezt arra is használják, hogy korábban beérkezett üzenetekre válaszoljanak (a címzett kiválasztása: Szerződő Hatóság és tanácsadója a gombra kattintva; szükség esetén maximum egyenként 2 MB nagyságú mellékletet lehet feltölteni; kérjük, használjon általános formátumot, a többi felhasználónak biztosítva ezzel az olvashatóságot).

Ha a gombra kattint a pályázó megtekintheti az elküldendő üzenetet és ellenőrizheti annak tartalmát és mellékleti listáját. Az új üzenet küldéséhez kattintson ide . Az üzenet szerkesztésének folytatásához kattintson ide .

HOGYAN KAPOK ÉRTESÍTÉST, HA ÚJ ÜZENETEM ÉRKEZIK?

A pályázók kapni fognak egy e-mail értesítő üzenetet a postafiókjukra, az A2-es adatlapon megadott egyező e-mail címre, amely értesíteni fogja őket arról, hogy új üzenetet kaptak a Pályázati Postafiókjukra (Proposal Mailbox).

Felhívjuk a pályázók figyelmét, hogy rendszeresen ellenőrizzék a pályázati postafiókjukat az eProposal rendszerén belül, mert előfordulhat, hogy az értesítő üzenetek néha nem érkeznek meg a címzettnek (például levélszemétként kiszűrlik, megváltozott a postafiók, megtelik a postafiók stb.).

Kizárólag a koordináló pályázók kapnak értesítő üzeneteket.

A pályázat törlése

Egy be nem nyújtott pályázatot bármikor törölhet a pályázó (tulajdonos).

A pályázat törléséhez:

- Keresse meg a pályázati listájában;
- Kattintson a pályázat ikonjára a megfelelő „Műveletek” (Actions) oszlopban;
- A „Biztosan törölni szeretné a pályázatát?” (Are you sure you want to delete proposal?) kérdésnél kattintson az „OK” gombra, illetve a „Mégsem” (Cancel) gombra a törlés megszakításához.

Felhívjuk figyelmét, hogy minden információ, amit az eProposal rendszerbe bevitt törölve lesz, és nem szerezhető vissza miután törölte pályázatát.

A pályázat visszavonása

A pályázó (tulajdonos) fenntartja a pályázat visszavonásának jogát bármikor a benyújtás után. A visszavont pályázatokat nem veszik figyelembe az értékelésnél.

A pályázat visszavonásához:

- Keresse meg a pályázati listájában;
- Kattintson a pályázat „Szerkesztés” (Edit) ikonjára a megfelelő „Műveletek” (Actions) oszlopban;
- A pályázat menüjében válassza a pályázat visszavonására vonatkozó adatlapot. Ott részletezheti annak okát(okait), hogy visszavonja pályázatát (például: a várt finanszírozás nem valósult meg), és megerősítheti pályázatának visszavonását.
- Ha rákattint az „OK” gombra, a következő visszaigazoló üzenetet fogja kapni:

 Proposal has been successfully withdrawn.